

ICAFR'20

“Pandemi Sonrası Muhasebe ve Finans Alanında Gelişen Trendler”

7. ULUSLARARASI MUHASEBE VE FİNANS ARAŞTIRMALARI KONGRESİ

BİLDİRİ ÖZETLERİ

23-25 EKİM 2020, ZONGULDAK

7TH INTERNATIONAL CONGRESS ON ACCOUNTING AND FINANCE RESEARCH

ABSTRACTS

OCTOBER 23-25, 2020, ZONGULDAK

ISBN 978-605-9678-25-4

www.icafr2020.org

23-25 Ekim 2020

Zonguldak, Türkiye

© Bu yayının tüm hakları T.C. Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi'ne aittir.

KURULLAR

Onur Kurulu

- PROF. DR. MUSTAFA ÇUFALI (ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ REKTÖRÜ)
PROF. DR. MUHSİN KAR (NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ REKTÖRÜ)
PROF. DR. FATİH SAVAŞAN (SAKARYA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRÜ)
PROF.DR. AHMET ATAÇ (MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ REKTÖRÜ)
PROF. DR. FATMA SENİHA NÜKHET HOTAR (DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ REKTÖRÜ)
PROF. DR. MURAT TÜRK (OSMANİYE KORKUT ATA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRÜ)
PROF. DR. ORHAN UZUN (BARTIN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRÜ)
PROF. DR. A. SAİM KILAVUZ (BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRÜ)
PROF. DR. BOLAT A. MYRZALİYEV (KAZAKİSTAN MİRAS ÜNİVERSİTESİ REKTÖRÜ)
PROF. DR. EDALET MURADOV (AZERBAYCAN DEVLET İKTİSAT ÜNİVERSİTESİ REKTÖRÜ)
PROF. DR. FADIL HOCA (ULUSLARARASI VİZYON ÜNİVERSİTESİ REKTÖRÜ)
PROF. DR. ASS LULZİM TAFA (KOSOVA AAB ÜNİVERSİTESİ REKTÖRÜ)
PROF. DR. RAMESH BEHL (INT. MANAGEMENT INSTITUTE BHUBANESWAR REKTÖRÜ)

Danışma Kurulu

PROF. DR. ABDULMECİT NUREDİN (INTERNATIONAL VISION UNIVERSITY)
PROF. DR. AHMET VECDİ CAN (SAKARYA ÜNİVERSİTESİ)
PROF. DR. DURMUŞ ACAR (BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ)
PROF. DR. ERCAN BAYAZITLI (ANKARA ÜNİVERSİTESİ)
PROF. DR. GANİTE KURT (ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ)
PROF. DR. HALUK BENGÜ (NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ)
PROF. DR. HÜSEYİN AKTAŞ (MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ)
PROF. DR. LUCIA LIMA RODRIGUES (UNIVERSITY OF MINHO)
PROF. DR. M. BAŞARAN ÖZTÜRK (NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ)
PROF. DR. MEHMET YÜCE (BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ)
PROF. DR. METİN SABAN (BARTIN ÜNİVERSİTESİ)
PROF. DR. MUSTAFA MIYNAT (MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ)
PROF. DR. NURAN CÖMERT (MARMARA ÜNİVERSİTESİ)
PROF. DR. SELAHATTİN KARABINAR (İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ)
PROF. DR. ASS SHEMSEDİN VEHAPİ (KOSOVO AAB UNIVERSITY)
PROF. DR. SUPRITI MISHRA (INTER. MANAGEMENT INSTITUTE BHUBANESWAR)
PROF. DR. YASEMİN KÖSE (ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ)
PROF. DR. ZEYNEP TÜRK (OSMANİYE KORKUT ATA ÜNİVERSİTESİ)
DOÇ.DR. FERRUH TUZCUOĞLU (SAKARYA ÜNİVERSİTESİ)
DOÇ.DR. FEVZİ SERKAN ÖZDEMİR (TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ)
DOÇ.DR. KÖKSAL ŞAHİN (SAKARYA ÜNİVERSİTESİ)
DOÇ. DR. YAŞAR KÖSE (TÜRK HAVA KURUMU ÜNİVERSİTESİ)

Bilim Kurulu

PROF. DR. ABDULMECİT NUREDİN (INTERNATIONAL VISION UNIVERSITY)
PROF. DR. AGİM MAMUTI (AMERICAN UNIVERSITY IN THE EMIRATES)
PROF. DR. AHMET AKSOY (ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ)
PROF. DR. AHMET VECDİ CAN (SAKARYA ÜNİVERSİTESİ)
PROF. DR. ALİ ALAGÖZ (SELÇUK ÜNİVERSİTESİ)
PROF. DR. ALİ CEYLAN (EMEKLİ ÖĞRETİM ÜYESİ)
PROF. DR. ANTONELLA RUSSO (PARTHENOPE UNIVERSITY OF NAPLES)
PROF. DR. BANU ESRA ASLANERTİK (DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ)
PROF. DR. BHARAT SARATH (RUTGERS, THE STATE UNIVERSITY OF NEW JERSEY)
PROF. DR. BEYHAN MARŞAP (ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ)
PROF. DR. CEVDET ALPTEKİN KAYALI (İZMİR DEMOKRASİ ÜNİVERSİTESİ)
PROF. DR. ÇAĞNUR BALSARI (DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ)
PROF. DR. DURMUŞ ACAR (BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ)
PROF. DR. ENGİN DİNÇ (KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ)
PROF. DR. ERCAN BAYAZITLI (ANKARA ÜNİVERSİTESİ)
PROF. DR. FATİH COŞKUN ERTAŞ (ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ)
PROF. DR. FATİH DALKILIÇ (DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ)
PROF. DR. FERUDUN KAYA (BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ)
PROF. DR. FATMA NACİYE CAN MUĞAN (MÖDAV YÖNETİM KURULU BAŞKANI)
PROF. DR. FİKRET ÇANKAYA (KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ)
PROF. DR. GÜLBAHAR NİLÜFER TETİK (AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ)
PROF. DR. GANİTE KURT (ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ)
PROF. DR. GÜLER ARAS (YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ)
PROF. DR. HALUK BENGÜ (NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ)
PROF. DR. ASS HASAN SALIU (KOSOVA AAB ÜNİVERSİTESİ)
PROF. DR. HAKAN TUNAHAN (SAKARYA ÜNİVERSİTESİ)
PROF. DR. HAYRETTİN USUL (İZMİR KATİP ÇELEBİ ÜNİVERSİTESİ)
PROF. DR. HİLMİ ERDOĞAN YAYLA (GİRESUN ÜNİVERSİTESİ)
PROF. DR. HÜSEYİN AKAY (İZMİR DEMOKRASİ ÜNİVERSİTESİ)
PROF. DR. HÜSEYİN AKTAŞ (MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ)
PROF. DR. HÜSEYİN DALĞAR (BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ)
PROF. DR. KADİR GÜRDAL (ANKARA ÜNİVERSİTESİ)
PROF. DR. KAMİL BÜYÜKMİRZA (ATILIM ÜNİVERSİTESİ)
PROF. DR. KIYMET TUNCA ÇALIYURT (TRAKYA ÜNİVERSİTESİ)

PROF. DR. LUCIA LIMA RODRIGUES (UNIVERSITY OF MINHO)
PROF. DR. ASS LULZIM TAFA (KOSOVA AAB ÜNİVERSİTESİ)
PROF. DR. M. BAŞARAN ÖZTÜRK (NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ)
PROF. DR. MEHMET ÖZBİRECİKLİ (HATAY MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ)
PROF. DR. MEHMET YÜCE (BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ)
PROF. DR. METİN KAMİL ERCAN (ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ)
PROF. DR. METİN SABAN (BARTIN ÜNİVERSİTESİ)
PROF. DR. MIEKE JANS (UNIVERSITEIT HASSELT)
PROF. DR. MURAT YILDIRIM (KARABÜK ÜNİVERSİTESİ)
PROF. DR. MUSTAFA MIYNAT (MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ)
PROF. DR. NALAN AKDOĞAN (BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ)
PROF. DR. NECDET ŞENSOY (İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ)
PROF. DR. NURAN CÖMERT (MARMARA ÜNİVERSİTESİ)
PROF. DR. ORHAN ÇELİK (ANKARA ÜNİVERSİTESİ)
PROF. DR. ÖMER İSKENDEROĞLU (NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ)
PROF. DR. ÖMER LALİK (DMR BAĞIMSIZ DENETİM ŞİRKETİ)
PROF. DR. PITABAS MOHANTY (XAVIER SCHOOL OF MANAGEMENT)
PROF. DR. RAFET AKTAŞ (ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ)
PROF. DR. RAİF PARLAKKAYA (NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ)
PROF. DR. RECEP PEKDEMİR (ÖZYEGİN ÜNİVERSİTESİ)
PROF. DR. REŞAT KARCIOĞLU (ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ)
PROF. DR. SAİME ÖNCE (ANADOLU ÜNİVERSİTESİ)
PROF. DR. SELAHATTİN KARABINAR (İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ)
PROF. DR. SEMRA KARACAER (HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ)
PROF. DR. SERAP SEBAHAT YANIK (HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ)
PROF. DR. SERDAR ÖZKAN (İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ)
PROF. DR. SEVAL KARDEŞ SELİMOĞLU (ANADOLU ÜNİVERSİTESİ)
PROF. DR. SEZGİN DEMİR (AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ)
PROF. DR. SUPRITI MISHRA (INTER. MANAGEMENT INSTITUTE BHUBANESWAR)
PROF. DR. SHAIPI BYTYQI (KOSOVA AAB ÜNİVERSİTESİ)
PROF. DR. ASS SHEMSEDİN VEHAPE (KOSOVA AAB ÜNİVERSİTESİ)
PROF. DR. SÜLEYMAN UYAR (ALANYA ALAADDİN KEYKUBAT ÜNİVERSİTESİ)
PROF. DR. SÜLEYMAN YÜKÇÜ (DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ)
PROF. DR. S. SERDAR KARACA (MALATYA TURGUT ÖZAL ÜNİVERSİTESİ)
PROF. DR. ŞAKİR SAKARYA (BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ)
PROF. DR. TURHAN KORKMAZ (MERSİN ÜNİVERSİTESİ)

PROF. DR. TÜRKER SUSMUŞ (EGE ÜNİVERSİTESİ)
PROF. DR. ÜMİT GÜCENME GENÇOĞLU (BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ)
PROF. DR. ÜMMÜHAN ASLAN (BİLECİK ŞEYH EDEBALI ÜNİVERSİTESİ)
PROF. DR. YAKUP SELVİ (İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ)
PROF. DR. YASEMİN KÖSE (ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ)
PROF. DR. YILDIZ ÖZERHAN (ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ)
PROF. DR. ZEYNEP TÜRK (OSMANİYE KORKUT ATA ÜNİVERSİTESİ)
DOÇ.DR. C. YİĞİT ÖZBEK (ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ)
DOÇ.DR. EMİNE EBRU AKSOY (ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ)
DOÇ.DR. ERKAN ÖZTÜRK (KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ)
DOÇ.DR. E. SAVAŞ BAŞÇI (HİTİT ÜNİVERSİTESİ)
DOÇ.DR. FEVZİ SERKAN ÖZDEMİR (TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ)
DOÇ.DR. GÜLFEN TUNA (SAKARYA ÜNİVERSİTESİ)
DOÇ.DR. İBRAHİM AKSU (İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ)
DOÇ.DR. İDRİS VARICI (ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ)
DOÇ.DR. MARTA MACIAS (UNIVERSIDAD CARLOS III DE MADRID)
DOÇ.DR. MEHMET PEKKAYA (ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ)
DOÇ.DR. NALAN KAZAZ (KOSOVA AAB ÜNİVERSİTESİ)
DOÇ.DR. NEVRAN KARACA (SAKARYA ÜNİVERSİTESİ)
DOÇ.DR. RECEP YILMAZ (SAKARYA ÜNİVERSİTESİ)
DOÇ.DR. SİNAN ESEN (SAKARYA UYGULAMALI BİLİMLER ÜNİVERSİTESİ)
DOÇ. DR. YAŞAR KÖSE (TÜRK HAVA KURUMU ÜNİVERSİTESİ)
DR. ÖĞR. ÜYESİ CANER ATIŞ (MERSİN ÜNİVERSİTESİ)
DR. ÖĞR. ÜYESİ ELMAS YALDIZ HANEDAR (SAKARYA UYG. BİLİMLER ÜNİVERSİTESİ)
DR. ÖĞR. ÜYESİ İFFET KESİMLİ (KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ)
DR. ÖĞR. ÜYESİ JULIJANA ANGELOVSKA (UNIVERSITY OF TOURISM & MANAGEMENT)
DR. ÖĞR. ÜYESİ NERMİN AKYEL (SAKARYA UYGULAMALI BİLİMLER ÜNİVERSİTESİ)
DR. ÖĞR. ÜYESİ ÖMER FARUK GÜLEÇ (KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ)
DR. ÖĞR. ÜYESİ SEMRA BANK (KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ)
DR. ÖĞR. ÜYESİ Ş. DOĞUŞ DEMİRCİ (İZMİR KATİP ÇELEBİ ÜNİVERSİTESİ)
DR. ÖĞR. ÜYESİ TUBA TOKSÖZ (KOÇ ÜNİVERSİTESİ)
DR. ÖĞR. ÜYESİ YAKUP ÜLKER (SİVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ)
A. NURHODJA NAZIRHODJA (AZERBAYCAN DEVLET İKTİSAT ÜNİVERSİTESİ)
MOHAMMAD HUDAİB (UNIVERSITY OF GLASGOW)

Koordinatör

PROF. DR. AHMET VECDİ CAN (SAKARYA ÜNİVERSİTESİ)

Düzenleme Kurulu

PROF. DR. HAKAN ÇELİK (ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ)

PROF. DR. YASEMİN KÖSE (ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ)

DOÇ. DR. MEHMET FATİH BAYRAMOĞLU (ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ)

DR. ÖĞR. ÜYESİ YAKUP SÖYLEMEZ (ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ)

DR. ÖĞR. ÜYESİ LOKMAN TÜTÜNCÜ (ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ)

DR. ÖĞR. ÜYESİ CEM KARTAL (ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ)

DR. ÖĞR. ÜYESİ METEHAN KÜÇÜKER (MALATYA TURGUT ÖZAL ÜNİVERSİTESİ)

ARŞ. GÖR. DR. MURAT GENÇ (ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ)

ÖĞR. GÖR. İDİL ÖZKAN (ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ)

ÖĞR. GÖR. FATİH YURTKUR (ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ)

ARŞ. GÖR. SELİM ERTAN (ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ)

ARŞ. GÖR. CANSU AKSU (ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT ÜNİVERSİTESİ)

7. ULUSLARARASI MUHASEBE VE FİNANS ARAŞTIRMALARI KONGRESİ -ICAFR2020- KONGRE PROGRAMI

23 EKİM 2020 CUMA

Kongre Açılış Programı ve Konuşmacılar		
	Protokol Konuşmaları	KONUŞMACILAR
09:10-09:15		Saygı Duruşu ve İstiklal Marşı
09:15-09:25		Prof.Dr. Mustafa ÇUFALI - Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Rektörü
09:25-09:35		Prof.Dr. Ahmet Vecdi CAN - Sakarya Üniversitesi Öğretim Üyesi
09:35-09:45		Metin DEMİR - Zonguldak Ticaret ve Sanayi Odası Başkanı
09:45-09:55		Tahsin ERDEM - Zonguldak Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası
ANA OTURUM		
	Oturum Başkanı	KONUŞMACILAR
10:00-10:25	Prof.Dr. Ahmet Vecdi CAN	Prof.Dr. Sudi APAK - Esenyurt Üniversitesi Rektörü - "COVID-19 Sürecinde Dünyadaki Finansal Gelişmeler"
10:30-10:55		Prof.Dr. Süleyman YÜKÇÜ - Dokuz Eylül Üniversitesi - "Estetik, Felsefe ve Muhasebe İlişkisi"
11:00-11:25		Prof.Dr. Ümit GÜCENME GENÇOĞLU - Uludağ Üniversitesi - "Türkiye'de Ticari Kar Raporlamasına Geçiş ve Son Gelişmeler"
11:30-11:55		Prof.Dr. Gürbüz GÖKÇEN - Marmara Üniversitesi - "Finansal Raporlarma Standartlarına Uygun Hesap Planı Taslağındaki Hizmet Üretim Maliyeti Hesaplarının İncelenmesi"
12:00-12:30		Soru Cevap Bölümü

1. OTURUM (13:45-15:00)			
	<i>Oturum Başkanı</i>	Bildiri Başlığı	Yazar(lar)
13:45-14:00	Prof.Dr. Selahattin KARABINAR	MUHASEBE VE MUHASEBE MESLEĞİNİN DİJİTAL DÖNÜŞÜMÜ: MALİ MÜHENDİSLİK	Demet EVER
14:05-14:20		KALİTE MALİYET KATEGORİLERİ VE BİR ÜRETİM İŞLETMESİNDE UYGULAMA	Ülkü MAZMAN İTİK
14:25-14:40		BANKALARIN ŞUBE BAŞINA PERFORMANSLARININ ENTROPİ VE TOPSIS YÖNTEMLERİYLE ÖLÇÜLMESİ TÜRK KAMU VE ÖZEL MEVDUAT BANKALARI ÖRNEĞİ	Mehmet APAN
14:45-15:00		TÜRKİYE FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARI İLE VERGİ USUL KANUNU ARASINDAKİ İLİŞKİNİN UYGULAMA ÖRNEĞİ İNCELENMESİ	Tuba Derya BASKAN- Abdullah TUNÇ
2. OTURUM (15:05-16:40)			
	<i>Oturum Başkanı</i>	Bildiri Başlığı	Yazar(lar)
15:05-15:20	Prof.Dr. Haluk BENGÜ	GELENEKSEL VE YAPISAL KIRILMALI BİRİM KÖK TESTLERİ İLE BORSA İSTANBUL ENDEKSİ VE SEKTÖR ENDEKSLERİ ÜZERİNDE RASSAL YÜRÜYÜŞ HİPOTEZİNİN GEÇERLİLİĞİNİN TEST EDİLMESİ	Ersin TİMUR
15:25-15:40		COVID 19 KÜRESEL SALGINININ BIST 100 ENDEKSİ ÜZERİNE ETKİLERİ	İlyas İlker İŞLER- Aytekin GÜVEN
15:45-16:00		KATILIM BANKALARI ŞUBE PERFORMANS ANALİZİ TÜRKİYE ÖRNEĞİ	Recep ÇAKAR
16:05-16:20		AŞIRI TEPKİ HİPOTEZİ VE MOMENTUM STRATEJİLERİNİN GEÇERLİLİĞİNİN BORSA İSTANBUL'DA ANALİZ EDİLMESİ	Serkan ÜNAL
16:25-16:40		PANDEMİ SÜRECİNDE DEMİR ÇELİK SEKTÖRÜ TALEP DEĞERLENDİRMESİ	Mehmet PEKKAYA- Zafer UYSAL

3. OTURUM (16:45-18:20)			
	<i>Oturum Başkanı</i>	Bildiri Başlığı	Yazar(lar)
16:45-17:00	Prof.Dr. Gürbüz GÖKÇEN	TÜRKİYE'DE E-TİCARETİN ANALİZİ VE MUHASEBE AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ	Gamze Ayça KAYA
17:05-17:20		OYUN TEORİSİ YAKLAŞIMIYLA PORTFÖY OPTİMİZASYONU ÜZERİNE LİTERATÜR DEĞERLENDİRMESİ	Mehmet PEKKAYA- Fatma HİLAL GÜMÜŞ
17:25-17:40		AKSİYOLOJİK ARGÜMANLAR IŞIĞINDA MUHASEBE	Fırat ALTINKAYNAK
17:45-18:00		SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİR STAJYERLERİN SORUNLARI VE BEKLENTİLERİ	Metin KILIÇ-Gökhan IŞIKTAŞ
18.05-18:20		TÜRKİYE PİYASALARINDA PAY FİYATLAMA FAKTÖRLERİ	Yiğit ATILGAN- Doruk GÜNAYDIN

24 EKİM 2020 CUMARTESİ

4. OTURUM (09:30-11:05)			
	<i>Oturum Başkanı</i>	Bildiri Başlığı	Yazar(lar)
09:30-09:45	Prof.Dr. Başak ATAMAN GÖKÇEN	DENETÇİ MESLEK MENSUPLARININ İŞLETMELERİN KULLANDIKLARI MALİYETLEME YÖNTEMLERİNİ DEĞERLENDİRMELERİ VE BU YÖNTEMLERİN ÜRÜN FİYATLANDIRMALARINA ETKİSİ	Orhan BOZKURT- Nazlı Bahar ÇAKMAK
09:50-10:05		BAĞIMSIZ DENETİM FİRMALARININ DENETİM DIŞI HİZMETLERİNİN DENETÇİ BAĞIMSIZLIĞI BAĞLAMINDA İNCELENMESİ	Özen AKÇAKANAT
10:10-10:25		MALİYET DENETİMİNİN MALİYET MUHASEBESİ BİLGİ SİSTEMİNDEKİ ROLÜ: ÖRNEK BİR UYGULAMA	Mustafa SAVCI- İmad BALİOĞLU
10:30-10:45		PANDEMİ SÜRECİNDE DENETİM RİSKLERİ HAKKINDA BİR DEĞERLENDİRME	Neriman YALÇIN
10:50-11:05		DİĞER KAPSAMLI GELİRLERİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ VE RAPORLAMASI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA	Osman BAYRİ- Ozan ÖZDEMİR

5. OTURUM (11:15-12:50)			
	<i>Oturum Başkanı</i>	Bildiri Başlığı	Yazar(lar)
11:15-11:30	Prof.Dr. Osman BAYRI	ORAN ANALİZİ YÖNTEMİYLE BİR TEKSTİL FİRMASININ MALİ PERFORMANSININ İNCELENMESİ	Ülkü MAZMAN İTİK
11:35-11:50		COVID-19 PANDEMİSİNİN BRICS ÜLKELERİ VE TÜRKİYE'DEKİ HAVAYOLU ŞİRKETLERİNİN HİSSE SENEDİ FİYATLARI ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ	Yaşar KÖSE
11:55-12:10		CARRY TRADE YATIRIM STRATEJİSİ VE TÜRKİYE'DE BELİRLEYİCİLERİ	Mehmet AYDINLI
12:15-12:30		BİTCOİN İLE EURO VE DOLAR ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ	Alper GÜRBÜZ-Feyyaz ZEREN
12:35-12:50		BORSA İSTANBUL'DA ŞİRKETLERİN YATIRIMCI İLİŞKİLERİ İÇİN İNTERNET KULLANIMLARI ÜZERİNE BİR İNCELEME	Çağatay ORÇUN
Öğle Arası			
6. OTURUM (13:30-14:45)			
	<i>Oturum Başkanı</i>	Bildiri Başlığı	Yazar(lar)
13:30-13:45	Prof.Dr. Metin SABAN	COVID-19 PANDEMİ DÖNEMİNDE LİSANS ÖĞRENCİLERİNİN UZAKTAN EĞİTİM KAPSAMINDA MUHASEBE DERSLERİNE YÖNELİK BAKIŞ AÇILARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA	Reşat KARCIOĞLU-Şerife KILIÇARSLAN-Kübra ALPA
13:50-14:05		TÜRKİYE'DE MUHASEBEDE DİJİTALLEŞME ÜZERİNE LİTERATÜR TARAMASI	Ali KIZILYALÇIN
14:10-14:25		PERFORMANSA DAYALI FAALİYET TABANLI MALİYETLEME	İrfan ÖZEN
14:30-14:45		BAĞIMSIZ DENETÇİLERİN DENETİM PROGRAMLARINI KULLANMA DÜZEYLERİ VE BEKLENTİLERİ ÜZERİNE BİR UYGULAMA	Orhan BOZKURT-Nazlı Bahar ÇAKMAK

7. OTURUM (15:05-16:40)			
	Oturum Başkanı	Bildiri Başlığı	Yazar(lar)
15:05-15:20	Prof.Dr. Feridun KAYA	KORONAVİRÜS (COVID-19)'ÜN KİMYA VE İLAÇ İŞLETMELERİNİN HİSSE SENET DEĞERLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ	Ayşe SOY TEMÜR
15:25-15:40		FİRMA RİSKİ VE COVID-19: BİRLEŞİK KRALLIKTAKİ HAVAYOLU YOLCU TAŞIMACILIĞI ÖRNEĞİ	Hasan TEKİN
15:45-16:00		ALTIN VE GÜMÜŞ FİYATLARI İLE DÖVİZ KURU VE FAİZ ORANI ARASINDAKİ NEDENSELLİK İLİŞKİSİNİN TESPİTİ:ARDL SINIR TESTİ YAKLAŞIMI	Yakup SÖYLEMEZ
16:05-16:20		GEÇİŞ SÜRECİNDEKİ MERKEZİ VE DOĞU AVRUPA ÜLKELERİNDE GELİR YAKINSAMASININ VARLIĞI: GÖRGÜL BİR ANALİZ	Ayşe GÜNEŞ
16:25-16:40		SPRINGATE MODELİNE DAYALI FİNANSAL STRESS VE KURUMSAL YÖNETİM FAKTÖRLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ	Mehmet Levent ERDAŞ
8. OTURUM (16:45-18:20)			
	Oturum Başkanı	Bildiri Başlığı	Yazar(lar)
16:45-17:00	Prof.Dr. Murat YILDIRIM	PANDEMİ SÜRECİNDE TÜRK TURİZMİNE YÖNELİK VERGİLEME SORUNLARI BİR ALAN ARAŞTIRMASI	Cüneyt MENGÜ
17:05-17:20		MUHASEBEYE METAFORİK BİR BAKIŞ AÇISI	Bilge SEKİZSU- Mihriban COŞKUN
17:25-17:40		TMS 37 STANDARDININ UYGULANMASININ BİST 30 ENDEKSİNDEKİ ŞİRKETLERİN FİNANSAL TABLO VE DİPNOTLARI ÜZERİNDEN İNCELENMESİ	Burcu İŞGÜDEN KILIÇ- Mavera DEMİRKAN
17:45-18:00		DİJİTAL ÇAĞDA MUHASEBE EĞİTİMİNİN VE MESLEĞİNİN DÖNÜŞÜMÜ ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA	Ebru TÜZEMEN- Mihriban COŞKUN
18.05-18:20		FİNANSAL GELİŞME İLE YABANCI YATIRIMLAR ARASINADAKİ İLİŞİKİDE UFRS'NİN MODERATÖR ETKİSİ: GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELER ÜZERİNE BİR ANALİZ	Fahrettin PALA- Abdülkadir BARUT

25 EKİM 2020 PAZAR

9. OTURUM (09:30-11:05)

	<i>Oturum Başkanı</i>	<i>Bildiri Başlığı</i>	<i>Yazar(lar)</i>
09:30-09:45	Prof.Dr. Fikret ÇANKAYA	COVID-19 SALGINI VE BELİRSİZLİK: BANKACILIK HİSSELERİ OYNAKLIĞI	Ali Yavuz POLAT
09:50-10:05		VERİ ZARFLAMA VE SÜPER ETKİNLİK YAKLAŞIMI İLE ETKİNLİK ARAŞTIRMASI: BORSA İSTANBUL'DA BİR UYGULAMA	Tuba ÖZKAN
10:10-10:25		KREDİ RİSKİNİN MAKROEKONOMİK VE BANKAYA ÖZGÜ BELİRLEYİCİLERİ: TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜ ÜZERİNE AMPİRİK BİR ÇALIŞMA (2009-2019)	Adnan GÜZEL
10:30-10:45		PETROL FİYATLARI İLE ULUSLARARASI ENDEKSLER ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ	Yakup SÖYLEMEZ
10:50-11:05		HOLDİNG VE YATIRIM ŞİRKETLERİNİ ETKİLEYEN MAKRO VE MİKRO DEĞİŞKENLERİN VERİ MADENCİLİĞİ YÖNTEMİYLE ANALİZ EDİLMESİ	İsmail GÜRSOY- Mehmet Fatih BAYRAMOĞLU

10. OTURUM (11:15-12:50)-İNGİLİZCE OTURUM

	<i>Oturum Başkanı</i>	<i>Bildiri Başlığı</i>	<i>Yazar(lar)</i>
11:15-11:30	Prof.Dr. Yasemin ERSOY KÖSE	ANALYSIS OF SUSTAINABILITY REPORTING AND BANK PERFORMANCE: EVIDENCE FROM BIST SUSTAINABILITY INDEX BANKS	Burcu GÜROL
11:35-11:50		CAPITAL ADEQUACY RATIO, CORRUPTION AND RISK-TAKING BEHAVIOUR OF GHANAİAN BANKS	Ibrahim Nandom YAKUBU- Alhassan BUNYAMINU- Iliasu ABDALLAH
11:55-12:10		THE IMPACT OF COVID-19 ON ACCOUNTING AND AUDITING: A LITERATURE REVIEW	Vildan Evrim ALTUK
12:15-12:30		DISCLOSURE OF USE-OF-PROCEEDS INTENTIONS IN TURKISH INITIAL PUBLIC OFFERINGS	Lokman TÜTÜNCÜ
12:35-12:50		THE NEXUS BETWEEN ECONOMIC FREEDOM AND BANK PERFORMANCE IN GHANA	Ibrahim Nandom YAKUBU

Öğle Arası

11. OTURUM (13:00-14:35)			
	Oturum Başkanı	Bildiri Başlığı	Yazar(lar)
13:00-13:15	Prof.Dr. Fatih TEMİZEL	KURUMSAL YÖNETİM, KURUMSAL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK VE FİNANSAL PERFORMANS: BİST’TE BİR İNCELEME	Murat DÜZER
13:20-13:35		PARA ARZI, FAİZ ORANI, DÖVİZ KURU İLE EKONOMİK BÜYÜME ARASINDAKİ İLİŞKİNİN MODELLENMESİ:FIVAR MODEL	Aysu YAŞAR- Mehmet Kenan TERZİOĞLU
13:40-13:55		ULUSLARARASI ALTIN, BUĞDAY VE BAKIR FİYATLARININ BORSA ENDEKSİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN EKONOMETRİK ANALİZİ	Kenan İLARSLAN
14:00-14:15		COVID-19 PANDEMİ SÜRECİNİN İŞLETMENİN SÜREKLİLİĞİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ	Hasan KAHVECİ
14:20-14:35		COVID-19 PANDEMİSİ SÜRECİNDE SERMAYE PİYASALARINDA KAMUYU AYDINLATMA VE YATIRIMCI İLİŞKİLERİ: BİST ŞİRKETLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA	Cüneyd Ebrar LEVENT
12. OTURUM (14:45-16:40)			
	Oturum Başkanı	Bildiri Başlığı	Yazar(lar)
14:45-15:00	Prof.Dr. Gökhan ÖZER	COVID-19 PANDEMİSİNİN HAVAYOLU TAŞIMACILIK SEKTÖRÜ VE LOJİSTİK PERFORMANS ÖLÇÜTLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ	Metin SABAN- Oğuzhan TRABZON
15:05-15:20		PANDEMİ DÖNEMİNDE MUHASEBE DERSLERİNDE UYGULANAN EĞİTİM MODELLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	Aydın BAĞDAT
15:25-15:40		TÜRKİYE’DE FİNANSAL DIŞA AÇIKLIK VE CARİ AÇIK İLİŞKİSİNİN AMPİRİK ANALİZİ	Hamza ÇEŞTEPE-Deniz NAS
15:45-16:00		DUYGUSAL ZEKÂ İLE RİSK ALMA TUTUMU İLİŞKİSİ	Gökhan ÖZER- Ümmühan MUTLU
16:05-16:20		HALKA ARZLARDA BENZER FİRMA ÇARPANLARI İLE FİYAT TAHMİNLERİ	Emine CAN
16:25-16:40		COVID-19’UN FİNANSAL BULAŞMA ETKİSİ: TÜRKİYE ÖRNEĞİ	Oktay ÖZKAN
Kongre Kapanış Programı (16:50-18:45)			
16:50-17:15	Konuşmacılar	Prof.Dr. Kamil BÜYÜKMİRZA	
17:20-17:45		Prof.Dr. Nalan AKDOĞAN	
17:50-18:15		Prof.Dr. Niyazi BERK	
18:20-18:45		Prof.Dr. Seval KARDEŞ SELİMOĞLU	

İÇİNDEKİLER

KURULLAR	iv
Onur Kurulu	iv
Danışma Kurulu	v
Bilim Kurulu.....	vi
Koordinatör	ix
Düzenleme Kurulu	ix
7. ULUSLARARASI MUHASEBE VE FİNANS ARAŞTIRMALARI KONGRESİ -ICAFR2020- KONGRE PROGRAMI	x
AKSİYOLOJİK ARGÜMANLAR İŞİĞİNDE MUHASEBE.....	1
ALTIN VE GÜMÜŞ FİYATLARI İLE DÖVİZ KURU VE FAİZ ORANI ARASINDAKİ NEDENSELLİK İLİŞKİSİNİN TESPİTİ: ARDL SINIR TESTİ YAKLAŞIMI.....	2
ANALYSIS OF SUSTAINABILITY REPORTING AND BANK PERFORMANCE: EVIDENCE FROM BIST SUSTAINABILITY INDEX BANKS	3
AŞIRI TEPKİ HİPOTEZİ VE MOMENTUM STRATEJİLERİNİN GEÇERLİLİĞİNİN BORSA İSTANBUL'DA ANALİZ EDİLMESİ.....	4
BAĞIMSIZ DENETÇİLERİN DENETİM PROGRAMLARINI KULLANMA DÜZEYLERİ VE BEKLENTİLERİ ÜZERİNE BİR UYGULAMA.....	6
BAĞIMSIZ DENETİM FİRMALARININ DENETİM DIŞI HİZMETLERİNİN DENETÇİ BAĞIMSIZLIĞI BAĞLAMINDA İNCELENMESİ.....	7
BANKALARIN ŞUBE BAŞINA PERFORMANSLARININ ENTROPİ VE TOPSIS YÖNTEMLERİ İLE ÖLÇÜLMESİ: TÜRK KAMU VE ÖZEL SERMAYELİ MEVDUAT BANKALARI ÖRNEĞİ..	8
BİTCOİN İLE EURO VE DOLAR ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ.....	9
BORSA İSTANBUL'DA ŞİRKETLERİN YATIRIMCI İLİŞKİLERİ İÇİN İNTERNET KULLANIMLARI ÜZERİNE BİR İNCELEME	10
CAPITAL ADEQUACY RATIO, CORRUPTION AND RISK-TAKING BEHAVIOUR OF GHANAIAN BANKS	11
CARRY TRADE YATIRIM STRATEJİSİ VE TÜRKİYE'DE BELİRLEYİCİLERİ	12
COVID-19 KÜRESEL SALGINININ BIST 100 ENDEKSİ ÜZERİNE ETKİLERİ	14
COVID-19 PANDEMİ DÖNEMİNDE LİSANS ÖĞRENCİLERİNİN UZAKTAN EĞİTİM KAPSAMINDA MUHASEBE DERSLERİNE YÖNELİK BAKIŞ AÇILARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA	15
COVID-19 PANDEMİSİNİN BRICS ÜLKELERİ VE TÜRKİYE'DEKİ HAVAYOLU ŞİRKETLERİNİN HİSSE SENEDİ FİYATLARI ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ.....	16
COVID-19 PANDEMİSİNİN HAVAYOLU TAŞIMACILIK SEKTÖRÜ VE LOJİSTİK PERFORMANS ÖLÇÜTLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ	17
COVID-19 SALGINI VE BELİRSİZLİK: BANKACILIK HİSSELERİ OYNAKLIĞI	18
COVID-19'UN FİNANSAL BULAŞMA ETKİSİ: TÜRKİYE ÖRNEĞİ	19

DENETÇİ MESLEK MENSUPLARININ İŞLETMELERİN KULLANDIKLARI MALİYETLEME YÖNTEMLERİNİ DEĞERLENDİRMELERİ VE BU YÖNTEMLERİN ÜRÜN FİYATLANDIRMALARINA ETKİSİ	20
DİĞER KAPSAMLI GELİRLERİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ VE RAPORLAMASI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA	21
DİJİTAL ÇAĞDA MUHASEBE EĞİTİMİNİN VE MESLEĞİNİN DÖNÜŞÜMÜ ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA	22
DISCLOSURE OF USE-OF-PROCEEDS INTENTIONS IN TURKİSH INITIAL PUBLIC OFFERINGS	23
DUYGUSAL ZEKÂ İLE RİSK ALMA TUTUMU İLİŞKİSİ	24
FİNANSAL GELİŞME İLE YABANCI YATIRIMLAR ARASINDAKİ İLİŞKİDE UFRS’NİN MODERATÖR ETKİSİ: GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELER ÜZERİNE BİR ANALİZ	25
FİRMA RİSKİ VE COVID-19: BİRLEŞİK KRALLIKTAKİ HAVAYOLU YOLCU TAŞIMACILIĞI ÖRNEĞİ.....	26
GEÇİŞ SÜRECİNDEKİ MERKEZİ VE DOĞU AVRUPA ÜLKELERİNDE GELİR YAKINSAMASININ VARLIĞI: GÖRGÜL BİR ANALİZ	27
GELENEKSEL VE YAPISAL KIRILMALI BİRİM KÖK TESTLERİ İLE BORSA İSTANBUL ENDEKSİ VE SEKTÖR ENDEKSLERİ ÜZERİNDE RASSAL YÜRÜYÜŞ HİPOTEZİNİN GEÇERLİLİĞİNİN TEST EDİLMESİ.....	28
HALKA ARZLARDA BENZER FİRMA ÇARPANLARI İLE FİYAT TAHMİNLERİ	29
KALİTE MALİYET KATEGORİLERİ VE BİR ÜRETİM İŞLETMESİNDE UYGULAMA	30
KATILIM BANKALARI ŞUBE PERFORMANS ANALİZİ TÜRKİYE ÖRNEĞİ	31
KORONAVİRÜS (COVID-19)’ÜN KİMYA VE İLAÇ İŞLETMELERİNİN HİSSE SENET DEĞERLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ	33
KURUMSAL YÖNETİM, KURUMSAL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK VE FİNANSAL PERFORMANS: BIST’TE BİR İNCELEME	34
MALİYET DENETİMİNİN MALİYET MUHASEBESİ BİLGİ SİSTEMİNDEKİ ROLÜ: ÖRNEK BİR UYGULAMA	36
MUHASEBE VE MUHASEBE MESLEĞİNİN DİJİTAL DÖNÜŞÜMÜ: MALİ MÜHENDİSLİK. 37	
MUHASEBEYE METAFORİK BİR BAKIŞ AÇISI	38
ORAN ANALİZİ YÖNTEMİYLE BİR TEKSTİL FİRMASININ MALİ PERFORMANSININ İNCELENMESİ	39
OYUN TEORİSİ YAKLAŞIMIYLA PORTFÖY OPTİMİZASYONU ÜZERİNE LİTERATÜR DEĞERLENDİRMESİ	40
PANDEMİ DÖNEMİNDE MUHASEBE DERSLERİNDE UYGULANAN EĞİTİM MODELLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	41
PANDEMİ SÜRECİNDE DEMİR ÇELİK SEKTÖRÜ TALEP DEĞERLENDİRMESİ.....	42
PANDEMİ SÜRECİNDE DENETİM RİSKLERİ HAKKINDA BİR DEĞERLENDİRME	43
PANDEMİ SÜRECİNDE TÜRK TURİZMİNE YÖNELİK VERGİLEME SORUNLARI: BİR ALAN ARAŞTIRMASI.....	45

PARA ARZI, FAİZ ORANI, DÖVİZ KURU İLE EKONOMİK BÜYÜME ARASINDAKİ İLİŞKİNİN MODELLENMESİ: FIVAR MODEL.....	46
PERFORMANSA DAYALI FAALİYET TABANLI MALİYETLEME	47
PETROL FİYATLARI İLE ULUSLARARASI ENDEKSLER ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ	48
SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİR STAJYERLERİN SORUNLARI VE BEKLENTİLERİ	49
COVID-19 PANDEMİSİ SÜRECİNDE SERMAYE PİYASALARINDA KAMUYU AYDINLATMA VE YATIRIMCI İLİŞKİLERİ: BİST ŞİRKETLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA	50
SPRINGATE MODELİNE DAYALI FİNANSAL STRESS VE KURUMSAL YÖNETİM FAKTÖRLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ: BORSA İSTANBUL KOBİ SANAYİ ENDEKSİNDE BİR UYGULAMA.....	51
THE IMPACT OF COVID-19 ON ACCOUNTING AND AUDITING: A LITERATURE REVIEW	53
THE NEXUS BETWEEN ECONOMIC FREEDOM AND BANK PERFORMANCE IN GHANA..	54
KREDİ RİSKİNİN MAKROEKONOMİK VE BANKAYA ÖZGÜ BELİRLEYİCİLERİ: TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜ ÜZERİNE AMPİRİK BİR ÇALIŞMA (2009-2019).....	55
TMS 37 STANDARDININ UYGULANMASININ BİST 30 ENDEKSİNDEKİ ŞİRKETLERİN FİNANSAL TABLO VE DİPNOTLARI ÜZERİNDEN İNCELENMESİ	57
TÜRKİYE FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARI İLE VERGİ USUL KANUNU ARASINDAKİ İLİŞKİNİN UYGULAMA ÖRNEĞİ İNCELENMESİ.....	58
TÜRKİYE PİYASALARINDA PAY FİYATLAMA FAKTÖRLERİ.....	60
TÜRKİYE'DE E-TİCARETİN ANALİZİ VE MUHASEBE AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ	61
TÜRKİYE'DE FİNANSAL DIŞA AÇIKLIK VE CARİ AÇIK İLİŞKİSİNİN AMPİRİK ANALİZİ.	62
TÜRKİYE'DE MUHASEBEDE DİJİTALLEŞME ÜZERİNE LİTERATÜR TARAMASI	63
ULUSLARARASI ALTIN, BUĞDAY VE BAKIR FİYATLARININ BORSA ENDEKSİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN EKONOMETRİK ANALİZİ: 2000-2019 DÖNEMİ BORSA İSTANBUL ÖRNEĞİ.....	64
VERİ ZARFLAMA VE SÜPER ETKİNLİK YAKLAŞIMI İLE ETKİNLİK ARAŞTIRMASI: BORSA İSTANBUL'DA BİR UYGULAMA	65
HOLDİNG VE YATIRIM ŞİRKETLERİNİ ETKİLEYEN MAKRO VE MİKRO DEĞİŞKENLERİN VERİ MADENCİLİĞİ YÖNTEMİYLE ANALİZ EDİLMESİ	66
COVID-19 PANDEMİ SÜRECİNİN İŞLETMENİN SÜREKLİLİĞİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	67

AKSİYOLOJİK ARGÜMANLAR IŞIĞINDA MUHASEBE

Dr. Öğr. Üyesi Fırat ALTINKAYNAK

Malatya Turgut Özal Üniversitesi, İşletme ve Yönetim Bilimleri Fakültesi, Malatya/Türkiye,
firat.altinkaynak@ozal.edu.tr

ÖZET

Bilimsel yönden bir alan mercek altına alındığında, öncelikle verilmesi gereken iki ana karar vardır. Bunlardan birincisi, ilgili bilim alanının terimleri ve kavramlarıdır. Birinci karar aslında bir ispat değil, kabullenıştır. İkinci ana karar ise o bilim alanındaki aksiyomların seçimidir. Bilim felsefesindeki bu gerçekten hareketle yapılan, bu çalışmanın amacı, muhasebenin karar ve ispat aşamalarını aksiyolojik argümanlarla ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda sistematize edilmeye çalışılan bilim alanı muhasebe olduğuna göre birinci karar gereği öncelikle muhasebede yer alan tüm kavramlar dizisine göz atılmış ve temel kavramlar olarak muhasebe bilimine hizmet edecek olanların bir kümesi oluşturulmaya çalışılmıştır. İkinci karar aşamasında ise muhasebenin temel kavramlarını kullanarak kendilerinden teoremlerini ispatlayacağımız sınırlı birçok küme oluşturulmuştur. Tüm bilim alanlarında olduğu gibi muhasebede de, aksiyomlar kümesinin oluşturulmasında, bilimsel olarak ne kadar esnekliğe izin verilmelidir? Aslında bu soru çalışmanın başlangıç ve bitiş noktasını oluşturmaktadır. Çalışma sonucunda gelinen noktada, bilim felsefesi açısından muhasebenin yasalarının, iki gruba bölünmek zorunda olduğu anlaşılmıştır. Bir yanda kabullenilmiş ispatlanamayacak yasalar olmalı; öte yanda ise her biri bu temel ilkeler ve kabullere başvurmayla ispatlanacak ve sonsuz geniş çapta türetilebilecek teoremler ile önermeler yer almalıdır.

Anahtar Kelimeler: Muhasebe, Bilim Felsefesi, Aksiyolojik Yapı, Teorem, İspat.

**ALTIN VE GÜMÜŞ FİYATLARI İLE DÖVİZ KURU VE FAİZ ORANI
ARASINDAKİ NEDENSELLİK İLİŞKİSİNİN TESPİTİ: ARDL SINIR TESTİ
YAKLAŞIMI**

Dr. Öğr. Üyesi Yakup SÖYLEMEZ

Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Devrek Meslek Yüksekokulu Muhasebe ve Vergi Bölümü,
yakup.soylemez@beun.edu.tr

ÖZET

Çalışmanın amacı geniş ölçüde yatırım aracı olarak kullanılan altın ve gümüş fiyatlarının döviz kuru ve faiz oranı ile nedensellik ilişkisinin var olup olmadığının analiz edilmesidir. Çalışmada Ocak 2010-Aralık 2019 tarihleri arasındaki aylık veriler veri seti olarak kullanılmıştır. Çalışmada altın fiyatları ile döviz kuru ve faiz oranı arasında kısa ve uzun dönemde nedensellik ilişkisi tespit edilmiştir. Benzer şekilde gümüş fiyatları ile döviz kuru ve faiz oranı arasında da kısa ve uzun dönemli nedensellik ilişkisi tespit edilmiştir. Söz konusu ilişki yatırımcıların altın ve gümüşe yatırım yaparken döviz kuru ve faiz oranı değişkenlerini de göz önünde bulundurmaları gerektiğini açıkça ortaya koymaktadır. Yapılacak çalışmalarda altın ve gümüş fiyatları ile diğer temel finansal değişkenler arasındaki ilişkilerde incelenebilir.

Anahtar Kelimeler: Kıymetli Madenler, Nedensellik, ARDL Sınır Testi Yaklaşımı.

ANALYSIS OF SUSTAINABILITY REPORTING AND BANK PERFORMANCE: EVIDENCE FROM BIST SUSTAINABILITY INDEX BANKS

Dr. Burcu GÜROL

Baskent University, Faculty of Commercial Sciences, Etimesgut Ankara, bgurol@baskent.edu.tr

ABSTRACT

Sustainability reporting has emerged only in order to meet the demands of stakeholders who find the reporting of financial activity results of businesses inadequate and also demand non-financial activity results. Many businesses prepare sustainability reports and present their operating results to their stakeholders with their environmental, social, and governance dimensions. The differences between the prepared sustainability reports caused various organizations to analyze reports and determine scores for them. Bloomberg, Kinder Lydenberg Domini (KLD), Ethical Investment Research and Information Service (EIRIS), Sustainable Asset Management (SAM) are some of these organizations.

These organizations rate the sustainability reports by determining criteria specific to the sectors. The criteria set by each organization are different, but in general the more statements the business makes according to the criteria set for its sector, the higher the score can be got. For this reason, the scores of businesses in the same sector have started to be used in the evaluation of these businesses.

It is believed that the preparation of sustainability reports can help companies to provide a competitive advantage and achieve better financial results, as well as meeting the demands of stakeholders. For this reason, whether the high ESG scores to be obtained with detailed and carefully prepared reports affect the financial results of the business has become one of the issues attracting the attention of researchers. Researchers carry out these studies on a specific region and sector to eliminate the differences arising from different legislation in countries regarding sustainability reports.

In this study, the relationship between the 2011-2018 ESG scores of banks included in the Borsa Istanbul Sustainability Index and their financial performance results (ROA, ROE) is analyzed. The data used in the analysis are obtained from the Bloomberg database. As a result of the regression analysis made by using E-Views program, it was observed that there was no significant relationship between the ESG scores and ROA and ROE values for the analyzed Turkish banks.

Keywords: ESG Disclosure, Sustainability Reporting, Banks, Performance, BIST.

AŞIRI TEPKİ HİPOTEZİ VE MOMENTUM STRATEJİLERİNİN GEÇERLİLİĞİNİN BORSA İSTANBUL'DA ANALİZ EDİLMESİ

Serkan ÜNAL

Ufuk Üniversitesi, Meslek Yüksek Okulu, Ankara / Türkiye, serkan.unal@ufuk.edu.tr

ÖZET

Günümüzde yatırımcı davranışı ile ilgili çalışmalara olan ilgi artmaktadır. Piyasalar incelendiğinde COVID-19 pandemisi gibi olumsuz haberlerin piyasa tarafından çok sert bir düşüşle karşılandığı fakat takip eden dönemde de piyasaların tekrar eski fiyatlamalara dönebildiği görülmektedir. Literatürde geçmişteki fiyat hareketlerinden yola çıkarak gelecekteki performansları tahmin etmeye çalışan iki önemli teori ön plana çıkmaktadır. Bunlardan birincisi De Bondt ve Thaler (1985) tarafından oluşturulan aşırı tepki teorisidir. Bazı şirketlerin belli dönemlerde piyasa tarafından olması gerektiğinden çok daha sert şekilde cezalandırılabilirdiğini düşünen De Bondt ve Thaler (1985) yaptıkları araştırmada geçmiş 36 aylık dönemde en kötü performans göstermiş olan şirketlerin takip eden dönemlerde piyasayı geçen performanslar sergilediğini tespit etmiştir. Jegadeesh ve Titman (1993) tarafından geliştirilen ikinci yaklaşım ise nispeten kısa vadeye odaklanmaktadır ve geçmişte iyi performans gösteren şirketlerin gelecekte de iyi performans göstermeye devam edeceğini ileri sürmektedir.

Bu iki stratejinin birden, milyonlarca yatırımcının piyasayı geçen performanslar elde edebilmelerine yardımcı olacak bilgiler sunması; çalışmaların popülerliğini ve önemini korumasına neden olmakta ve günümüzde birçok piyasada bu çalışmaların geçerliliğinin test eden araştırmalar gerçekleştirilmektedir (Bali, Subrahmanyam ve Wen, 2020). Aşırı tepki ve momentum yaklaşımlarını Borsa İstanbul'da test etmiş bir dizi çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmalardan Gemici ve Cihangir (2018) aşırı tepki hipotezini destekleyen sonuçlar bulurken; Alper ve Aydoğan (2017) ise momentum anomalisinin geçerliliğinin olduğuna dair sonuçlar bulmuşlardır. Literatürdeki çalışmaların araştırma verilerinin kapsadığı zaman aralığı 4 yıl ile 15 yıl arasında değişmekteyken formasyonların yapıldığı ve performansların ölçüldüğü zaman aralıkları ise 1 aydan 5 yıla kadar değişik alternatifleri kapsamaktadır.

Bu çalışma ile Borsa İstanbul'da aşırı tepki ve momentum hipotezlerinin geçerliliğinin test edilmesi ve literatüre beş farklı açıdan katkı sağlanması amaçlanmaktadır. (1) Türkiye'nin dinamik bir ekonomiye sahip olması 1990'lardan günümüze değişik makro ekonomik şartların geçerli olmasına neden olmuştur. Diğer çalışmalardan daha geniş bir zaman aralığının kullanıldığı bu çalışmada stratejilerin farklı piyasa koşullarına ne kadar dayanıklı olduğunu sınamak ve farklı piyasa koşullarındaki performansı kıyaslamak mümkün olmuştur. (2) Literatürde birbiriyle çakışmayan sabit zaman aralığı belirleyen çalışmalardan farklı olarak hareketli ortalamalar ile dönem aralıkları birer ay arayla oluşturulmaya başlanmış, bu sayede araştırmanın temel prensiplerine bağlı kalınarak hem takvim etkisi ortadan kaldırılmış hem de çok daha geniş bir veri setinde kıyaslama imkanı elde edilmiştir. (3) Literatürdeki bazı çalışmalar bir aydan bir yıla kadar dönemleri, bazı çalışmalar ise bir yıldan daha uzun dönemleri test etmiştir. Bu çalışmada bir aydan beş yıla kadar uzanan birçok dönem aralığı kullanılarak geniş anlamda stratejilerin hangi periyotlarda çalıştığının tespit edilmesi mümkün olmuştur. (4) Literatürdeki çalışmalar piyasadaki hareketlerden bağımsız olarak kazanan ve kaybeden portföyler arasındaki takip eden performans farkını ölçmüştür. Bu çalışmada ise piyasanın pozitif getiriye ulaştığı ve negatif getiri elde ettiği dönemler ayrıştırılarak stratejilerin her piyasa şartında çalışıp çalışmadığı test edilmiştir. (5)

Çalışmada literatürdeki momentum stratejileri geliştirilerek sürekli olarak piyasayı geçen ya da kötü performans gösteren hisseler tespit edilmiş ve devam eden süreçteki performansları ölçülmüştür.

Bu çalışmada 1996 ile 2020 arasındaki dönemde Borsa İstanbul'daki şirketlere ait aylık getiriler kullanılmıştır. Bu getiriler vasıtasıyla 1 aylık, 3 aylık, 6 aylık, 12 aylık, 24 aylık, 36 aylık, 48 aylık ve 60 aylık dönemlerde elde ettikleri getirilere göre şirketler %20'lik dilimler halinde beş gruba ayrılmıştır. Daha sonra yine aynı zaman aralıklarında bu şirketlere ait hisse performansı ölçülmüş ve performans sıralamasına göre oluşturulmuş grupların takip eden performansları hesaplanmıştır.

Elde edilen bulgulara göre kaybeden portföyler, kazanan portföylere kıyasla altı ay ve daha uzun dönemlerde istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde daha üstün performans sergilemiştir. Aylık bazda bakıldığında en yüksek getirinin elde edildiği dönem 12 aylık portföy oluşturma ve 12 aylık test dönemidir. Ayrıca portföy oluşturma döneminde farklı zaman dilimleri belirlenerek sürekli kazanan ve sürekli kaybeden hisseler belirlenmiştir. Süreklilik kriterinin dahil edildiği modelde de kaybedenlerin takip eden dönemde daha yüksek getiriler elde ettiği görülmüştür. Bu çalışmada elde edilen sonuçlar aşırı tepki hipotezini desteklemektedir. Gelecekte yapılacak çalışmalarda bu çalışmada kullanılan yöntemin uluslararası farklı borsalarda analiz edilmesi değerlendirilebilir.

Anahtar Kelimeler: Aşırı Tepki Hipotezi, Momentum Stratejisi, Borsa İstanbul.

BAĞIMSIZ DENETÇİLERİN DENETİM PROGRAMLARINI KULLANMA DÜZEYLERİ VE BEKLENTİLERİ ÜZERİNE BİR UYGULAMA

Doç. Dr. Orhan BOZKURT¹,
Nazlı Bahar ÇAKMAK²

¹ Bursa Uludağ Üniversitesi, İnegöl İşletme Fakültesi, obozkurt@uludag.edu.tr

² Bursa Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

ÖZET

Günümüzde küreselleşen piyasalarda daha hızlı ve güvenilir muhasebe bilgi ve rapor akışına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu bilgi ve raporların güvenilir olması için bağımsız denetimden geçmesi gerekir. Bu denetimi de bağımsız denetçiler yürütmektedir. Bağımsız denetim yapan denetçilerin, uluslararası düzeydeki mesleki rekabete cevap verebilmeleri için, denetim faaliyetlerini daha sistematik yöntemlerle yapmaları gerekmektedir. Bu bakımdan, bilgi teknolojileri programcıları tarafından geliştirilen bilgisayar destekli denetim programları(BDDP) ve yöntemlerinin, denetim faaliyetlerinde daha fazla kullanılması kaçınılmaz hale gelmiştir. Ancak Türkiye’de bağımsız denetçilerin yeterli düzeyde bu programlardan yararlanamadıkları düşünülmektedir. Bunun sebebinin denetçilik mesleğinin yeni olması ve bu faaliyetin yeterince yaygınlaşmaması gösterilebilir. Bu araştırma, bir taraftan bağımsız denetçilerin kullandıkları bilgisayar destekli denetim programlarını kullanma eğiliminin neler olduğunu araştırırken diğer yanda da (BDDP)’dan beklenen kullanım faydalarının gerçekleşip gerçekleşmeme düzeyini ortaya koymayı hedeflemiştir. Bu amaçla, literatürde teknoloji uygulamalarından beklenen faydayı ölçmede öne çıkan Teknoloji Kabul Modeli (TKM) kullanılmıştır. Bu modelin temel ilkelerinden ve aşamalarından yola çıkılarak araştırma modeli oluşturulmuştur. Modelimizde (BDDP)’nin denetçiler tarafından kullanım düzeyini test etmek üzere; iki bağımsız, iki ara ve bir bağımlı değişken hazırlanarak aralarındaki ilişkiyi ölçmek için ölçekler kullanılmıştır. Modelimizdeki değişkenler arası ilişkileri ölçmek için Türkiye’nin yedi ayrı büyük ilinde faaliyet gösteren bağımsız denetçilerle görüşülerek anket uygulaması yapılmıştır. Modelleri ölçmek için araştırmaya dayalı test yöntemi, research based view (RBV) uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre; denetçinin performans beklentisi yani niyeti, elde edeceği potansiyel faydası üzerinde anlamlı pozitif etkiye sahip olduğu görülmüştür. TKM kapsamında; program kullanımında algılanan fayda ile kullanıma yönelik niyet ve davranış üzerinde olumlu bir ilişki vardır. Araştırmada elde ettiğimiz diğer sonuçlar ise ayrıntılı olarak metin içinde verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Bilgisayar Destekli Denetim Programları, Kolaylaştırıcı Faktörler, Program Kullanma Yeteneği, Sosyal Fayda, Performans Beklentisi, Potansiyel Fayda.

BAĞIMSIZ DENETİM FİRMALARININ DENETİM DIŞI HİZMETLERİNİN DENETÇİ BAĞIMSIZLIĞI BAĞLAMINDA İNCELENMESİ

Özen AKÇAKANAT

Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Isparta/Türkiye,
ozenakcakanat@sdu.edu.tr

ÖZET

Tüm dünyada kurumsal dolandırıcılık ve muhasebe skandalları ile ilgili gelişmeler, denetim kalitesi ve denetçi bağımsızlığına daha fazla odaklanılmasına neden olmuştur. Denetçilerin bağımsızlığını zedeleyen unsurlardan biri de bağımsız denetim firmalarının sunduğu denetim dışı hizmetler olarak görülmektedir. Denetim dışı hizmetler, halka açık bir şirketin bağımsız denetçisinin, denetlenen şirkete sağlayabileceği diğer tüm hizmetler olarak tanımlanır. Denetçiler tarafından müşterilerine sağlanan denetim dışı hizmetler; muhasebe, finans ve vergi konuları ile ilgili danışmanlık ve benzerleri hizmetleri ile yatırımlar, işletme birleşmeleri, tasfiye vb. hizmetleri içermektedir. Günümüzde dünyada dört büyük denetim şirketi, giderek denetim faaliyetlerinden uzaklaşarak danışmanlık alanında da etkin rol oynamaya başlamışlardır. Bu dört büyük denetim şirketi, hasılatlarının %20'sini denetim faaliyetlerinden elde etmektedirler. Denetimin gelirdeki payının bu kadar düşük olmasının sebebiyse, son yıllarda danışmanlık faaliyetlerinin artarak denetim hizmetini geride bırakmasıdır. Bu kapsamda İngiltere'de 2024 yılına kadar bu dört büyük denetim firmasının denetim ve danışmanlık işlerini ayırması kararı verilmiştir. Bu çalışmanın amacı, Türkiye'de faaliyet gösteren denetim firmalarının 2018 ve 2019 yılları şeffaflık raporları incelenerek, denetim dışı hizmetlerin, denetim firmalarının gelirlerinin yüzde kaçını oluşturduğunu tespit etmektir. Böylece İngiltere'de 2024 yılına kadar dört büyük denetim firmasının denetim ve danışmanlık işlerini ayırması kararı bağlamında Türkiye'deki durumun tespit edilmesi amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Denetim Firmaları, Denetçi Bağımsızlığı, Denetim Hizmetleri, Denetim Dışı Hizmetler, Dört Büyük.

BANKALARIN ŞUBE BAŞINA PERFORMANSLARININ ENTROPİ VE TOPSIS YÖNTEMLERİ İLE ÖLÇÜLMESİ: TÜRK KAMU VE ÖZEL SERMAYELİ MEVDUAT BANKALARI ÖRNEĞİ

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet APAN

Karabük Üniversitesi, İşletme Fakültesi, Karabük, mehmetapan@karabuk.edu.tr

ÖZET

Bankaların performansının belirlenmesinde her bir banka bir birim olarak değerlendirilmektedir. Bu yüzden banka şubelerinin performanslarının konsolidasyonu ile bir bankanın genel performansı belirlenmektedir. Mevduat bankaları ülke geneline yaygın şube ağı ile faaliyet göstermeleri nedeniyle her şubenin performansı farklılık gösterebilmektedir. Diğer yandan bankaların küçük, orta veya büyük ölçek ile faaliyet göstermeleri nedeniyle şube başına performansları değişebilir. Çünkü riskini iyi yönetemeyen büyük bir bankanın şube başına performansı, riskini iyi yöneten küçük bir bankanın şube başına performansından daha düşük olabilir. Ya da tersi durumda geçerli olabilir. Diğer yandan şube başına performansın ölçülmesi, şube bazında etkinlik ve performansı takip etmede daha doğru bir gösterge olarak görülmelidir. Şube başına performansın takip edilmesi, artan rekabette bankanın pazar payının genişlemesine ve bankanın istikrarına olumlu katkı sağlayabilir. Bu çalışmada, Türk Bankacılık Sistemi'nde faaliyet gösteren kamu ve özel sermayeli mevduat bankalarının şube başına performanslarının ölçülmesi hedeflenmiştir. Analizler için kamu ve özel sermayeli mevduat bankalarının tercih edilmiştir. Özellikle kriz dönemlerinde kamu bankaları, piyasadaki tıkanıkları aşmada devletin önemli bir aracı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunda çeşitli sosyal, ekonomik ve politik tercihler öne çıkabilmektedir. Bankaların şube başına performanslarının ölçülmesi için veri seti, Türk Bankalar Birliği'nin www.tbb.org.tr resmi internet sitesinden sağlanmıştır. Analizlerde kamu ve özel sermayeli mevduat bankalarının 2009-2019 dönem verisi kullanılmıştır. Ampirik analizlerde şube başına performansın ölçülmesinde kriterlerinin ağırlıklarının belirlenmesi için objektif bir ağırlıklandırma yöntemi olan Entropi yöntemi kullanılmıştır. Çalışmada bankaların şube başına performanslarının belirlenmesinde ise yaygın olarak tercih edilen TOPSIS yöntemi kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Şube Başına Performans, Kamu Sermayeli Mevduat Bankaları, Özel Sermayeli Mevduat Bankaları, Entropi, TOPSIS.

BİTCOİN İLE EURO VE DOLAR ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Alper GÜRBÜZ¹,

Doç.Dr. Feyyaz ZEREN²

¹Yüksek Lisans Öğrencisi, Yalova Üniversitesi, SBE

²Yalova Üniv. İİBF, feyyaz.zeren@yalova.edu.tr

ÖZET

Kripto para kavramıyla birlikte kullanım alanı bulan, dijital uygulamalarla iki taraflı şifreleme tekniklerini kullanan ve belli bir merkezin otoritesine bağlı olmadan dolanımda olan para Bitcoin olarak adlandırılmaktadır. Bu çalışmada Bitcoin olarak adlandırılan bu yeni şifrelenmiş paranın dolar ve euro ile olan ilişkisi araştırılmıştır. 28 Ağustos 2011 – 15 Mart 2020 tarihleri arasındaki dönemden oluşan haftalık verilerin kullanıldığı çalışmada ilk olarak Carrion-i-Silvestre (2009) birim kök testi ve sonra da Maki (2012) eşbütünleşme testi uygulanarak Bitcoin ve döviz kurları ilişkisi analiz edilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre Bitcoin ile hem dolar hem de euro arasında uzun dönemli ve pozitif yönlü bir ilişki tespit edilmiştir. Bu doğrultuda elindeki mevduatını euro ya da dolarda tutan bir yatırımcının sanal piyasalarda Bitcoin'e yatırım yapması riskini minimize ederek portföy çeşitlendirmesi yapmak adına yararlı olmayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kripto Para, Bitcoin, Dolar, Euro, Portföy Çeşitlendirme.

BORSA İSTANBUL'DA ŞİRKETLERİN YATIRIMCI İLİŞKİLERİ İÇİN İNTERNET KULLANIMLARI ÜZERİNE BİR İNCELEME

Dr. Öğr. Üyesi Çağatay ORÇUN

Dokuz Eylül Üniversitesi, İ.İ.B.F., İşletme Bölümü, cagatay.orcun@deu.edu.tr

ÖZET

Çalışmanın amacı, Borsa İstanbul'da işlem gören imalat sektörü şirketlerinin internet tabanlı yatırımcı ilişkileri yönetimlerinin analiz edilmesidir. Bu amaca ek olarak, şirketlerin yatırımcı ilişkileri yönetimleri ile borsa getirileri arasında anlamlı ilişkinin varlığının bulgularında, Brennan ve Tamarowski (2000), Yoshikawa ve Gedoşlovic (2002), Lang vd. (2003), Deming vd. (2007), Bellotti vd. (2010), Peasnell vd. (2011), Bushee ve Miller (2012) ve Agarwal vd. (2015)'nin çalışmaları baz alınarak, şirketlerin yatırımcı ilişkileri yönetimi skorları ve borsa getirileri kendi içerisinde ayrıca analiz edilmiştir.

Yatırımcı ilişkileri yönetimi, şirket ile şirketin potansiyel dış çevresi (finansal kesim; analistler, yatırımcılar ve potansiyel yatırımcılar) arasındaki bilgiye yönelik bir iletişim aracı olarak ifade edilmektedir.

Finansal piyasalarda yer alan bilgi asimetrisinin sınırlandırılması ve borsada işlem gören şirketlerin hem yatırımcıların gözünde güven kazanmaları hem de kendilerini piyasa katılımcılarına doğru bir şekilde anlatabilmeleri, şirketlerin piyasalarla sürekli iletişim halinde olmaları ile yani yatırımcı ilişkileri yönetimiyle alakalıdır. Günümüzde şirketler, teknolojinin ulaştığı nokta göz önüne alındığında, piyasalara ve katılımcılara bilgi transferini gerçekleştirirken, geleneksel yollardan (basılı rapor, konferans vb.) uzaklaşmakta ve internet tabanlı iletişim yöntemini tercih etmektedirler. Yöntemin hız, düşük maliyet, daha fazla kesime ulaşabilme gibi özelliklerinin varlığı, tercih edilmesindeki önemli etkenlerdendir.

Çalışmanın amacı kapsamında şirketler, Yatırımcı İlişkileri Derneği (TÜYİD) tarafından oluşturulan Skor Kartlar yöntemi ile analiz edilmiştir. Faaliyet raporu, finansal sonuç açıklama ve internet sitesi kategorilerinde, Ocak 2018 – Ocak 2020 tarih aralığına ilişkin olarak gerçekleştirilen analiz sonucunda, CCOLA (0,7904) en yüksek orana sahip şirket olarak bulgulanırken onu alfabetik sırayla KRDM (0,7425), PETUN (0,7425) ve VESTL (0,7425) takip etmiştir. Oranı en düşük 3 şirket ise, TKURU (0,2395), DARDL (0,2426) ve AYES (0,3054)'tir. Şirketlerin internet tabanlı yatırımcı ilişkileri yönetimlerinin borsa getirileri üzerinde anlamlı bir etkisinin olup olmadığının belirlenmesinde, basit doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır. Analiz sonucunda iki değişken arasında anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.

Anahtar Kelimeler: Yatırımcı İlişkileri, Borsa İstanbul, İmalat Sektörü, Faaliyet Raporu, Skor Kart Yöntemi.

CAPITAL ADEQUACY RATIO, CORRUPTION AND RISK-TAKING BEHAVIOUR OF GHANAIAN BANKS

Ibrahim Nandom YAKUBU^{1*},

Alhassan BUNYAMINU²,

Iliasu ABDALLAH³

¹Department of Banking and Finance, Ankara Yildirim Beyazit University, Turkey

²Department of Banking and Finance, University of Professional Studies, Accra, Ghana

³Department of Islamic Economics and Finance, Marmara University, Turkey

*Corresponding author: kassiibrahim@gmail.com

ABSTRACT

In recent years, banks' risk-taking behaviour has received much interest, and several attempts have been made to investigate the factors motivating banks to take on risk. The risk-taking behaviour of banks is a relevant subject for discussion given its impact on financial sector stability. The evidence on what induces such risk-taking is relatively inconclusive as findings differ across countries. This study aims to contribute to the determinants of bank risk-taking by examining the impact of capital adequacy ratio and corruption on Ghanaian banks' risk-taking behaviour. The study employs data of 11 banks covering the period 2008-2017 and applies the generalized method of moments (GMM) technique. Our results indicate that capital adequacy ratio and corruption have a positive significant influence on banks' risk-taking behaviour in Ghana. Our findings offer significant policy implications.

Keywords: Capital Adequacy Ratio, Corruption, Bank Risk-taking, Ghana.

CARRY TRADE YATIRIM STRATEJİSİ VE TÜRKİYE'DE BELİRLEYİCİLERİ

Mehmet AYDINLI

Başkent Üniversitesi Bankacılık ve Finans Doktora Bölümü, gazimaliye@yahoo.com

ÖZET

Carry trade esasen bankacılık kolunda fazlaca duyulmuş olan pozisyon açmanın sermaye piyasalarında uygulanan biçimi olarak görülebilmektedir. Düşük maliyete sahip bir kur üzerinden borçlanma, başka bir kurdaki getirisi yüksek yatırım vasıtalarına tahsil edilmektedir. Yatırımdan elde edilen gelir ve borç arasındaki fark geliri meydana getirirken, iki kur arasında oluşan paritenin vaziyeti ise bu türden bir yatırımın riskini meydana getirmektedir (Kim, 2015: 67).

Carry trade yatırım stratejisi, uygulama açısından iki biçimde yaygınlaşmıştır. Bu uygulamalardan birincisi yatırımcıların düşük faizle borçlanarak elde ettikleri kaynakları yüksek faizli yatırım enstrümanlarında değerlendirerek kazanç elde etmeleridir. Bir diğer seçenek uygulamaysa, bir para biriminin bir diğer para birimine yönelik olarak ileriki dönemlerde ortaya çıkacak priminden faydalanma temeline bağlanmaktadır. Getiri arayışı içerisindeki yatırımcılar faiz oranı değişikliklerinden faydalanmak için faiz arbitrajı şeklinde ifade edilen işlemlere yönelmektedir. Son yıllarda gelişmiş birçok ülkede negatif faizlerin oluşması, Covid 19- salgını ile birçok ülkenin ciddi ölçekte parasal genişleme adımları atması, diğer yandan Türkiye gibi ülkelerde ise yüksek faiz uygulamalarının devam etmesi, carry trade stratejisi ile yatırım yapan yatırımcılar açısından cazip yatırım olanakları sunmaktadır. Aynı yatırımcılar para birimlerindeki kur değişimlerinden korunmak için swap piyasasını kullanabilmekte ve büyük ölçüde riski minimize ederek sabit getiri elde etme şansı yakalayabilmektedirler.

Küreselleşme, artan getiri arayışı, finansal piyasalara erişimin kolaylaşması, teknolojideki gelişmeler uluslararası finansal piyasalarda yapılan yatırım işlemlerinin hacmini arttırmıştır. Diğer bir ifadeyle günümüzde yatırımlar ulusal sınırları aşarak uluslararası bir nitelik kazanmış olup yatırım araçları çeşitlenmiştir. Carry trade de yaşanan finansal gelişmeler sonucunda ortaya çıkan araçlardan biridir.

Bu çalışmada da Türkiye’de carry trade yatırımlarının belirleyicileri incelenmiştir. Çalışma 2005:01-2019:03 dönemini kapsamaktadır. Analizler aylık veriler ile yapılmıştır. Çalışmada carry trade işlem hacmini temsilen Temiz (2019), Güler (2019)’un çalışmalarında olduğu gibi yurt dışı yerleşiklerin net DİBS stoku verileri (DİBS) ve Güler (2019)’un da çalışmasında kullandığı gibi hisse senedi stoku (HH) kullanılmıştır. Her iki değişken TCMB EVDS’ den alınmıştır. Araştırmada literatürde sıkça carry trade işlemleri üzerinde etkisi incelenen iki ülke enflasyon farkı, faiz oranı farkı, S&P 500, BİST100 değişkenleri ve carry trade işlem hacmini temsilen yurt dışı yerleşiklerin net DİBS stoku verileri kullanılmıştır. Hisse senedi stok verileri ile diğer değişkenler arasındaki uzun dönemli ilişki Johansen Eşbütünleşme Testi ile ve nedensellik ilişkisi ise Granger Nedensellik Analizi ile incelenmiştir. Johansen Eşbütünleşme Testi ile elde edilen sonuçlara göre oluşturulan her iki modelde de değişkenler arasında 3 tane eşbütünleşik vektör olduğu görülmektedir. Dolayısıyla HSS ile ele alınan bağımsız değişkenler arasında ve DİBS ile ele alınan bağımsız değişkenler arasında eşbütünleşme ilişkisinin olduğunu söylemek mümkündür.

Elde edilen sonuçlar, Türkiye'ye yapılan carry trade yatırımlarının faiz oranları farklarından, iki ülkenin tüketici fiyatları arasındaki farktan ve hisse senedi piyasalarındaki getirilerden önemli derecede etkilendiğini ortaya koymaktadır. Carry trade yatırımlarının temelinde iki ülke faiz farkında meydana gelen farklılıklar yer almaktadır. Kurlarda faiz oranı farkını ortadan kaldıracak bir hareket meydana geldiğinde carry trade yatırım stratejisi faiz oranlarındaki farklılıklardan etkilenecektir. Kurların belirsizliği ve kurlardaki dalgalanmalar aslında carry trade yatırımları için olumsuz bir ortam oluşturmaktadır. Bu nedenle kurlardaki dalgalanmalar ve belirsizlik düştükçe carry trade yatırımları artacaktır. Kurlardaki yükseliş carry tradeden sağlanan kazancı arttıracaktır. Enflasyon oranlarındaki farkın azalması yatırımcıların daha az risk primi ödemesini sağlayacaktır. Bu nedenle enflasyon oranlarında artan dalgalanma carry trade yatırımlarını olumsuz yönde etkileyecektir. Fakat carry trade yatırımları Türkiye ekonomisini uluslararası finansal piyasalara daha duyarlı hale getirmektedir. Bu nedenle uluslararası piyasalarda meydana gelecek gelişmeler Türkiye'ye yapılan carry trade yatırımlarını ve dolayısıyla Türkiye ekonomisini olumsuz yönde etkileyecektir.

Anahtar Kelimeler: Carry Trade, Yatırım, Enflasyon, Faiz Oranları.

COVID-19 KÜRESEL SALGINININ BIST 100 ENDEKSİ ÜZERİNE ETKİLERİ

İlyas İlker İŞLER¹,

Aytekin GÜVEN²

¹Düzce Üniversitesi, Kaynaşlı Meslek Yüksekokulu, Düzce / Türkiye, ilyasilkerisler@duzce.edu.tr

²Bolu Abant İzzet Baysal Üniversite, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Bolu / Türkiye,
guven_a1@ibu.edu.tr

ÖZET

2020 yılının mart ayında Çin'in Vuhan kenti, Hubei eyaletinde ortaya çıkan yeni tip koronavirüs (Covid 19), insan sağlığını tehdit etmesinin yanı sıra finansal piyasaları ve küresel ekonomiyi de tehdit etmeye başlamıştır. Kontrol altına alınamayan virüs dünyanın bütününe yayıldıktan sonra Dünya Sağlık Örgütü tarafından 11 Mart'ta genel pandemi ilan edilmiş ve ülkeler salgına karşı hazırlıklı olmaları yönünde uyarılmıştır. Küresel salgın beraberinde sokağa çıkma yasaklarını, iş yerlerinin kapanmasını, gıda malzemesi ve sağlık malzemesi arzında kıtlığı getirmiştir. Salgın bir yandan insan sağlığını etkilerken, diğer yandan finansal piyasalardaki kırılganlığı da artırmıştır. Hisse senetleri değer kaybederken, şirketler iflas etmiş ve dünya borsalarında düşüşler ortaya çıkmıştır. Bu çalışmada Covid-19 etkisinin 16 Mart- 9 Eylül arası BIST 100 endeksini ne yönde etkilediğini tespit etmek amacıyla basit regresyon analizi yapılmıştır. Tahminlerde BIST 100 bağımlı değişkeni ile toplam vefat, iyileşen sayısı, enfekte olan kişi sayısı, gecelik repo faizi ve döviz kuru bağımsız değişkenleri arasındaki ilişki çerçevesinde ortaya çıkan olumlu ve olumsuz etkilerin ölçülmesi amaçlanmıştır. Tahminlerimiz sonrasında çalışmada ortaya çıkan bulgulara göre borsanın sadece Covid-19'dan değil diğer ekonomik ve politik olaylara bağlı değişkenlerden de aynı ölçüde etkilendiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Covid-19, Pandemi, BIST, Hisse Senedi, Döviz Kuru.

**COVID-19 PANDEMİ DÖNEMİNDE LİSANS ÖĞRENCİLERİNİN UZAKTAN
EĞİTİM KAPSAMINDA MUHASEBE DERSLERİNE YÖNELİK BAKIŞ AÇILARI
ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

Reşat KARCIOĞLU¹,

Şerife KILIÇARSLAN²,

Kübra ALPA³

¹Atatürk Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Erzurum/Türkiye, rkarcio@atauni.edu.tr

²Atatürk Üniversitesi, Oltu Beşeri ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Erzurum/Türkiye,
serife.kilicarslan@atauni.edu.tr

³Atatürk Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Erzurum/Türkiye

ÖZET

2019 yılsonu itibariyle dünya genelinde Covid-19 olarak adlandırılan bulaşıcı salgın hastalığın ilk vakaları ülkemizde 2020 Mart ayı itibariyle gözlenmiştir. Bu salgın, görülmeye başladığı andan itibaren başta sağlık, eğitim ve ekonomi olmak üzere politik ve sosyal anlamda da insan hayatını önemli ölçüde tesir etmiştir. Henüz tam anlamıyla tedavisi bulunamayan Covid- 19 salgınının etkisini kontrol altına almak ve günlük hayata dair asgari yaşam standartlarının sağlanması adına dünya genelinde önemli çalışmalar yapılmaktadır. Bu süreçte Türkiye’de ise salgını önlemek ve yayılımını azaltmak amacıyla vakaların görüldüğü ilk gün eğitime üç hafta ara verilmiştir. Bu karar sonrasında vaka sayılarının fazla olması ve henüz bir tedavi yönteminin geliştirilememiş olması nedeniyle halkın sağlığını riske atmamak amacıyla 2019-2020 bahar dönemi eğitim-öğretim faaliyetlerine uzaktan eğitim olmasına karar verilmiştir. Böyle bir kararın verilmesi beraberinde online eğitimle ilgili problemlerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Nitekim uzaktan eğitimle verilen derslerin etkili olup olmayacağıyla ilgili farklı itilaflar çıkmıştır. Muhasebe derslerinde uzaktan eğitimin etkili olup olmadığı konusunda da net bir bilgi olmadığından çalışma bu düşünce doğrultusunda oluşturulmuştur. Bu kapsamda yapılan çalışmayla, Covid-19 pandemi döneminde muhasebe alanında eğitim gören lisans öğrencilerinin uzaktan eğitimle yürütülen muhasebe derslerinin etkili olup olmadığına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla Atatürk Üniversitesi Oltu Beşeri ve Sosyal Bilimler Fakültesi İşletme ve Bankacılık ve Finans öğrencileriyle, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme öğrencilerine yönelik anket uygulanmıştır. Anketlerden elde edilen veriler, SPSS 20 programı yardımıyla analiz edilmiş ve değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Covid-19, Uzaktan Eğitim, Muhasebe Dersleri.

COVID-19 PANDEMİSİNİN BRICS ÜLKELERİ VE TÜRKİYE'DEKİ HAVAYOLU ŞİRKETLERİNİN HİSSE SENEDİ FİYATLARI ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Doç. Dr. Yaşar KÖSE

Türk Hava Kurumu Üniversitesi, ykose@thk.edu.tr

ÖZET

Bu çalışmada, Covid-19 küresel salgınının, BRICS Ülkeleri ve Türkiye'deki havayolu sektöründeki işletmelerin hisse senedi fiyatı üzerindeki etkileri incelenmiş; literatürdeki benzer bulgular elde edilmiş ve belirtilen ülkelerde teyit edilmiş vaka sayıları ile yine aynı ülkelerdeki havayolu sektöründeki işletmelerin hisse senedi fiyatlarıyla negatif yönlü ilişkisinin olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: BRICS, Covid-19, Hisse Senedi Fiyatı.

COVID-19 PANDEMİSİNİN HAVAYOLU TAŞIMACILIK SEKTÖRÜ VE LOJİSTİK PERFORMANS ÖLÇÜTLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Metin SABAN¹,

Oğuzhan TRABZON²

¹Bartın Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Bartın / Türkiye, metinsaban@bartin.edu.tr

²Bartın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Bartın / Türkiye, otrabzon@hotmail.com

ÖZET

2019 yılının aralık ayında Çin'in Wuhan kentinde başlayan Covid-19 salgın hastalığı tüm dünyaya zamanla yayılmıştır. Daha sonra dünyaya yayılan bu salgından ötürü pandemi ilan edilmiştir. Pandemi nedeniyle dünyada çoğu fabrika ve iş yerleri kapanmış, hayat durma noktasına gelmiş ve ekonomik olarak çöküntüler ortaya çıkmıştır.

Lojistik sektörüne bakacak olursak pandemi döneminin ilk safhalarında işlemler azalmış, koronavirüs tedbirleri öncesi üretilen ürünlerin alıcı firmaları "paydos" demesinden ötürü ürünler depolarda kalmıştır. Bu dönemde maliyetler artarak lojistik firmalarının üzerine büyük yük bindirmiştir.

Covid-19 salgını döneminde bir darbede havayolu taşımacılığına gelmiştir. Havayolu yolcu taşımacılığına sınır getirilmiş ve havayolu şirketlerinin çalışan maliyetleri olarak firmalara büyük yük olarak geri dönmüştür. Bunlara çözüm olarak yolcu uçakları koltukları sökülerek kargo uçaklarına dönüştürülmüş ve kargo gönderimleri bu sayede yapılmaya başlanmıştır. Normalleşmeye dönüş ile beraber kargo işlemleri daha da artmış maliyetler daha uygun seviyelere gelmeye başlamıştır. Fakat yine de maliyetler yeterince düşmemiştir. Bunun sebebi olarak gösterilen dezenfektan, siperlik, özel kıyafetler, çalışan sürelerinin değiştirilmesi havayolu şirketlerine ek maliyetler getirmiştir.

2019 ve 2020 yıllarının ilk 6 aylık faaliyet raporlarına bakıldığında hava taşımacılık ve hava lojistik firmalarının faaliyetleri arasında büyük ölçüde farklar olup şirketlerin zararları gözler önüne çıkmaktadır. Şirketlerin trafik faaliyetler ortalama %55 dolaylarında düşüş göstermiştir. Dünya üzerinde petrol varil fiyatlarının %39 düşmesine karşın yine şirketlerin uçuş yapamaması ve sınırlamaların getirilmesi yine şirketleri eksi yönde etkilemiş olup pandemi dönemini zor geçirdiğini gözler önüne sermiştir.

Lojistikte sektöründe gerekli verimlilik artırma çabaları ve oluşan maliyetleri düşürmek için çaba sarf etmesi lojistik performans unsurunu gündeme getirmiştir. Lojistik süreç performansı izlenirken en uygun performans ölçütlerinin tanımlanması ve seçilmesi, belli hedeflere erişilebilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Ölçütlerin doğru seçilmesi, ölçüm ve değerlendirme becerilerinin gelişmesine büyük katkı sağlamaktadır. Performans ölçütleri temel olarak müşteri ihtiyaçlarını karşılama düzeyini ölçmektedir. Bununla beraber ölçütlerin çoğu tedarik zincirinde girdi ve çıktının etkinliğini yansıtmaktadır (Landers ve diğ., 2008: 4-1).

Çalışmanın amacı covid19 pandemisinin havayolu taşımacılık sektörü ve lojistik performans ölçütleri üzerindeki tespit edilmesi olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda sektörde yer alan öncü firmaların taşımacılık ve lojistik performans göstergelerinin pandemi öncesi ve sonrası 6 aylık verileri karşılaştırılarak etkileri saptanmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Lojistik, Pandemi, Maliyet, Havayolu, Taşımacılık.

COVID-19 SALGINI VE BELİRSİZLİK: BANKACILIK HİSSELERİ OYNAKLIĞI

Ali Yavuz POLAT

Abdullah Gül Üniversitesi, Kayseri /Türkiye, aliyavuz.polat@agu.edu.tr

ÖZET

Koronavirüs (Covid-19) salgını dünyada modern zamanlarda görülen en büyük sağlık krizlerinden birisidir. Covid-19 salgınının makro ekonomik etkisi son 40 yılda gerçekleşmiş ekonomik krizler ve felaketlerden çok daha büyüktür (Ludvigson, Ma ve Ng 2020). Pandeminin sebep olduğu/olacağı küresel krizin daha önceki küresel krizlere göre çok daha derin ve kalıcı olacağı tahmin edilmektedir. Ekonomilerdeki bu etkilerin kaçınılmaz olarak bankacılık sektörüne de olumsuz yansımaları olacaktır.

Covid-19 Salgını yol açtığı şokların etkisi ve süresi net olarak tahmin edilemediği için tüm dünya ekonomilerinde yüksek oranda belirsizliğe yol açmıştır (Ludvigson vd. 2020). Bu belirsizlik ortamı, aşırı oynak emtia ve finansal piyasalara sebep olmuştur. Sonuç olarak hisse piyasaların oynaklığında aşırı bir artış olmuştur. Bu çalışmada Covid-19 salgınının Birleşik Krallık'taki firmaların hisse fiyatlarının oynaklığı (*equity price volatility*) bankacılık sektörü üzerinden ele alınmaktadır. Son bir yılın haftalık hisse fiyat oynaklığına Covid-19 salgınının etkisi, vaka sayıları ve ölüm rakamları üzerinden incelenmiştir.

Yapılan analizler sonucunda hem vaka sayıları hem de ölüm sayılarının firmaların hisse fiyat oynaklıklarını (10 günlük hareketli ortalama) pozitif ve anlamlı bir şekilde etkilediği bulunmuştur. Ayrıca ölüm sayılarının katsayısı, vaka sayılarının katsayısının yaklaşık olarak 6 katı çıkmıştır. Bu da piyasaların ve insanların ölüm sayılarına karşı daha duyarlı ve hassas olmalarından kaynaklanmış olabilir. Çıkan sonuçlar salgının hisse fiyatlarındaki oynaklığı artırdığını ve bu etkinin daha da devam edebileceğini göstermektedir. Salgının ileride daha da hız kazanabileceği göz önüne alındığında, politika yapıcılarının belirsizliği azaltıcı önlemler almaları faydalı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Covid-19, Belirsizlik, Hisse fiyat Oynaklığı.

COVID-19'UN FİNANSAL BULAŞMA ETKİSİ: TÜRKİYE ÖRNEĞİ

Oktay ÖZKAN

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Tokat/Türkiye,
oktay.ozkan@gop.edu.tr

ÖZET

31 Aralık 2019 tarihinde Çin'in Wuhan kentinde ortaya çıkan Koronavirüs (COVID-19), insanlar arasındaki yayılım hızının çok fazla olması ve uluslararası seyahatler nedeniyle kısa bir süre içerisinde Dünya'nın birçok bölgesine yayılmıştır. 11 Mart 2020 tarihinde Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından küresel pandemi olarak ilan edilen COVID-19, binlerce kişinin ölümüne ve milyonlarca kişinin karantinaya alınmasına neden olmuştur. 31 Ağustos 2020 tarihi itibarıyla Dünya genelinde toplam 216 bölgede 24.854.140 COVID-19 vakası tespit edilmiş ve 838.924 kişinin COVID-19'dan dolayı hayatını kaybettiği belirlenmiştir. Türkiye'de ise 267.064 kişide COVID-19 tespit edilmiş ve bu kişilerden 6.284'ü hayatını kaybetmiştir. COVID-19 sadece insanların sağlığını etkilemekle kalmamış aynı zamanda ülkelerin ekonomilerini ve finansal piyasalarını da etkilemiştir. COVID-19'un finansal piyasalar üzerindeki etkilerini ortaya koymak amacıyla son zamanlarda birçok çalışma gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma da COVID-19 pandemisinin Türkiye finansal piyasaları üzerindeki etkilerini belirleyebilmek için gerçekleştirilmiştir.

Bu çalışmanın amacı, COVID-19'un Türkiye'deki sektör endeksleri üzerindeki finansal bulaşma etkisini incelemektir. Bu amaç çerçevesinde Borsa İstanbul'da işlem gören 23 birincil sektör endeksinin (Bankalar, Basit Metaller, Bilgi Teknolojileri, Elektrik, Finansallar, Gayrimenkul Yatırımları, Hizmet, Holding & Yatırımlar, Kimyasal, Petrol & Plastik, Leasing ve Faktöring, Metal Harici Mineral Ürünleri, Metal Ürünleri & Makineler, Odun, Kağıt & Baskı, Sanayi, Sigorta, Spor, Teknoloji, Tekstil & Deri, Telekomünikasyon, Toptan Satış & Perakende Ticaret, Turizm, Ulaştırma, Yiyecek & İçecek) 25.10.2019-30.07.2020 tarihleri arasındaki günlük getiri oranları kullanılarak korelasyon analizleri gerçekleştirilmiştir. Investing isimli internet sitesinden elde edilen veriler hem Türkiye'de ilk vakanın görüldüğü tarih olan hem de DSÖ tarafından COVID-19'un küresel pandemi olarak ilan edildiği tarih olan 11 Mart 2020 öncesi ve sonrası olarak iki eşit kısma ayrılmış ve bu sayede birincil sektör endeksleri arasındaki korelasyon katsayıları pandemi öncesi ve sonrası şeklinde incelenmiş ve finansal bulaşmalar belirlenmiştir. Pandemi öncesi endeks getirileri arasındaki en fazla korelasyon Finansallar ile Bankalar endeks getirileri arasında görülürken en düşük korelasyon Spor ve Bankalar endeks getirileri arasında görülmüştür. Pandemi sonrasında ise getiriler arasındaki korelasyon yine en fazla Finansallar ile Bankalar endeks getirileri arasında iken en az Toptan Satış & Perakende Ticaret ve Spor endeks getirileri arasındadır. COVID-19'un finansal bulaşma etkisini incelemek için pandemi öncesi ve pandemi sonrası sektörler arasındaki korelasyon katsayıları karşılaştırılmıştır. Karşılaştırmalar neticesinde Spor ve Bankalar endeks getirileri arasında korelasyon katsayısının %85,73 artışı ve finansal bulaşmanın en fazla bu sektörler arasında ortaya çıktığı belirlenmiştir. Ulaştırma ve Spor endeks getirileri arasındaki pandemi sonrası korelasyon katsayısı pandemi öncesine göre %54,7 artmış ve finansal bulaşma bu sektörler arasında da belirlenmiştir. COVID-19 pandemisinin Türkiye sektör getirileri üzerindeki finansal bulaşma etkisini ortaya koyan bu çalışmanın piyasa katılımcılarına önemli bilgiler sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Finansal Bulaşma, COVID-19, Pandemi, Hisse Senedi Piyasası, Birincil Sektör Endeksleri.

DENETÇİ MESLEK MENSUPLARININ İŞLETMELERİN KULLANDIKLARI MALİYETLEME YÖNTEMLERİNİ DEĞERLENDİRMELERİ VE BU YÖNTEMLERİN ÜRÜN FİYATLANDIRMALARINA ETKİSİ

Doç. Dr. Orhan BOZKURT¹,

Nazlı Bahar ÇAKMAK²

¹Bursa Uludağ Üniversitesi, İnegöl İşletme Fakültesi, obozkurt@uludag.edu.tr

²Bursa Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

ÖZET

Bağımsız denetçiler işletmelerin hazırlamış oldukları mali tabloları incelerken taraflarına sunulan mali kalemler arasında tutarlılık ve doğruluk ilişkisine bakarlar. Denetçi görüşünü etkileyen en önemli kalemlerden bazıları satışların maliyeti, işletme net karlılık düzeyi ve net satışlardır. Bu kalemler maliyetleme yöntemi ve fiyatlandırma ile doğrudan ilişkilidir. İşletmede kullanılan maliyetleme yöntemi pazar rekabetinde de etkili olur. Bu bakımdan maliyetleme yöntemlerinin ve fiyatlandırma kararlarının nasıl alınacağı çok iyi bilinmelidir. Muhasebe denetim literatüründe yapılan akademik çalışmaların daha çok maliyetleme yöntemlerinin karşılaştırılması şeklinde genellikle uygulamaya yönelik olduğu ve incelemenin daha çok işletme içi yöneticileri üzerinde olduğu görülmektedir. Bu çalışma bir taraftan işletmelerin maliyetleme yöntemlerini ve fiyatlandırma konusunu VUK, BOBİ FRS, TFRS kapsamında karşılaştırmalı analiz yoluyla uygulamasını açıklarken diğer yanda teorik olarak denetim meslek mensubu açısından maliyetleme ve fiyatlandırma davranışlarının da analizini yaparak kurulan hipotezleri test etmeyi amaçlamıştır. Bir başka ifade ile bu çalışma, denetçi perspektifinden işletmelerin kullandıkları maliyetleme yöntemlerinin fiyatlandırma kararları davranışlarına nasıl etki ettiği test etmeyi hedeflemiştir. Bu amaçla, Uluslararası Muhasebe ve denetim alanında önde gelen ve test edilmiş akademik ölçeklere ait anket sorularından yararlanılarak iki bağımsız, bir ara bağımlı ve bir bağımlı değişken olmak üzere dört değişkenli bir model oluşturulmuştur. Bu modelde toplam beş hipotez kurulmuştur. Modelimizdeki değişkenler arası ilişkileri ölçmek için Türkiye'nin yedi ayrı büyük ilinde faaliyet gösteren bağımsız denetçilerle görüşülerek anket uygulaması yapılmıştır. Modelleri ölçmek için araştırmaya dayalı test yöntemi, research based view (RBV) uygulanmıştır. Yapılan analiz sonucunda elde edilen bazı bulgulara göre; işletmenin maliyet yöntemi seçimi ile fiyatlandırma kararları arasında pozitif anlamlı bir ilişki vardır. İşletme fiyatlandırma kararlarını verirken maliyet analizleri yapmaktadır. Ayrıca işletmenin kurumlardan aldığı destek faaliyetleri ne kadar çok artarsa ve sistemli uygun kayıt düzeyi ne kadar artarsa fiyatlandırma kararlarında isabetli kararlar o ölçüde artacaktır. Çalışmada elde edilen diğer sonuçlar metnin diğer kısımlarında yer alacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kurumsal Destek, Uygun Kayıt Yeterliliği, Maliyetleme Yöntemi, Fiyatlandırma Kararları, Denetim.

DİĞER KAPSAMLI GELİRLERİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ VE RAPORLAMASI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Prof. Dr. Osman BAYRI¹,

Dr. Öğr. Üyesi Ozan ÖZDEMİR²

¹Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Isparta/ Türkiye,
osmanbayri@sdu.edu.tr

²Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Isparta/ Türkiye,
ozanozdemir@sdu.edu.tr

ÖZET

Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları'na (TMS/TFRS) göre özkaynaklardaki toplam artış veya azalışlar kapsamlı gelir olarak tek bir grup şeklinde ifade edilmekte ya da kâr veya zarar ve diğer kapsamlı gelir (DKG) şeklinde iki gruba ayrılmaktadır. Dolayısıyla, TMS/TFRS diğer kapsamlı geliri gerekli görülen ve izin verildiği şekilde cari dönem kâr veya zararında muhasebeleştirilmeyen gelir ve giderler olarak tanımlamaktadır. Cari dönemin kâr veya zararı dışındaki özkaynak unsurları gelecek dönemlerde kâr veya zararla ilişkilendirilip ilişkilendirilmeme durumuna göre de iki gruba ayrılmaktadır. Örneğin, hisse senedi ihraç primleri gibi özkaynak unsurlarının gelecek dönemlerde kâr veya zarara aktarılması söz konusu olmazken, yenileme fonu gibi öncelikle özkaynak grubunda cari dönem kâr veya zararından ayrıca yer alan unsurlar gelecek dönemlerde kâr veya zarara aktarılabilir. Dolayısıyla, gelecek dönemlerde kâr veya zarara aktarılması söz konusu olmayan ancak özkaynaklarda artışa veya azalışa neden olan unsurlar gelecek dönemlerde ödenecek vergilerle ve ertelenmiş vergiyle ilişkisi bulunmamaktadır. Ancak, gelecek dönemlerde kâr veya zarara aktarılması söz konusu olabilecek unsurların gelecek dönemlerde ödenecek vergilerle ve ertelenmiş vergilerle ilişkisi bulunmaktadır.

Bu çalışmada henüz nihai hale gelmemiş olan ancak KGK tarafından yayımlanan “Finansal Raporlama Standartlarına Uygun Örnek Hesap Planı” temel alınarak bazı örnek muhasebe uygulama örneklerine yer verilmiştir. Çalışmada ayrıca Kamuyu Aydınlatma Platformu'nda finansal raporları yayımlanan imalat sanayi ve perakendecilik sektörünün önde gelen kuruluşlarından birer şirket seçilerek son 2 yıla ait (2018-2019) 8 çeyrek dönem üzerinden özkaynaklar, diğer kapsamlı gelirler ve dipnotlardaki raporlama uygulamaları ve bu kalemlerdeki değişimlerin mali etkileri de araştırılmıştır. Sonuç olarak bu çalışmada, özkaynak grubundaki kalemlerin sınıflaması, bu sınıflandırmaya bağlı olarak işletmelerin faaliyet sonuçlarındaki değişim ile cari ve sonraki dönemin kâr ve zararına etkileri uygulama örnekleri ile açıklanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Diğer Kapsamlı Gelirler, Özkaynaklar, Vergi Etkisi, Hesap Planı.

DİJİTAL ÇAĞDA MUHASEBE EĞİTİMİNİN VE MESLEĞİNİN DÖNÜŞÜMÜ ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA

Ebru TÜZEMEN¹,

Doç. Dr. Mihriban COŞKUN ARSLAN²

¹Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, eebrutuzemen@gmail.com

²Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, mihriban.arslan@gop.edu.tr

ÖZET

Dünyada ekonomik ve sosyal alanda köklü değişiklikler 21. yüzyılda “dijital çağ” olarak adlandırılan dönem ile hız kazanmıştır. Bu dönemde, teknolojik gelişmeler insanlığa hizmet eder hale getirilmiş ve aynı zamanda farklı disiplinlerdeki bilimsel yöntemlerin gelişmesini, değişmesini ve dönüşmesini sağlamıştır. Elbette dijital çağın etkileri tüm disiplinler gibi muhasebe eğitiminin ve mesleğinin yeniden düşünülmesi gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Bu çalışmanın amacı dijital çağın getirdiklerinin muhasebe eğitimi ve mesleği üzerindeki dönüşümlerini muhasebe öğretim elemanlarının gözünden araştırmaktır. Türkiye’de muhasebe alanında öğretim elemanı olarak çalışanlar araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Kolayda örnekleme yöntemi ile seçilen öğretim elemanlarına anket uygulaması yapılmıştır. Elde edilen veriler SPSS programı ile analiz edilmiştir. Anket güvenilirliği %89,3 olarak tespit edilmiştir. Beş faktör altında toplanan ölçek ile demografik özellikler arasındaki farklılıklar t-testi ve tek yönlü varyans analizi ile bulunmuştur. Buna göre cinsiyet ile faktörler arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiş ancak yaş, unvan ve mesleki deneyim açısından anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Dijital Çağ, Muhasebe Eğitimi, Muhasebe Mesleği.

DISCLOSURE OF USE-OF-PROCEEDS INTENTIONS IN TURKISH INITIAL PUBLIC OFFERINGS

Dr. Öğr. Üyesi Lokman TÜTÜNCÜ

Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü,
lokman.t@beun.edu.tr

ABSTRACT

This study employs the population of 110 capital raising firms that went public at Borsa Istanbul in the last decade to propose that companies disclosing investment intention are valued more conservatively by insiders and produce better returns because of the quality signal associated with the investment motive as well as the lack of market timing and overvaluation motives. The results support the prediction; companies declaring investment plans are more conservatively valued and provide larger initial returns relative to zero-investment companies. The study utilizes prospectus discounts to show that companies motivated by investment projects intend to leave less money on the table, yet actually leave more which is realized on the first trading day, while non-investment companies and less specific companies offer larger discounts yet provide lower returns. The results support the predictions and prior literature that use-of-proceeds section and investment intention provide useful information to assess quality of firms going public, which could be helpful to mitigate uncertainty and facilitate investor decisions.

Keywords: Use-of-proceeds Disclosure, Valuation, Initial and Long-run Returns.

DUYGUSAL ZEKÂ İLE RİSK ALMA TUTUMU İLİŞKİSİ

Prof.Dr. Gökhan ÖZER¹,

Öğr. Gör. Ümmühan MUTLU²

¹Gebze Teknik Üniversitesi, İşletme A.B.D., Muhasebe ve Finansman, Kocaeli, TÜRKİYE,
gokozerhan@gmail.com

²Kocaeli Üniversitesi Hereke MYO, ummuhan.mutlu@kocaeli.edu.tr, ummuhanyaman@hotmail.com

ÖZET

Bireylerin finansal konularda karar alırken karşılaştığı birçok alternatif risk ile ilişkilendirilmektedir. Bir yatırımcının karar verme sürecinde risk karşısında gösterdiği tutum, risk alma tutumu olarak ifade edilir. Rasyonellik beklentisine rağmen, bireylerin irrasyonel tutum ve davranışlar sergiledikleri bilinmektedir. Bu nedenle yatırımcıların bu tutum ve davranışlarının altında yatan sebeplerin araştırılması önem taşımaktadır. Araştırma verileri, basit tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılarak, anket formu aracılığıyla yedi farklı şehirdeki 1347 bireysel yatırımcıdan elde edilmiştir. Araştırmada açıklayıcı faktör analizi, korelasyon analizi ve doğrusal regresyon yöntemi kullanılmıştır. Bireysel yatırımcılar üzerinde risk alma tutumu ve duygusal zekâ arasındaki ilişkinin incelenmesinin amaçlandığı çalışmada; dört boyutta incelenen duygusal zeka faktörünün duyguların kullanımı ve duyguların düzenlenmesi boyutlarının risk alma tutumu ile pozitif ilişkili olduğu belirlenirken; kendi duygularını değerlendirme ve başkalarının duygularını değerlendirme boyutlarının ise anlamlı ilişkileri tespit edilmemiştir.

Anahtar Kelimeler: Duygusal Zeka, Risk Alma, Davranışsal Finans.

FINANSAL GELİŞME İLE YABANCI YATIRIMLAR ARASINDAKİ İLİŞKİDE UFRS'NİN MODERATÖR ETKİSİ: GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELER ÜZERİNE BİR ANALİZ

Fahrettin PALA¹,

Abdulkadir BARUT²

¹Öğr. Gör. Dr. Gümüşhane Üniversitesi KADMYO, fahrettinpala@gumushane.edu.tr

²Dr. Öğr. Üyesi, Harran Üniversitesi Siverek MYO, kadirbarut@harran.edu.tr

ÖZET

Çalışmanın amacı, 34 gelişmekte olan ülke ekonomileri için 2010-2018 yılları arasındaki verileri kullanarak, finansal gelişme ve yabancı yatırımlar arasındaki ilişkide Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının (UFRS) moderatör etkisinin olup olmadığını incelemektir. Bu amaç doğrultusunda veri seti iki kaynaktan elde edilmiştir. Makroekonomik veriler ile doğrudan yabancı yatırımlar Dünya Bankası kalkınma göstergelerinden, finansal gelişme verileri Uluslararası Para Fonu ödemeler dengesi ve finansal gelişim veri kümelerinden elde edilmiştir. UFRS verileri ise UFRS'nin kullanılmasını zorunlu kılan ve/veya buna izin veren ekonomiler için bir, yerel muhasebe kullanımını zorunlu kılan ekonomiler içinde sıfır değeri verilen bir kukla değişken yazarlar tarafından oluşturulmuştur. Dönem olarak 2018 yılına kadar alınmasının nedeni ise özellikle finansal gelişme verilerinin 2018 yılına kadar olmasıdır. Verilerin analizinde panel veri analizi yöntemi kullanılmıştır. Analiz sonuçları, 9 alt indeksin ortalamasından oluşan finansal gelişme indeksinin ve UFRS standartlarının doğrudan yabancı yatırımlar üzerindeki etkisinin pozitif yönlü olduğu tespit edilmiştir. Diğer yandan finansal gelişmenin alt indeksleri incelendiğinde 4 alt indeksin; finansal kurum indeksi, finansal piyasalara erişim, finansal kurum verimlilik indeksi ve finansal kurumlara erişim ile doğrudan yabancı yatırımlar arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Aynı şekilde finansal kurum alt indeksi hariç, diğer tüm indekslerde; finansal gelişme, finansal piyasalar indeksi, finansal piyasa derinlik indeksi, finansal piyasa verimlilik indeksi, finansal piyasalara erişim, finansal kurum derinlik indeksi, finansal kurum verimlilik indeksi ve finansal kurumlara erişim ile UFRS standartlarının doğrudan yabancı yatırımlar üzerindeki etkisinin pozitif yönlü olduğu tespit edilmiştir. Finansal gelişme ve finansal gelişme alt indeksleri ve UFRS standartlarının çarpımından oluşan moderatör etkinin ise olmadığı tespit edilmiştir. Diğer bir ifade ile UFRS standartlarının finansal gelişme ve doğrudan yabancı yatırımlar arasındaki ilişkide moderatör etkisinin olmadığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Finansal Gelişme, Doğrudan Yabancı Yatırımlar, UFRS, Gelişmekte Olan Ülkeler, Moderatör Etki.

FİRMA RİSKİ VE COVID-19: BİRLEŞİK KRALLIKTAKİ HAVAYOLU YOLCU

TAŞIMACILIĞI ÖRNEĞİ

Öğr. Gör. Dr. Hasan TEKİN

Karabuk University, Karabük, Turkey, hasantekin@karabuk.edu.tr

ÖZET

Birleşik Krallık, Çin ve ABD'nin ardından dünyanın üçüncü büyük havacılık pazarını oluşturmaktadır. Hava taşımacılığı Birleşik Krallık (BK)'taki ekonomik faaliyetlerin kilit unsurlarından biridir. Brexit sonrası Covid-19 salgını BK'de turizm endüstrisini özellikle de hava yolcu taşımacılığı sektörünü derinden etkilemektedir. Bu çalışma Covid-19'un BK'daki havayolu yolcu taşımacılığı sektörü üzerindeki etkilerini incelemektedir ve son bir yılın farklı dönemlerine göre haftalık firma riski verilerine göre birim kök testi yaparak koronavirüs pandemisinin seyrinin firma riski üzerindeki etkisinin durağan olup olmadığını araştırmaktadır.

Bu çalışmada kullanılan veri seti uluslararası bir veri sağlayıcısı olan Bureau van Dijk'in BK'deki işletmeler için finansal ve firma verileri sunan FAME'den alınmıştır. Buna göre BK'deki havayolu yolcu taşımacılığı firmalarının koronavirüs pandemisiyle risk derecelerinin nasıl bir trend izlediği 15 Ağustos 2019-15 Ağustos 2020 tarihlerini kapsayacak şekilde haftalık verilerle analiz edilmiştir.

Covid-19 BK'deki havayolu yolcu firmalarını derinden etkilemektedir. Firmaların risk seviyeleri de pandemi sürecinde durağanlıktan çıkmıştır. Ekonomideki belirsizliğin sürmesi ve ticari döngünün de yavaşlamasıyla firmalar daha yüksek bir riskle karşılaşmaktadır. Firma riskindeki durağan olmayan bu durumun ise daha ne kadar devam edeceği belirsizliğini korumaktadır. Halihazırda pandemide yaşanan ikinci dalga ve tam olarak neticelenemeyen aşı çalışmalarının da bu belirsiz durumun daha uzun bir müddet etkisini devam ettirmesi beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Birleşik Krallık, Covid-19, Finansal Kriz, Havayolu, Taşımacılık, Yolcu.

GEÇİŞ SÜRECİNDEKİ MERKEZİ VE DOĞU AVRUPA ÜLKELERİNDE GELİR YAKINSAMASININ VARLIĞI: GÖRGÜL BİR ANALİZ

Ayşe GÜNEŞ

Öğr. Görv., Dumlupınar Üniversitesi, Gediz Meslek Yüksek Okulu, ayse.gunes@dpu.edu.tr

ÖZET

Bu çalışmada; Doğu Avrupa'da yer alıp Avrupa Birliğine katılan 11 pazar ekonomisine geçiş sürecindeki ülkede (PEGSÜ), satın alma gücü paritesine göre hesaplanmış kişi başına düşen reel milli gelir gelir yönünden bir yakınsamanın varlığı, 1995-2018 dönemi verileri kullanılarak, LLC, IPS ve HK panel birim kök testleri analiz edilmiş ancak net bir karara varılamamıştır.

Lider ekonomiye yakınsama durumunun varlığını test edebilmek için analize dahil edilen ülkelerin 2010-2018 dönemi ortalama kişi başına düşen reel milli gelirlerine bakılarak, Çek Cumhuriyetinin 30120 Dolar ile lider ülke olduğu belirlenmiştir. Daha sonra bütün ülkelerin kişi başına düşen reel milli gelirleri, Çek Cumhuriyetinin ilgili dönemdeki kişi başına düşen reel milli gelirlerinden çıkartılarak yeni bir seri (*RI*) elde edilmiştir. Bu yeni seriye LLC, IPS ve HK panel birim kök testleri uygulanmış ve Doğu Avrupa'da yer alan PEGSÜ ülkelerinin, 1995-2018 döneminde, kişi başına düşen reel milli gelir yönünden Çek Cumhuriyetine yakınsamakta oldukları bulunmuştur.

PEGSÜ ülkelerinin kendi grup ortalamasına yakınsayıp yakınsamadıklarını belirleyebilmek için; her bir ekonomik birime ait kişi başına düşen reel milli gelirin, aynı dönemdeki grup ortalamaları hesaplanmıştır. Daha sonra her bir ülkeye ait kişi başına düşen reel milli gelirin, grup ortalamasından farkları alınarak, yeni bir seri (*RI*) elde edilmiştir. Elde edilen bu seriye LLC, IPS ve HL panel birim kök testleri uygulanmış ve elde edilen serinin LLC ve IPS yöntemlerine göre seri durağan bulunurken, HK testine göre ise bu seri durağan değil bulunmuştur. Bu durumda PEGSÜ ülkelerinde, kişi başına düşen reel milli gelir yönünden grup ortalamasına yakınsamanın varlığı konusunda da kesin bir karar verilememiştir.

Çalışmada yakınsama kulübü yaklaşımının geçerliliği, analize dâhil edilen ülkelere ait GDPPC serilerinin grafiği çizilerek, görgül olarak incelenmiş ve Bulgaristan haricindeki ülkelerin milli gelirlerinin aynı bir noktaya doğru yakınsama eğiliminde oldukları tespit edilmiştir. Bu durum, söz konusu ülkeler arasında gelir yakınsamasının varlığı düşüncesini destekler niteliktedir.

Çalışmada son olarak; deterministik ve stokastik yakınsamanın varlığı analiz edilmiş ve LLC ve IPS yöntemlerine göre PEGSÜ ülkeleri için stokastik yakınsama hipotezi geçerli iken, HK yöntemine göre deterministik yakınsama hipotezi geçerli olduğu bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Yakınsama, Lider Ekonomiye Yakınsama, Grup Ortalamasına Yakınsama.

GELENEKSEL VE YAPISAL KIRILMALI BİRİM KÖK TESTLERİ İLE BORSA İSTANBUL ENDEKSİ VE SEKTÖR ENDEKSLERİ ÜZERİNDE RASSAL YÜRÜYÜŞ HİPOTEZİNİN GEÇERLİLİĞİNİN TEST EDİLMESİ

Ersin TİMUR

Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin, ersinntimur@gmail.com

ÖZET

Rassal Yürüyüş Hipotezi, pay senedi fiyatlarının birbirinden bağımsız bir şekilde hareket ettiğini ve geçmiş fiyat hareketlerinin analiz edilmesi ile gelecekteki fiyatların tahmin edilemeyeceğini öne süren bir hipotezdir. Bu çalışmada Rassal Yürüyüş Hipotezinin BİST100, Hizmet Sektörü, Mali Sektör, Sınai Sektör ve Teknoloji Sektörü endekslerinde geçerliliğinin geleneksel ve yapısal kırılmalı birim kök testleriyle incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç kapsamında ilgili endeks verileri, geleneksel birim kök testlerinden ADF (Augmented Dickey Fuller) ve PP (Phillips Perron) birim kök testi ile yapısal kırılmalı birim kök testlerinden Zivot-Andrews birim kök testi ve Lee-Strazicich birim kök testleriyle analiz edilmiştir. İncelenen endekslerde rassal yürüyüş hipotezinin geçerliliği 20.01.2006-20.03.2020 dönemi haftalık endeks değerleri üzerinde gerçekleştirilmiştir. Birim kök testleri sonucunda BİST100 ve ilgili sektör endeksleri için genel olarak Rassal Yürüyüş Hipotezinin geçerli olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Rassal Yürüyüş Hipotezi, Geleneksel-Yapısal Kırılmalı Birim Kök Testleri, Borsa İstanbul.

HALKA ARZLARDA BENZER FİRMA ÇARPANLARI İLE FİYAT TAHMİNLERİ

Emine CAN

Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı, emiineecan@gmail.com

ÖZET

Araştırmanın amacı; halka arzlarda çarpan yöntemi ile değerlendirme yapılarak fiyat tahminleri karşılaştırılacaktır. Elde edilen sonuçlar ile sistematik bir yüksek fiyatlamının yapıp yapılmadığı incelenerek, farklı çarpanlarla hesaplanan değerler arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı araştırılacaktır. Çalışma 2010-2019 yılları arasında gerçekleşen 128 halka arzı kapsamaktadır. Türkiye halka arz izahnameleri, değerlendirme metodolojisinin ayrıntılarını içermektedir ve Kamu Aydınlatma Platformu'ndan değerlendirme raporları elde edilmektedir. Halka arz izahnamesi ve fiyat tespit raporunun içeriği, Sermaye Piyasası Kurulu tarafından düzenlenmektedir ve halka arz yönetmeliği aracı kurumların halka arz fiyatını nasıl belirlediğini görmek için halka arz dosyalarına erişime izin vermektedir. Halka arz yönetmeliğinin bu dosyaların kamuya ilan edilmesini şart koşması sebebiyle izahname ve fiyat tespit raporlarından değerlendirme metodolojisine ulaşılabilmektedir. Bu durum Türkiye halka arz piyasası değerlendirme yöntemlerini araştırmak açısından eşsiz bir fırsat sunmaktadır. Amerika Birleşik Devleti ve Birleşik Krallık gibi bazı halka arz piyasalarında değerlendirme metodolojisinin yayınlanmasına izin verilmediğinden dolayı verilere ulaşım sağlanamamaktadır. Halka arz izahnamelerinden elde ettiğimiz değerlendirme metodolojilerinde firmaların hangi çarpanları kullandığı bilgisine ulaşmak mümkündür. Belirtilen zaman aralığında halka arz olan bütün firmaların çalışmaya konu olmasından dolayı ve Türkiye'de çarpanlar değerlemesinde izahname verilerine dayalı bir araştırma bulunmamasından dolayı literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Çalışmada benzer firma çarpanları yönteminin kullanılma sebebi, halka arzlarda değerlendirme yaparken kullanılan en yaygın yaklaşımlardan biri olmasıdır. Türkiye gibi kronik enflasyona maruz kalmış ekonomilerde ileriye dönük tahminlerde bulunmak zordur. Bu durum hisse senedi fiyatlarının belirlenmesi yöntemlerinden biri olan indirgenmiş nakit akımları yöntemi açısından dezavantaj sağlamaktadır. Benzer firma çarpanları yöntemi ile firmaların emsal varlıklar ile karşılaştırılması yapılarak, varlığın piyasa değerinden düşük veya yüksek değerlendirilip değerlendirmediği analiz edilmektedir. Bu yöntem ile varlığın, toplam piyasanın, alternatif sektörler veya aynı sektörde bulunan çeşitli firmaların piyasa tarafından nasıl değerlendirildiği ortaya konulduğundan dolayı ve gerçek veriler kullanılarak piyasa değerinin elde edildiğinden dolayı çalışmaya konu olmuştur. Çalışma kapsamında, yerli firma çarpanı, yabancı firma çarpanı, endeks çarpanı, sektör çarpanı, birleşme ve satın alma çarpanı, piyasa değeri/defter değeri çarpanı, fiyat/kazanç çarpanı, fiyat/satış çarpanı, firma değeri/kazanç çarpanı ve firma değeri/satış çarpanları kullanılmaktadır. Söz konusu çarpanlara ait detaylı veriler mevcut olup incelenmektedir. Türkiye'de 2010-2019 yıllarına ait firmaların değerlendirme hataları, değerlendirme isabeti ve getirilerle ilişkisi incelenecektir.

Anahtar Kelimeler; Halka Arz, Düşük Fiyatlama, Değerleme, Benzer Firma Çarpanı, Değerleme Hatası.

KALİTE MALİYET KATEGORİLERİ VE BİR ÜRETİM İŞLETMESİNDE UYGULAMA

Ülkü MAZMAN İTİK

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas Cumhuriyet Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu,
Sivas/Türkiye, umazman@cumhuriyet.edu.tr

ÖZET

İnsanlık tarihi kadar eski olan kalite olgusu her dönemde farklı bir anlayışla şekillenmiş, değişime uğramış ancak önemi gün geçtikçe artmıştır. 19. yüzyılda dünyada yaşanan yoğun rekabet koşulları teknolojik yenilikler ve üretim miktarının artması tüketici taleplerinin değişmesine sebep olmuştur. Sanayi döneminde seri üretimin artmasıyla piyasa mevcut ürünlere doymaya başlamış ve ayakta kalmak isteyen firmalar müşteri taleplerini dikkate alarak pazar paylarını korumaya çalışmışlardır. Böyle bir ortamda kalite ve kaliteli ürün kavramı firmaların önem verdikleri önemli bir araç haline gelmiştir. Kalite subjektif bir kavramdır ve herkese göre farklılık arz eder. Firmalar için önemli olan en kaliteli ürünü üretmek değil, müşteri kitlesinin talep ettiği ürünü minimum maliyette ve kalitede üretmektir. Bu durum firmalar için önemli bir unsur olan kalite maliyeti kavramını gündeme getirmiştir. “*Kalite maliyeti, meydana gelebilecek hataları önlemek amacıyla yürütülen faaliyetlerin, planlı kalite muayenelerinin ve mamulün üretimi esnasında veya müşteriye tesliminden sonra görülen hataların sonucunda ortaya çıkan maliyetlerdir*” (Yükçü, 1999, s.90). Kaliteli ürün üretmek isteyen firmalar katlanacakları maliyeti bilmek isterler Çünkü firmalar katlanabildikleri ve yönetebildikleri maliyetlere uzun süre direnebilirler. Kalite anlayışının bugün geldiği noktada kalite yönetimi, ürün üretilmeye başlamadan önce pazar araştırması tedarik süreci, üretim süreci, ve sonrasındaki hizmetleri de kapsayan bir bütün olarak algılanmaktadır. Juran tarafından ilk olarak 1951 yılında sistemli olarak gündeme gelen kalite maliyeti kavramı literatürde PAF modeli ve Crosby modeli olarak iki farklı şekilde yer almaktadır. 1956 yılında Feigenbaum tarafından literatüre dâhil edilen PAF modeline göre kalite maliyetleri önleme maliyeti, ölçme ve değerlendirme maliyeti, başarısızlık maliyeti olarak sınıflandırılmıştır (Kaygusuz 2012, s.20). Crosby modelinde ise kalite maliyetleri uygunluk ve uygunsuzluk maliyeti olarak sınıflandırılmaktadır. Ancak BS 6143 Kalite Ekonomisi Kılavuzunda kalite maliyetleri, önleme maliyeti, ölçme ve değerlendirme maliyeti, başarısızlık maliyetleri olarak üç bölümde incelenir. Başarısızlık maliyetleri ise kendi içerisinde iç başarısızlık ve dış başarısızlık maliyeti olarak iki gruba ayrılır (Bozkurt, 1999 s.16).

Çalışmanın amacı kalite maliyetlerinin maliyet yapısı içerisindeki önemine vurgu yapmak ve bir üretim işletmesinde kalite maliyetlerinin genel görünümünü tablo ve grafiklerle anlatarak literatüre katkı sağlamaktır. Çalışmanın amacını gerçekleştirmek için Sivas ilinde bulunan bir üretim işletmesi seçilmiştir. İşletmenin tercih edilmesinin sebebi, işletmenin 2004 yılından itibaren kalite maliyetlerini kayıt altına alıyor olması ve bünyesinde hem kalite departmanının hem de kalite uzmanının bulunuyor olması, dolayısı ile kalite maliyetlerine profesyonel olarak yaklaşmalarıdır. Analize dâhil edilen veriler işletmenin 2019 yılına ait üçer aylık verileri olup , mail yoluyla elde edilmiştir, elde edilen veriler tablolar ve grafiklere aktararak PAF modeli çerçevesinde yorumlanmıştır. Çalışmanın sonucunda kalite maliyetlerinin toplam maliyetler içerisinde %3,8 oranında bir paya sahip olduğu, kalite maliyet kategorileri içerisinde en yüksek oranın %56,81’lik bir oranla iç başarısızlık maliyetlerine ait olduğu tespit edilmiştir. Bundan sonraki çalışmalarda firmanın birden fazla yılı analiz edilerek karşılaştırılabilir ve ya aynı ölçekte olmak kaydı ile aynı sektörde ve ya farklı sektörlerde bulunan firmaların kalite maliyet kategorileri karşılaştırılarak çalışma alanı genişletilebilir.

Anahtar Kelimeler: Kalite, Maliyet, Kalite Maliyeti, Kalite Maliyet Kategorileri, PAF Modeli.

KATILIM BANKALARI ŞUBE PERFORMANS ANALİZİ TÜRKİYE ÖRNEĞİ

Dr. Öğr. Üyesi Recep ÇAKAR

Hitit Üniversitesi, recepcakar@hitit.edu.tr

ÖZET

Günümüzde dünya kapitalist sisteme alternatif arayışı içerisinde. Türkiye’de ve dünyanın birçok farklı yerinde İslami prensiplere bağlı ekonomik modeller ve uygulamalar geliştirilmeye çalışılmaktadır. İslami ekonomik sistemin belli temel kaideleri vardır. Bunların en önemlileri; faiz, garar, spekülasyonun yasak olması, kar ve zarar paylaşımı, reel ekonomik ilişkiler, sözleşmeye bağlılık, zekat, risk odaklı olma, ortaklığa dayalı sistemlerdir. İslami kurallara bağlı oluşturulan sistem ve alt sistemlerine katılım ekonomik sistemi de denilmektedir. Katılım ekonomik sistemi içinde; katılım bankacılığını, helal gıda sektörünü, helal turizmi, helal giyimi barındırmaktadır. Katılım ekonomik sistemi dünyada ortalama %10-55 arasında büyümektedir. 2020 yılı itibarıyla katılım ekonomik sistemi dünyada 4 trilyon dolar seviyesine gelmiştir. Katılım ekonomik sistemi içinde en önemli yeri tutan katılım finans sistemi 2 trilyon dolarlık bir paya sahip olup katılım finans sistemi de % 80 katılım bankacılığı, % 15 sukuk, %4 yatırım fonları ve % 1 de tekaful sisteminden oluşmaktadır. Türkiye’de katılım bankacılığı 2003-2020 yılları arasında 5 milyar TL’den 300 milyar TL’lik bir aktif büyüklüğü ulaşarak yaklaşık 60 kat büyümüştür.

Katılım bankaları özellikle düşük risk ve faizi içeren devlet iç borçlanma senetlerine yatırım yapamayarak (konvansiyonel bankalar özellikle kriz dönemlerinde ve ekonominin kırılgan olduğu dönemlerde sıklıkla başvurduğu kazanç alanı olan) ve risk temelli işlemler yapmak zorunda kalarak konvansiyonel bankalarla rekabet etmek zorundalar. Bu dezavantaja rağmen Türkiye’de katılım bankaları sektörden ilk defa 2020 yılında % 6’lık pay alarak büyük bir gelişime göstermiştir. 2025 yılında katılım bankalarının sektörden % 15 pay alması beklenmektedir. Katılım bankaları reel ekonomik faaliyetlerde konvansiyonel bankalara göre daha çok doğrudan ilişkili olup bu ilişki şube bazında çalışanların çabaları ile gerçekleşmektedir. Şubelerin performansı katılım bankaları için daha çok önem arz etmesi şube performansının ön plana çıkmasına neden olmaktadır.

Bu bağlamda çalışmanın amacı katılım bankalarının şube performanslarının incelenmesi ve gerek yatırımcılara gerekse katılım bankalarına bu konuda fikir vermektir. Ayrıca katılım bankalarının şube performansları özel ve kamu katılım bankaları bağlamında değerlendirilerek The technique for order preference by similarity to ideal solution’ (TOPSIS) yöntemiyle analiz edilmektedir. TOPSIS yöntemi sosyal bilimlerde performans ölçümünde sıklıkla kullanılan ve birçok değerlendirme kriterini dikkate alarak ölçümleme yapan bir yöntemdir. Bu yöntemde analize dahil edilen alternatifler için belirlenen her bir kriter için serilerin oluşturduğu maksimum ve minimum değerlere uzaklık dikkate alınarak sınıflandırma yapılmaktadır. Çalışmaya 2020 yılı itibarıyla Türkiye’de faaliyet gösteren ve 2016-2020 dönemi Türkiye Katılım Bankaları Birliği (TKKB)’nce veri setine (bilanço ve gelir tablosu) ulaşılan ‘Albaraka Türk Katılım Bankası, Kuveyt Türk Katılım Bankası, Türkiye Finans Katılım Bankası, Ziraat Katılım Bankası ve Vakıf Katılım Bankası Dahil edilmiştir. 2019 yılında kurulan Emlak Katılım Bankası ise kısıtlı verisi nedeniyle analize dahil edilmemiştir. Analizler, literatürde konvansiyonel ve katılım bankaları için kullanılan etkinlik kriterleri dikkate alınarak gerçekleştirilmiştir. Performans değerlendirmeleri; Şube sayısı aktif etkinliği maksimum, şube sayısı kar payı gelir etkinliği maksimum, şube sayısı kredi etkinliği maksimum, şube sayısı öz kaynak etkinliği maksimum, şube sayısı takipteki

krediler etkinliği minimum, Şube sayısı kar payı giderleri etkinliği minimum olacak Şekilde alt kriterler belirlenerek analize dahil edilmiştir. Etkinlik skorları yıl bazında (2016, 2017, 2018, 2019) hesaplanmış ve değerlendirmeler yapılmıştır.

Çalıma sonuçlarına göre 2016 yılında en iyi performansa sırasıyla Vakıf Katılım Bankası ve Ziraat Katılım Bankası sahip olmuştur. 2017, 2018 ve 2019 yıllarında en iyi performansa Ziraat Katılım Bankası sahip olmuŐ en iyi ikinci performansa ise Vakıf Katılım Bankası sahip olmuştur. Albaraka Türk Katılım Bankası 2016-2019 döneminin tamamında en kötü performansı sergileyen katılım bankası olmuştur. Özel katılım bankaları içinde en iyi performansa 2016-2019 dönemi boyunca genel sıralamada 3. Sırada yer alarak Kuveyt Türk katılım bankası sahip olmuştur. Literatürde kamu ve özel bankaların performanslarının karşılaştırıldığı çalımalarda özel bankaların daha iyi performans skoruna sahip olduğuna yönelik bulgular ağırlık taşımaktadır. Çalıma sonuçlarımızda ise kamu katılım bankalarının Şube bazında performansının özel katılım bankalarına göre daha iyi olduğu sonucuna varılmıştır. Çalıma sonuçları ayrıca göstermektedir ki; kamu katılım bankalarının 2015 yılında sektöre giriş yapması ve sektörden ilk defa % 6'lık bir pay alması katılım bankacılığı sektörün güven algısına önemli bir katkı yapmaktadır. Bu durum katılım bankaları arasındaki rekabeti de arttırmakla birlikte Türkiye'de kamuya ait katılım bankaları bilinirliği ve kamuya ait olmanın verdiği güvenle performans skorlarına önemli katkı sağlamıştır. Özel katılım bankaları ise Şube bazına performanslarını arttırıcı nitelikte; performansı düşük olan Şubelerin kapatılması, ilgili Őubelerde performans arttırıcı teşvik politikaları, tanınırlık ve bilinirliği kuvvetlendirici reklam çalımaları, gider kalemlerinde azaltıcı etki yapacak ortak ATM noktaları ve POS vb. uygulamalarla performans skorlarını arttırabilirler.

Anahtar Kelimeler: Şube Performansları, Özel Katılım Bankaları, Kamu Katılım Bankaları, Performans Ölçümü.

KORONAVİRÜS (COVID-19)'ÜN KİMYA VE İLAÇ İŞLETMELERİNİN HİSSE SENET DEĞERLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Ayşe SOY TEMÜR

Öğr.Gör.Dr., Düzce Üniversitesi Kaynaşlı Meslek Yüksekokulu, aysesoy@duzce.edu.tr

ÖZET

İlk olarak Çin'in Wuhan şehrinde 2019'un Aralık ayı sonlarında ortaya çıkan yeni koronavirüs (Covid-19) Dünya Sağlık Örgütü tarafından (DSÖ) 30 Ocak 2020 tarihinde uluslararası halk sağlığı sorunu olarak tanımlandı. Virüsün hızla yayılması ve belirsizliklere bağlı endişeler Dünya genelinde hayatın birçok yönünü olumsuz yönde etkileyerek ekonomik kriz ve durgunluk korkularını körükledi. Yatırımcıların çok kısa bir süre içinde önemli kayıplara uğramasına neden olarak eşi görülmemiş bir risk seviyesi oluşturdu. Aynı zamanda, sosyal mesafe, kendi kendine izolasyon ve seyahat kısıtlamaları, tüm ekonomik sektörlerde iş gücünün azalmasına ve birçok işin kaybedilmesine neden oldu. Metalara ve mamul ürünlere olan ihtiyaç azaldı. Buna karşılık, tıbbi malzeme ihtiyacı önemli ölçüde artış gösterdi. Gıda sektöründe de panik satın alma ve gıda ürünlerinin stoklanması nedeniyle talep artışları yaşandı.

Bu çalışmanın amacı, Covid-19 salgınının Borsa İstanbul'a (BIST) kayıtlı ilaç, kimya ve sağlık hizmetleri sektöründe faaliyet gösteren işletmelerinin hisse senedi fiyat davranışları üzerindeki etkisinin hangi yönde olduğunun değerlendirilmesidir. Bu kapsamda, BIST TÜM endeksine kayıtlı 351 şirketten faaliyet alanı eczacılık, ilaç, kimya (petrokimya kapsam dışı bırakılmıştır), laboratuvar ve sağlık hizmetleri ile ilgili olan AKSA, ALKIM, DEVA, ECILC, LKMNH, MPARK, SELEC, SEYKIM ve RTALB hisseleri çalışmaya dahil edilmiştir.

Çalışmada kullanılan veriler; endeks ve hisse senetleri için 2 Ocak 2020'den 4 Eylül 2020'ye kadar olan zaman aralığını kapsayan günlük kapanış verileri olup, finance.yahoo.com adresinden alınmıştır. Vaka ve ölüm sayılarına ilişkin veriler ise, Dünya'da ve Türkiye'de resmi olarak ilk vakanın açıklandığı tarihler olan 22 Ocak ve 11 Mart 2020'den 4 Eylül 2020'ye kadar olan zaman dilimine ilişkin günlük verilerdir ve sırasıyla <https://www.worldometers.info/coronavirus> ile <https://covid19.saglik.gov.tr/> adreslerinden elde edilmiştir.

Araştırmada, Covid-19 toplam vaka ve ölüm sayılarının küresel piyasalar üzerindeki etkisinin değerlendirilmesinde değişkenler arasındaki ilişkinin şeklini, yönünü ve kuvvetini belirleyebilmek için SPSS programı ile basit regresyon analizi gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, pandemi sonrasında BIST100 endeksinde yaşanan değişimlerin hisse senet değerleri üzerinde aynı yönde etkileyip etkilemediği ve tıbbi talebin sektördeki işletmelerin hisse senet fiyatları üzerinde değişim oluşturup oluşturmadığı grafiksel gösterimler ile de incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre, Covid-19 vaka ve ölüm sayılarındaki artışlar, buna bağlı olarak hükümetler tarafından alınan tedbir kararları ve uygulanan politikalar borsa endeksleri ve hisse senedi fiyatlarında sert düşümlere sebep olmuştur. Ancak, endeksteeki sert düşümlere rağmen bazı şirketlerin senet değerlerinde aşırı artışlar yaşandığı görülmüştür. Ek olarak, zamanla alınan önlemler ve uygulanan politikalar sayesinde salgının finansal piyasalar üzerindeki etkisi azaltılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Covid-19, BIST, İlaç, Kimya, Sağlık Hizmetleri.

KURUMSAL YÖNETİM, KURUMSAL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK VE FİNANSAL PERFORMANS: BIST’TE BİR İNCELEME

Murat DÜZER

Bilecik Şeyh Edebalı Üniversitesi, Gölpazarı Meslek Yüksek Okulu, Bilecik / TÜRKİYE,
murat.duzer@bilecik.edu.tr

ÖZET

20. yüzyılın sonlarında ve 21. yüzyılın başlarında yaşanan önemli şirket skandalları ve ekonomik krizler; kurumsal yönetim kavramının önem kazanmasında, yüksek sesle dile getirilmesinde etkili olmuştur. Yine aynı dönemde sıklıkla duymaya başladığımız bir diğer kavram ise sürdürülebilirliktir.

Kurumsal yönetim için birçok farklı tanımlama mevcuttur. Kurumsal yönetim: “Şirket yönetimi, yönetim kurulu, hissedarlar ve diğer paydaşlar arasındaki bir dizi ilişkiyi kapsayan, şirketin hedeflerini, bu hedeflere nasıl ulaşılabileceğini ve şirket performansının nasıl izleneceğini ortaya koyan bir yapı” şeklinde ifade edilmiştir. Farklı bir tanım da ise kurumsal yönetim: “Şirketin paydaşlarıyla olan ilişkisinde tarafların çıkarları arasında denge kurulmasına yardımcı olan ve şirketin uzun vadede değer kazanmasına katkı sağlamak suretiyle sürdürülebilirliğini desteleyecek bir yönetim anlayışıdır” şeklinde tanımlanmıştır. Bu tanımda dikkat çeken nokta uzun vadede şirketin sürdürülebilirliğine yapılan vurgudur. Sürdürülebilirliğin işletme düzeyinde ifadesi olan kurumsal sürdürülebilirlik ise; “Şirketlerde uzun vadeli değer yaratmak amacıyla, ekonomik, çevresel ve sosyal faktörlerin kurumsal yönetim ilkeleri ile birlikte şirket faaliyetlerine ve karar mekanizmalarına uyarlanması ve bu konulardan kaynaklanabilecek risklerin yönetilmesidir” şeklinde tanımlanabilir. Buna göre, uzun vadede işletmelerin hedeflerine ulaşmasında ve sürdürülebilirliklerinin sağlanmasında kurumsal yönetim ilkelerinin önemi ortaya çıkmaktadır. İyi kurumsal yönetimin; sürdürülebilir değer yaratma, işletmenin amaçlarını gerçekleştirme ve ekonomik ve sosyal faydalar arasında denge kurma gibi özellikler göstermesi önemlidir. Çünkü kurumsal yönetimin ve sürdürülebilirliğin ekonomik, çevresel ve sosyal boyutlarının birlikte düşünülmesi işletmelere; etkinlik ve verimliliğin yanı sıra rekabet avantajı da getirebilir. Bu açıdan bakıldığında; kurumsal yönetim ve kurumsal sürdürülebilirlik konusunda yaşanacak gelişmelerin, işletmelerin performansına yansımalarının olabileceği düşünülebilir.

Çalışmanın amacı; kurumsal yönetim, kurumsal sürdürülebilirlik ve finansal performans arasındaki ilişkilerin incelenmesidir. Çalışmada; kurumsal yönetim, kurumsal sürdürülebilirlik ve finansal performans arasındaki ilişkileri ortaya koyabilmek için Borsa İstanbul Kurumsal Yönetim Endeksi, Sürdürülebilirlik Endeksi ve yedi adet finansal performans göstergesinden yararlanılmıştır. Bu finansal performans göstergeleri; şirketlerin hisse getiri oranı, net kar büyüme oranı, net satış büyüme oranı, aktif büyüme oranı, özkaynak büyüme oranı, aktif karlılık ve özkaynak karlılık oranlarıdır. Çalışmada temel olarak; Kurumsal Yönetim Endeksi’nde yer alan şirketlerin finansal performansları, bu şirketlerin aynı zamanda Sürdürülebilirlik Endeksi’nde de yer alıp almamasına göre seçilen yedi finansal performans göstergesine göre karşılaştırılmıştır. Çalışmada analiz dönemi olarak 2015-2019 dönemi seçilmiş olup, finansal performans göstergelerine göre karşılaştırma her yıl için ayrı ayrı ve 5 yıllık vadedeki değişimlere ve ortalamalara göre yapılmıştır. Çalışmada ayrıca Kurumsal Yönetim Endeksi’nde yer alan şirketlerin Kurumsal Yönetim Derecelendirme notları açısından da değerlendirmeler yapılmıştır.

Çalışmanın sonuçlarına göre; 2015 yılında Kurumsal Yönetim Endeksi ile beraber Sürdürülebilirlik Endeksi'nde de yer alan şirketlerin bütün performans göstergelerine göre ortalamalarının, sadece Kurumsal Yönetim Endeksi'nde yer alan şirketlerin ortalamalarına göre daha yüksek olduğu görülmüştür. 2016 yılında ise her iki endekse giren şirketlerin performanslarının sadece net kar büyüme oranı ve özkaynak karlılığı göstergelerinde daha olumlu olduğu gözlenmiştir. 2017 yılında; aktif karlılığı ve net kar büyüme oranı göstergeleri dışındaki diğer 5 göstergede de her iki endekste yer alan şirketlerin performanslarının daha yüksek olduğu bulunmuştur. 2018 yılında net satış büyüme oranı hariç diğer 6 göstergede ve 2019 yılında ise hisse getiri oranı ve net satış büyüme oranı göstergeleri dışında diğer 5 göstergede yine her iki endekste yer alan şirketlerin üstünlüğü dikkat dikkat çekmektedir. Yedi finansal performans göstergesinde 5 yıllık değişime ve ortalamalara bakıldığında ise her iki endekste de yer alan şirketlerin net kar, aktif ve özkaynak büyüme oranları ile özkaynak karlılık oranı açısından daha iyi daha iyi ortalamalara sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte çalışmada elde edilen bir başka sonuç ise; her iki endekse giren şirketlerin Kurumsal Yönetim Derecelendirme notları ortalamasının sadece Kurumsal Yönetim Endeksi'nde yer alan şirketlerin ortalamasına göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu durum Sürdürülebilirlik Endeksi'nde yer alan şirketlerde kurumsal yönetim ilkelerine uyum düzeyinin daha üst seviyede gerçekleştiği şeklinde değerlendirilebilir.

Çalışmanın sonuçları bir bütün olarak değerlendirildiğinde; seçilen 7 finansal performans göstergesinin önemli bir bölümünde Kurumsal Yönetim Endeksi ile beraber Sürdürülebilirlik Endeksi'nde de yer alan şirketlerin performanslarının sadece Kurumsal Yönetim Endeksi'nde yer alan şirketlerin performansına göre daha olumlu olduğu söylenebilir. Bununla birlikte ileride yapılacak çalışmalarda; daha geniş bir analiz dönemi için farklı performans göstergeleri açısından da değerlendirmeler yapılabilir.

Anahtar Kelimeler: Kurumsal Yönetim, Sürdürülebilirlik, Finansal Performans, Kurumsal Yönetim Endeksi, Sürdürülebilirlik Endeksi.

MALİYET DENETİMİNİN MALİYET MUHASEBESİ BİLGİ SİSTEMİNDEKİ ROLÜ: ÖRNEK BİR UYGULAMA

Doç.Dr. Mustafa SAVCI¹,

İmad BALIOĞLU²

¹Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi,
mustafa.savci@erdogan.edu.tr

²Doktora Öğrencisi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Rize /
Türkiye, imad_balioglu19@erdogan.edu.tr

ÖZET

Son yıllardaki teknolojik gelişmeler ve rekabetin yoğunlaşması maliyet denetiminin önemini artırmıştır. Maliyet denetimi, maliyet kalemleri ile ilgili olan ve maliyet muhasebesinin konusunu oluşturan faaliyetlerin; muhasebe standartlarına, işletme hedef ve politikalarına, yasal düzenlemelere uygun olarak yürütülmesini sağlayarak maliyet muhasebesi bilgi sistemine katkı sağlar. Maliyet muhasebesi bilgi sistemi; mamul ve hizmet maliyetlerinin doğru bir şekilde hesaplanması, üretim planlaması, kalite raporlarının düzenlenmesi, maliyet-kâr merkezlerin analiz edilmesi, başarının ölçülmesi ve doğru karar vermede işletmeler için vazgeçilmezdir.

Çalışmanın temel amacı, maliyet denetiminin maliyet muhasebesi bilgi sistemindeki rolünü incelemektir. Bunun için Artvin ilinde kamuya ait çay işletmelerinde yarı yapılandırılmış mülakat yöntemi uygulanmıştır. Elde edilen bilgiler karşılaştırılmış ve uygulama sonucunda maliyet denetiminin maliyet muhasebesi bilgi sistemine olumlu etkisi olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Maliyet Denetimi – Maliyet Muhasebesi – Yönetim Muhasebesi – Maliyet Muhasebesi Bilgi Sistemi – Maliyet Yönetimi Bilgi Sistemi.

MUHASEBE VE MUHASEBE MESLEĞİNİN DİJİTAL DÖNÜŞÜMÜ: MALİ MÜHENDİSLİK

Demet EVER

Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, everdemet@gmail.com

ÖZET

Dijitalleşme, Endüstri 4.0 ve Toplum 5.0 gibi yaklaşımlar günümüzde teknolojik ve toplumsal yenilikleri beraberinde getirmektedir. 2019 yılının son çeyreğinde Çin'in Vuhan kentinde başlayan ve 2020 itibarıyla Türkiye dâhil tüm dünyaya yayılan Covid-19'la birlikte söz konusu bu yaklaşımlar daha da fazla önem kazanmaya başlamıştır. Bu kapsamda günümüzde birçok alanda olduğu gibi muhasebe alanında da önemli değişiklikler olmuştur. Dijital dönüşüm kapsamında Türkiye'de muhasebe alanında elektronik dönüşüm (e-dönüşüm) sürecine başlanmış ve 2018 yılından itibaren, e-Fatura, e-Arşiv, e-İrsaliye, e-Serbest Meslek Makbuzu, e-Müstahsil Makbuzu, e-beyan sistemi gibi internet tabanlı bir muhasebe sistemi olan elektronik muhasebe (e-Muhasebe) uygulamalarına geçilmiştir. Bu uygulamalarla birlikte kamu kurumlarının ve işletmelerin ihtiyacı olan muhasebeye dair bilgiler dijital sistemler tarafından otomatik olarak sağlanmaktadır. Bütün bu gelişmeler muhasebe bilgi sistemini ve muhasebe meslek mensuplarını değişim ve dönüşüme zorlamaktadır. Öyle ki sürecin etkin ve verimli bir hale gelmesi için dijital teknolojilerin kullanılması gerekmektedir. Teknolojinin muhasebe alanında yarattığı fırsatları açığa çıkartmak için stratejik düşünmek, etkili iletişim ve teknolojiyi kullanma becerisine sahip olmak gerekmekte olup, bu dijital teknolojileri kullanmak muhasebe meslek mensupları için bir zorunluluk haline gelmektedir. Bu dijital sistemler sayesinde muhasebedeki çok büyük ve çeşitli veriler doğru bir şekilde analiz edilerek yorumlanabilecektir ki bunun için mühendislik yeteneklerine ihtiyaç duyulmaktadır. Çünkü dijitalleşme, mühendislik uygulamalarıyla gerçekleşen bir dönüşüm sürecidir ve bu süreçte kendini mühendislik uygulamaları alanında geliştiren meslek mensupları önemli bir rol oynamaktadır. Bu çerçevede son zamanlarda muhasebe ve muhasebe mesleğindeki dijitalleşme ile muhasebe mühendisliği olarak da adlandırılan *Mali Mühendislik* kavramı ortaya çıkmıştır. Mali mühendisler, teknolojik gelişmeler doğrultusunda sistem tasarlayabilen, dijital ve büyük verileri analiz ederek yorumlayabilme gibi mali problemleri tanımlayabilen ve bu problemlere bilimsel çözümler üretebilen, işletmelerin mali yapısını ve mali geleceğini yeniden kurgulayabilen ve yeni stratejiler geliştirme becerilerine sahip kişiler olarak muhasebe mesleğini yeniden şekillendirecek kişilerdir (Tekbaş, 2019). Bu durum muhasebe ve muhasebe mesleğinin yeni bir eğilim içerisinde olduğunu göstermektedir. Bu doğrultuda bu çalışmanın amacı mali mühendisliğin ne olduğunu tanımlamak ve güncel muhasebe mesleğinin bir dönüşümü olarak nitelendirilen mali mühendisliğin gerekliliğini vurgulamaktır. Bu amaçla çalışma kapsamında, dijital dönüşümün muhasebeye yansımaları açıklanarak, mali mühendislik kavramı tanımlanacak ve muhasebe bilgi sistemi ve muhasebe meslek mensupları açısından önemi incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: E-Dönüşüm, E-Muhasebe, Mali Mühendislik.

MUHASEBEYE METAFORİK BİR BAKIŞ AÇISI

Öğr. Gör. Bilge SEKİZSU¹,

Doç. Dr. Mihriban COŞKUN ARSLAN²

¹Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Almus Meslek Yüksekokulu, bilge.sekizsu@gop.edu.tr

²Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, mihriban.arslan@gop.edu.tr

ÖZET

Metaforlar, insanların anlamadıkları konuları daha kolay anlamalarını ve belirli bir olguyu farklı bir olgu ile algılamasını kısacası düşüncelerini özetlemeyi sağlayan zihinsel modellerdir. Bu çalışmanın amacı, muhasebe kavramının öğrencilerin zihnindeki yansımalarını metaforik bir bakış açısı ile ortaya koymaktır. Araştırmanın kapsamını 2018-2019 öğretim yılında Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi İ.İ.B.F İşletme bölümü 3. ve 4. Sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Anket yöntemi kullanılan araştırmaya toplam 108 öğrenci katılmıştır. İlk olarak öğrencilere metafor tekniği hakkında bilgi verilmiştir. Daha sonra, “Muhasebe ..... olsaydı, ... olurdu. Çünkü;.....” şeklinde oluşturulan cümleler öğrenciler tarafından kendi hayal güçleri kullanarak tamamlanmıştır. Anket formlarından elde edilen veriler frekans ve içerik analizi kullanılarak çözümlenmiştir. Öğrencilerin verilen ifadeler için kullandıkları metaforlar detaylı olarak incelendikten sonra metaforların açıklamaları, tüm açıklamaları karşılayacak şekilde genelleştirilmiştir. Sonuç olarak, araştırmaya katılan öğrencilerin muhasebeye yönelik olarak en çok siyah, arı, kış, bilgisayar, nar, puzzle, kaktüs, yaprak sarması, Sylvester Stallone ve Bülent Ersoy metaforlarını kullandıkları tespit edilmiştir.

Sonuç olarak; renk, hayvan, mevsim, eşya, meyve, oyun, bitki, yemek, erkek ve kadın sanatçı olmak üzere muhasebeyle ilişkilendirilen bu 9 metafor grubuna benzetme sebeplerini genellediğimiz zaman muhasebe hakkında bazı öğrenciler; zor, karmaşık, riskli korkutucu, bunaltıcı, hata yapmanın sonucunun ağır olduğu gibi olumsuz düşüncelere sahipken bazı öğrenciler ise; muhasebeye gerekli önemin verildiğinde kolay, açık ve anlaşılır olduğunu, gerekli özen gösterildiğinde gelecek için güven ve huzur vereceğini, çalışan emek veren için eğlenceli bir ders olduğunu ve ustalık gerektirdiğini düşünmektedirler.

Metaforik açıdan muhasebe hakkında olumsuz düşüncelere sahip öğrencilerin bu düşüncelerini olumlu yönde değiştirebilmek için öğretim yöntemlerinin üzerinde durulmalı ve uygun çözümler üretilmelidir. Öğretim yöntemlerinde teknolojinin sunduğu araç gereçlerden faydalanmak, dersleri daha çok uygulamaya yönelik işleyerek öğrencilerin aktif rol almalarını sağlamak, öğrencileri motive edici etkinlikler düzenlemek, öğretim elemanı, öğrenci ve meslek mensuplarının bir arada bulunduğu seminerler düzenlemek ve öğrencilerin muhasebe hakkındaki olumsuz algılarının altında yatan sebepleri araştırmak etkili çözüm yolları olabilir.

Gelecekte yapılacak çalışmalarda metaforlar aracılığıyla muhasebe hakkında öğretim elemanlarının, işletme sahiplerinin, meslek mensuplarının, farklı bölümde eğitim alan öğrencilerin veya aynı öğrencilerin farklı yıllardaki metaforik algıları araştırılarak karşılaştırmalar yapılabilir.

Anahtar Kelimeler: Muhasebe, Muhasebe Eğitimi, Metafor.

ORAN ANALİZİ YÖNTEMİYLE BİR TEKSTİL FİRMASININ MALİ PERFORMANSININ İNCELENMESİ

Ülkü MAZMAN İTİK

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas Cumhuriyet Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu,
umazman@cumhuriyet.edu.tr

ÖZET

İşletmelerde gelecek ile ilgili yaşanan kaygılar, yoğun rekabet ortamı, rakiplerinin piyasada ki pazar paylarının artması ile birlikte finansal performanslarının iyileşmesi, şirketlerinde kendileri için bir takım önlemler almasına sebep olmuştur. İşletmelerin rekabet düzeylerini koruyabilmeleri için geçmişteki verilerden yola çıkarak cari dönem ve gelecek döneme ilişkin planlar yapması ve hayata geçirmeleri gerekmektedir. Muhasebenin kayıt etme ve analiz etme fonksiyonları işletmelerin bu gereksinimini karşılayabilecek niteliktedir. Muhasebe departmanı tarafından kayıt altına alınan mali tablolar çeşitli yöntemlerle analiz edilerek yöneticilerin ve karar vericilerin hizmetlerine sunulmaktadır yapılan bu işlemlere mali analiz adı verilmektedir. Mali analiz, işletmenin bir veya birkaç döneme ait finansal tablolarda yer alan kalemlerin, gerek kendi aralarında gerekse bir bütünle olan ilişkisini çeşitli analiz teknikleri ile inceleyen yorumlayan ve işletmenin içinde bulunduğu koşullarla değerlendiren işlemlerdir (Akdoğan ve Tenker., s.313). Mali analiz türleri arasında yer alan oran analizi diğer bir adıyla rasyolar yöntemi hem akademik çevrelerde hem de sektördeki işletmeler tarafından en çok kullanılan analiz türlerindedir. Oran analizi yöntemi ile bir firmanın likidite durumu, kaldıraç oranları, faaliyet ve verimlilik oranları tespit edilebilir (Sarıkamış, 2007. s.44). Oran analizi yapılırken sadece bilanço verilerinden veya gelir tablosu verilerinden yararlanabileceği gibi her ikisinin verilerinden yararlanılarak mali analiz yapılabilir. Oran analizi yöntemi ile işletmeler öncelikle kendi içerisinde cari dönem ve geçmiş dönem faaliyetlerini inceleyebilir veya diğer işletmelerle karşılaştırma yapabilirler. Ayrıca elde edilen rasyolarla sektör verileri ile karşılaştırma yapılarak genel bir değerlendirme yapılabilir.

Tekstil ve hazır giyim sektörü, imalat sektörünün en büyük sektörlerinden birisi olup 1980 yılında uygulamaya konulan ihracata yönelik kalkınma politikası ile hızla büyümeye başlamış ve bu tarihten itibaren sektöre yapılan yatırımlar artmıştır. BİST 'de İmalat sektöründe tekstil, giyim eşyası ve deri alt başlığında faaliyetini sürdüren toplam 23 adet şirket yer almaktadır. Sektörün genel görünümü incelendiğinde daha çok küçük ve orta boy şirketlerin varlığı söz konusudur. Tekstil sektörünün 2019 yılında gerçekleştirdiği 17,6 milyar dolarlık ihracat değeri ile Türkiye, dünya hazır giyim ve konfeksiyon ihracatında altıncı sırada yer almaktadır. Türkiye'nin hazır giyim ürünleri ihracatında ilk sırada 5,4 milyar dolarlık ihracat değeri ile örme giyim ürünleri yer almaktadır (İHKİB, 2020, s.1).

Çalışmanın amacı tekstil sektöründe faaliyet gösteren bir üretim işletmesinin mali tablolarını oran analizi yöntemi ile analiz etmek ve çıkan sonuçları merkez bankası verileri ile karşılaştırarak şirketin sektör içindeki genel durumu hakkında değerlendirme yapmaktır. Çalışmanın yöntemi örnek olay incelemesidir. Örnek olay yöntemi sosyal bilimlerde sıkça kullanılan bir yöntem olup, yöntem sistematik olarak verileri toplama analiz etme ve sonuçları ortaya koyan bir yöntemidir (Özer. Ö., 2012. S5). Çalışmanın amacını gerçekleştirmek için şirketin 2017-2018-2019 yılları arası verileri Kamuyu Aydınlatma Platformundan elde edilmiştir. Ardından elde edilen verilerle şirketin likidite oranları, kaldıraç oranı, faaliyet oranları ve karlılık oranları analiz edilerek tablo haline dönüştürülmüştür. Çalışmanın sonucunda şirketin likidite ile ilgili analiz sonuçlarının beklenen aralığın altında olduğu bu durumun fon sıkıntısına sebep olacağı, yine 2017 ve 2019 yılında şirketin finansal anlamda istikrarsız bir seyir izlediği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Mali Tablo, Mali Analiz, Mali Tablolar Analizi, Oran Analizi, Tekstil Sektörü.

OYUN TEORİSİ YAKLAŞIMIYLA PORTFÖY OPTİMİZASYONU ÜZERİNE LİTERATÜR DEĞERLENDİRMESİ

Doç. Dr. Mehmet PEKKAYA¹,

Öğr. Gör. Fatma Hilal GÜMÜŞ²

¹Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü,
mehpekkaya@gmail.com

²Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, gumus@beun.edu.tr

ÖZET

Yüzyıllardır yumurtaların aynı sepete konmaması ilkesinden bahsedilmekte olup portföy optimizasyonu hem iş dünyasında hem de bilimsel çalışmalarda ilgi duyulan bir konu olmuştur. Portföy optimizasyonuna başta portföy teorisinin temelini modern anlamda oluşturan Markowitz ortalama varyans modeli olmak üzere pek çok model önerisi ve kuram geliştirilmiş, ancak hala tam/kesin bir çözüme ulaşılamamış olması, bu problem üzerine yapılacak çalışmalara olan ilgiyi güncel tutmaktadır.

İlk eserleri Babililer dönemine kadar dayanan Oyun teorisi kavramı ise rakip/rakiplerin olduğu bir ortamda karar verme yaklaşımlarından biri olarak görülmektedir. Oyun teorisi, karar vericiler birbirleriyle etkileşim durumundayken rasyonel hareket ederek en karlı seçimin yapılmasına yardımcı olur. Oyun teorisi psikoloji, felsefe, tarım, matematik, mühendislik, ekonomi gibi birçok alanda giderek talebi artan şekilde kullanılmaktadır. Oyun teorisi modelleri şirketlerin/bireylerin izole olmayan etkileşimli (çoğu zaman rakibin olduğu) ortamlarda karar vermeyi incelemesi, disiplinler arası çalışma imkânı sunması sebepleriyle ilgi çekici ve gün geçtikçe gelişen bir çözüm yöntemi haline gelmiştir. Rakip, birey, şirket olduğu gibi çoğu zaman piyasa davranışı rakip davranış olarak modellere dahil edilebilmektedir. Rekabet ortamının olduğu pay senedi seçimi de oyun teorisi modelinin kullanıldığı popüler alanlardan biridir.

Örneğin arama motoru olan Google'da -portfolio optimization- kelimelerinin birlikte kullanıldığı uluslararası 107 milyon sayfaya ulaşabilmekte, Google scholar'da ise -portfolio- kelimesinin olduğu uluslararası 3,26 milyon ve -game theory- kelimelerinin birlikte olduğu uluslararası 3,73 milyon bilimsel çalışmaya ulaşabilmektedir. Bu durum, portföy optimizasyonu ve oyun teorisi konularının bilimsel anlamda oldukça popüler ve tercih edilir olduğunun bir göstergesi olarak kabul edilebilir. Portföy seçimindeki katkılarından Markowitz'in 1990'da, oyun teorisine katkılarından ise 1994'de Nash, Selton ile Harsanyi'nin, 2005'de Aumann ile Thomas'ın, 2007'de Hurwics, Maskin ile Myerson'un Nobel ödülü almaları da bu iki konunun güncel ve konulardaki araştırmalara önem verildiğinin göstergesidir.

Bu çalışmada pay senedi seçimi ve portföy optimizasyonu konularında, oyun teorisi yaklaşımının kullanıldığı, ulusal ve uluslararası literatürde yer alan çalışmalar ve içerikleri karşılaştırmalı olarak incelenmiş/ değerlendirilmiş, sonuçları araştırmacılar ile karar vericilere sunulmuştur. Bu anlamda, portföy ile oyun teorisi temelinde, özellikle bu iki konuyu birlikte araştıran yaklaşık 200 kadar bilimsel uluslararası çalışmaya ulaşılmış ve bu çalışma kapsamında değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Portföy, Portföy Optimizasyonu, Oyun Teorisi, İşbirlikçi Oyun, Pay Senedi Seçimi.

PANDEMİ DÖNEMİNDE MUHASEBE DERSLERİNDE UYGULANAN EĞİTİM MODELLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Dr. Öğr. Üyesi Aydın BAĞDAT

Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, aydinbagdat@subu.edu.tr

ÖZET

Covid-19 pandemisi, tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de kısa zaman içinde insan yaşamının her anını etkisi altına almıştır. Bu durumdan eğitim de önemli ölçüde etkilenmiş ve yoğun olarak yüz yüze yapılan eğitim şeklinin neredeyse tamamı uzaktan eğitime dönüştürülmüştür. Pandemi öncesinde eğitimde önemli bir yeri olan teknoloji, pandemi sonrasında uzaktan eğitim ile birlikte eğitim sektörüne yön veren bir konuma gelmiş ve eğitimde yeni modeller ortaya çıkmaya başlamıştır. Muhasebe derslerinin zorluğu algısı ile öğrenciler yüz yüze eğitim bile birçok sorun yaşamakta iken, uzaktan eğitimde

Muhasebe eğitimi de, pandemi ile birlikte asenkron veya senkron şekilde yürütülmekte olan eğitim ortamında yeni model arayışı içine girmiştir. Çalışmanın amacı, pandemi döneminde muhasebe eğitiminde uygulanan öğretim yöntemlerini ortaya koymak suretiyle yeni modellerin geliştirilmesine katkı sunmaktır. Bu kapsamda altı üniversiteden muhasebe derslerini veren on iki öğretim elemanı ile kartopu örnekleme yöntemi kullanılarak, yarı yapılandırılmış mülakat yapılmıştır. Araştırma soruları çerçevesinde uyguladıkları eğitim şekilleri konusunda çıkarımlar ortaya konularak nitel analiz uygulanmıştır. Çalışma sonucunda öğrencilerin derse katılım oranının düşük olması, ölçme ve değerlendirme sonuçlarının güvenilirliğinin zayıf olması, öğrenci ile iletişimin zor olması gibi bulgulara ulaşılmıştır. Bu bakımdan gelecek çalışmalar için konunun öğrenciler açısından nicel bir yöntem ile ele alınması ve elde edilen sonuçların karşılaştırılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Pandemi, Covid-19, Muhasebe Eğitimi, Uzaktan Eğitim.

PANDEMİ SÜRECİNDE DEMİR ÇELİK SEKTÖRÜ TALEP DEĞERLENDİRMESİ

Doç.Dr. Mehmet PEKKAYA¹,

Zafer UYSAL²

¹Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü,
mehpekkaya@gmail.com

²Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Sosyala Bilimler Enstitüsü, İşletme Doktora Programı,
zaferuysal@gmail.com

ÖZET

Piyasada bir ürün için ortaya çıkan satın alma isteği talep olarak tanımlanabilmektedir. Talebin tahmin edilmesi işletmelerin başta üretim faaliyetleri olmak üzere tüm fonksiyonlarını etkileyen bir süreçtir ve üretim kararları ile işletme faaliyetlerini etkileyen sürekli gereklilik olarak görülür. İşletmenin faaliyetine devam etmesi için gereken gelirin tahmin edilmesi, yapılacak satışın tahmin edilmesiyle ilişkilidir. Demir çelik sektörü ürettiği ürünler ile imalat sanayisinin hammadde ihtiyacını karşılamaktadır. Üretilen farklı ürünler, değişik sektörlerin hammadde girdisini oluşturmaktadır. Bu anlamda, demir çelik sektöründeki pandemi süreci etkisinin görülmesi, diğer sektörlerde de etkisi sebebiyle daha önemli hale gelmektedir. Örneğin, demir çelik sektöründe faaliyet gösteren büyük bir firmada sadece tek bir ürünün satış miktarı 200–300 bin ton/yıl aralığında değişebilmektedir. Ton başına fiyatın ortalama 700 USD olduğu düşünüldüğünde, tek üründe %20’lik talep tahmin hatasının yaklaşık 35 milyon USD mertebesinde gelir değişimine sebep olmaktadır.

Türkiye’de 3 adet entegre olmak üzere toplam 34 adet tesis ham çelik üretiminde faaliyet göstermektedir. 2019 yılında 51 milyon ton kurulu sıvı çelik üretim kapasitesi ile dünyadaki 1,9 milyar tonun 33,7 milyon tonluk üretimle (önceki yıla göre %9,6 azalmayla) dünyanın en büyük sekizinci çelik üreticisi, Rusya-Almanya’dan sonra Avrupa’nın üçüncü büyük çelik üreticisi konumundadır. 2019 yılında 13,8 milyar dolar çelik ihracatı gerçekleşmiş ve Türkiye toplam ihracatı içerisinde %6,2 paya sahiptir. Bu ölçüde büyük ve diğer sektörleri besleyen bir demirçelik piyasasında, gelecek dönemlerdeki talepleri tahmin etmek önemli olarak değerlendirilmiştir.

Ekonomik ve politik duruma göre piyasalarda dalgalanmalar olabilmekte ve talepleri etkileyebilmektedir. Yaşanan ekonomik durgunluklar, buhran dönemleri veya makro ekonomik göstergelerdeki değişimler bazı sektörleri ve bu sektörlerdeki ürün taleplerini etkileyebilmektedir. 2020 yılı Mart ayından itibaren Covit-19 pandemi dönemi Türkiye’de de etkisini göstermeye başlamıştır.

Çalışmanın amacı, pandemi döneminde, demirçelik sektöründeki talep miktarlarındaki farklılıkların istatistik yöntemlerle analizi/değerlendirilmesi, geleceğe yönelik talep tahmini yapılması ve elde edilen sonuçların karar vericiler ile araştırmacılara sunulmasıdır. Bu kapsamda, Türkiye’de faaliyet gösteren büyük bir firmanın ürettiği çok talep edilen dört ürün açısından son on yıla ait aylık talep miktarları temel verilerimizi oluşturmaktadır. Verilerden pandemi dönemi kabul edilen Nisan-Ağustos 2020 dönemine ait her bir ürün için talep ortalamaları, önceki dönem talep ortalamalarıyla istatistiksel olarak karşılaştırılmıştır. Oluşan farklılar, yaşanan pandemi dönemi ve sektör aktörleri için yorumlanmış ve değerlendirilmiştir. Ayrıca, ilgili bu dört ürüne ait seriler için regresyon yöntemiyle geleceğe yönelik zaman serisi temelinde tahminlerde bulunulmuş model yorumlanmıştır.

Bu araştırmada kullanılan yaklaşım ve elde edilen bulguların, sektörde faaliyet gösteren firmaların pandemi dönemi etkisinde gelecek dönemleri muhasebeleşirmesinde, nakit akışını dengelemesinde ve finansal olarak planlaması açısından fikir vereceği düşünülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Pandeminin Üretime Etkisi, Demir Çelik Talebi, Talep Tahmini, Regresyon, İstatistiksel Analiz.

PANDEMİ SÜRECİNDE DENETİM RİSKLERİ HAKKINDA BİR DEĞERLENDİRME

Neriman YALÇIN

Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi, nerimanyalcin@gmail.com

ÖZET

Covid-19 pandemisi, muhasebe meslek mensupları ve denetçiler dahil olmak üzere her boyutta ve sektörden neredeyse tüm kuruluşları artık dünya çapında beklenmedik ve aşırı zorluklarla karşı karşıya bırakmıştır. Denetim faaliyetinin doğası, denetçinin denetlenen kuruma doğrudan katılımını gerektirmektedir. 2020 yılının başından itibaren tüm dünyaya yayılım göstermiş olan pandemi, denetçilerin denetlenen işletmelerde fiziken bulunmasına engel olmaktadır. Denetçiler, 2020 yılı sonunda yayınlanması gereken yıllık bağımsız denetim raporlarının hazırlanması ve raporlanmasında bir takım zorluklarla karşı karşıya kalmaktadır. Bu zorluklar denetim riskini de beraberinde getirmektedir.

Bilindiği üzere, mali tablolarda önemli yanlışlıklar olduğu halde, denetçinin mali tabloların doğru olarak sunulduğu sonucuna varması ve mali tablolar hakkında olumlu görüş bildirmesi ya da uygun görüş bildirememesi olasılığı denetim riskini ifade etmektedir. Denetim riski; yapısal risk, kontrol riski ve bulgu riskinin bileşenidir. Pandemi nedeniyle, denetlenen işletmelerin iç kontrol ve muhasebe sistemlerinde oluşacak aksaklıklar, *yapısal risk* ve *kontrol* riski; denetçilerin fiziken işletmelerde yeteri kadar bulunamama ve yeterli kanıt toplayamamalarından dolayı da *bulgu riski* salgın öncesi dönemlere oranla artış gösterecektir.

Bu kapsamda bu çalışmanın amacı, bağımsız denetimin önemli unsurlarından biri olan denetim riskinin pandemi sürecinden nasıl etkilendiği, denetim riskinin azaltılması için denetçilerin ve denetlenen işletmelerin ne gibi önlemler alabileceğinin teorik olarak araştırılmasıdır. Bu amaçla, uluslararası düzenleyicilerin ve çeşitli ülkelerin denetim kuruluşlarının pandemi döneminde denetimde yaşanan zorlukların aşılmasına yardımcı olmak için yayınladıkları kılavuzlar, akademik araştırmalar ve uluslararası kuruluşlarca gerçekleştirilmiş çeşitli anket bulguları incelenmiştir.

Araştırma sonuçları, denetlenen işletmelerde finansal raporlama süreçlerinin fiziksel işlemlerden sanal orantılara geçmesi nedeniyle, iç kontrolün bozulma riskinin arttığını göstermektedir. Denetlenen işletmenin ilgili (iç) kontrolleri, pandemi sırasında süreç akışlarını da etkileyecek şekilde önemli ölçüde değişmiş olabilir. Böyle bir durumda, denetçinin ilgili kontrollerin tasarımı ve uygulanmasına ilişkin yeni değerlendirmeler yapması gerekmektedir. Dolayısıyla, denetlenen işletmenin pandemiden etkilenme şekline ve büyüklüğüne göre, planlanan denetim prosedürleri artık beklenen denetim kanıtlarını sağlayamayabilir ve bu nedenle denetçilerin denetim yaklaşımlarında değişiklikler yapması gerekecektir. Denetçilerin yılsonunda raporlama zamanına uygun bir tarihte denetim görüşü verebilecek kadar kanıt toplayabilmiş olmaktan şüphe duydukları, denetim çalışmalarını tamamlamak konusunda baskı hisstikleri, özellikle muhasebe tahminleri, varlıkların değerlemesi, gelirlerin tespiti gibi önemli denetim alanlarında denetim riskinin artacağı endişesini taşıdıkları uluslararası anketler ve araştırmalar sonucu elde edilen bulgular arasında yer almaktadır. Öte yandan, araştırmalar; iç kontrol sistemi bozulmaları yanı sıra, işletmenin sürekliliğinin değerlendirilmesi, kilit denetim konularının belirlenmesi, işletmelerde dolandırıcılık, yasal düzenlemelere uymama, muhasebe tahminlerinin

denetimi gibi konularının daha önceden buldukları önem düzeyinin üzerinde olabileceği; mevcut risklerin yanı sıra yeni (öngörülmemiş) risklerin olabileceği varsayımıyla önemli yanlışlık risklerinin yeniden değerlendirilmesi ihtiyacı doğduğunu ifade etmektedir.

Pandemi sürecinde yukarıda sayılan zorlukların aşılması ve denetim riskinin azaltılması açısından uluslararası düzenleyici kuruluşların denetçilere rehberlik etmesi beklenmektedir. Ayrıca uzaktan çalışma yöntemiyle faaliyetlerini sürdürmekte olan işletmelerin denetçiler ile daha iyi iletişim sağlaması, iç kontrol sistemlerini yeni sürece göre düzenlemeleri de denetim riskinin azaltılmasına katkı sağlayacaktır. Yasal düzenlemelerle, raporlama yapan kuruluşlara ve denetçilere, süre uzatmaları için başvurma olanağı sağlanması da denetim faaliyetlerinin yeterli düzeyde gerçekleştirilmesi açısından finansal çevrelerce önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Covid-19, Pandemi, Bağımsız Denetim, Denetim Riski.

PANDEMİ SÜRECİNDE TÜRK TURİZMİNE YÖNELİK VERGİLEME

SORUNLARI: BİR ALAN ARAŞTIRMASI

Akademisyen ve Ceo Mercan Turizm Dr. Cüneyt MENGÜ

İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meksek Yüksek Okulu, cuneyt.mengu@mercnonline.com

0532 212 52 37

ÖZET

Covid-19 salgınıyla birlikte yaşanan seyahat kısıtlamaları, tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de en fazla turizm sektöründe yıkıcı etkiler göstermiştir. Yapısı gereği sağladığı yüksek istihdam olanakları ve döviz getirisi sebebiyle stratejik sektör özelliğinde olan turizm sektörünün pandemi tahribatından devlet katkısı olmaksızın çıkması da nerdeyse imkansızdır. Bu noktada devlet teşvikleri ve özellikle de vergileme konusunda acil desteğe sektörün ihtiyacı olduğu açıktır. Çalışmanın çıkış noktası da söz konusu acil devlet desteğinin vergileme boyutunun yanı sıra pandemi öncesi vergi sisteminde yapılan son değişikliklerin gözden geçirilmesidir. Buna göre İstanbul’da faaliyet gösteren 3,4,5 yıldızlı oteller ile seyahat acentelerinin üst düzey yöneticilerine yönelik anket hazırlanmış ve 64 yöneticiden geri bildirim alınmıştır. Cronbach alfa değerleri anketin istatistiksel olarak güvenilir olduğunu göstermektedir. Soru bazında bakıldığında deneklerin en çok pandemi bitene kadar firmaların varlığını sürdürmesi için gerekli ve farklı teşviklerin sağlanması görüşünde olduklarını göstermektedir. Ayrıca sektördeki firma yöneticileri mevcut vergi sisteminin sektöre olumsuz etki ettiğini, turizm payı beyannamesi ve konaklama vergisinin ıslah edilmesi gerektiğini, zarar eden firmaların ciroları üzerinden vergi alınmaması gerektiğini, konaklama vergisinin olumsuz etkilerinin olduğunu, bu sebeple otel sınıfına göre maktu vergi alınması gerektiğini ve bedelsiz odaların vergilendirilmemesi gerektiğini ifade etmektedirler. Anket çalışmasından çıkan sonuçlar, sektöre yönelik uygulanan vergi sisteminde acilen köklü revizyona gidilmesi ihtiyacının olduğunu teyit etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Pandemi, Covid-19, Turizm, Vergilendirme, Revizyon.

PARA ARZI, FAİZ ORANI, DÖVİZ KURU İLE EKONOMİK BÜYÜME ARASINDAKİ İLİŞKİNİN MODELLENMESİ: FIVAR MODEL

Aysu YAŞAR¹,

Doç. Dr. Mehmet Kenan TERZİOĞLU²

¹Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ekonometri Anabilim Dalı, aysuysar@gmail.com

²Trakya Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Ekonometri Bölümü,
kenanterzioglu@trakya.edu.tr

ÖZET

İktisadi politikalar ve araçlarının etkinliği uygulanan dönemin koşullarına göre değişim göstermektedir. Fiyat ve faiz oranlarındaki istikrarla birlikte ekonomik büyümede sürdürülebilirliğin sağlanması hedefi kapsamında gerçekleştirilen uygun politika arayışları, Türkiye ekonomisinde ön plana çıkan unsurlar arasında yer almaktadır. Ekonomik büyümenin sağlanmasında önemli olan finansal sistemlerin gelişimi ve etkinliği kırılmalıkları ortadan kaldırılarak büyümenin hız kazanmasına yardımcı olmaktadır. Ekonomik büyümeyle ortaya çıkan tüketim ve yatırım kararlarındaki değişimin üzerinde faiz oranları ve döviz kuru değişimleri de etkili olmaktadır. Bununla birlikte, özellikle kriz dönemleri sonrasında ekonomik performans ve finansal istikrar hedefine yönelik yürütülen politikaların etkinliğinde, faiz oranları aracılığıyla yatırımları da etkileyen para arzında ortaya çıkan değişimler ekonomik büyüme ve istikrar üzerinde etkili olmaktadır. Çalışma kapsamında, Sowell algoritması çerçevesinde Kesin (Tam) Maksimum Olabilirlik (EML), Maksimum Olabilirlik ve Whittle tahmin edicileri kullanılarak ve FIVAR model yapısından faydalanılarak, 1987:Q2 ve 2020:Q2 çeyreklik dönemlerinde, Türkiye’de para arzı, döviz kuru ve faiz oranı değişkenlerinin ekonomik büyüme üzerindeki etkisinin ortaya çıkartılması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: FIVAR Model, Kesin (Tam) Maksimum Olabilirlik, Whittle Tahmin Edici, Ekonomik Büyüme.

PERFORMANSA DAYALI FAALİYET TABANLI MALİYETLEME

İrfan ÖZEN

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Datça Kazım Yılmaz MYO, Muğla / Türkiye, irfanozen@mu.edu.tr

ÖZET

Maliyet yapısındaki değişim yeni maliyet yöntemleri arayışını da hızlandırmış ve sonuçta hacim tabanlı maliyetlemeye alternatif olarak sunulan faaliyet tabanlı maliyetleme (FTM) yönteminin (birinci nesil FTM) teorik temelleri atılmıştır. Bu yeni maliyetleme yönteminin uygulamada karşılaştığı güçlükler nedeniyle revize edilmesi ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Revize edilen bu yeni yöntem FTM'nin ikinci neslini oluşturan zaman etkenli faaliyet tabanlı maliyetleme (ZEFTM) yöntemidir. 2009 yılında ZEFTM'nin eksikliklerini gidermek amacıyla üçüncü nesil FTM olarak ifade edilebilecek performans dayalı faaliyet tabanlı maliyetleme (PDFTM) yönteminin teorik temelleri atılmaya başlanmıştır. Çalışmanın amacı, bu 3. nesil FTM olarak ifade edilen PDFTM tanıtılarak, hem 1. nesil hem de 2. nesil FTM arasındaki farklılıkları ortaya koymaktır. Önerilen bu yeni nesil FTM'nin hem geleneksel FTM'den, hem de ZEFTM'den en önemli farkı, performans ölçümünün maliyet hesaplama sürecine dahil edilmesidir. Performans ölçümünün maliyetleme sürecine dahil edilmesiyle ortaya çıkan bu farklılık, standart maliyet yönteminin uygulama ilkelerini barındırmaktadır. PDFTM'nin diğerlerinden önemli bir farkı da maliyetleme süreci geleneksel FTM'de 5, ZEFTM'de 6 aşamada tamamlanırken, PDFTM'de süreç 9 aşamada tamamlanmaktadır. Hem işlem süreçlerinin uzunluğu, hem de performansın ölçümü için standartların belirlenmesi, yeni nesil FTM'nin en önemli dezavantajlarındandır. Buna karşılık, etkinlik ve verimliliğin hesaplanmasına imkan tanınması, sorumluluk muhasebesi açısından önemli bilgilerin elde edilmesini sağlayacağı için bu durum maliyet yönetimi konusunda yöneticilere önemli avantajlar sağlayacaktır. Hem akademik çalışmalarda, hem de uygulamada bu yeni nesil FTM'nin uygulanabilirliğinin araştırılması, avantaj ve dezavantajlarının belirlenmesine yönelik daha çok çalışmanın yapılması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Faaliyet Tabanlı Maliyetleme, Zaman Etkenli Faaliyet Tabanlı Maliyetleme, Performansa Dayalı Faaliyet Tabanlı Maliyetleme, Performans Ölçümü, Maliyet Yönetimi.

PETROL FİYATLARI İLE ULUSLARARASI ENDEKSLER ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Dr. Öğr. Üyesi Yakup Söylemez

Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Devrek Meslek Yüksekokulu, Muhasebe ve Vergi Bölümü,
yakup.soylemez@beun.edu.tr

ÖZET

Petrol alternatif enerji kaynaklarına göre yerini kaybetmiş gibi gözükse de halen dünya enerji tüketiminin %30'luk kısmını oluşturmaktadır. Bu nedenle petrol fiyatları ile uluslararası endeksler arasındaki ilişkinin incelenmesi yatırımcılar açısından son derece önemlidir. Bu doğrultuda bu çalışmanın amacı petrol fiyatları ile uluslararası endeksler arasındaki ilişkinin yönünü ve gücünü belirlemektir. Çalışmada değişkenler arasındaki dinamik ve istikrarlı ilişkinin ortaya konulabilmesi amacıyla Vektör Otoregresif Model (VAR) kullanılmıştır. Araştırma kapsamında uluslararası endeksler olarak dolar endeksi, S&P 500 endeksi ve VIX korku endeksi esas alınmıştır. Veri seti sözkonusu değişkenlerin Ocak 2010- Aralık 2019 tarihleri arasındaki aylık verileri kullanılarak oluşturulmuştur. Çalışma sonucunda petrol fiyatları ile uluslararası endeksler arasındaki ilişki ortaya konulmuştur. Çalışmanın vadeli petrol fiyatları kullanılarak yeniden test edilmesi petrol fiyatlarının öngörülebilmesi bakımından yararlı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Petrol Fiyatları, Uluslararası Endeksler, Vektör Otoregresif Model.

SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİR STAJYERLERİN SORUNLARI VE BEKLENTİLERİ

Metin KILIÇ¹

Gökhan IŞIKTAŞ²

¹Dr. Öğr. Üye, Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi, Denizcilik Fakültesi, Denizcilik İşletmeleri Yönetimi Bölümü, metinkilic@bandirma.edu.tr

²Öğrenci-Stajyer, Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme ABD. Tezsiz Yüksek Lisans, gokhan.isiktas@icloud.com

ÖZET

Bilgi çağıyla birlikte önem kazanan muhasebe ve muhasebecilik, bu mesleği geliştirebilecek donanımlı meslek mensuplarına ihtiyaç duymaktadır. Bu çalışmanın amacı SMMM mesleğini yapmak isteyen adayların staja başlama kararı alırken, staj sürecinde yaşadıkları sorunlar ve beklentilerini öğrenmek ve bunlara çözüm öneri getirmektir. Araştırmada mülakat yöntemi ile Balıkesir ilinde stajını yapmakta olan 14 stajyerler görüşülmüştür. Stajyerlerin, staj ücretlerini ve staj süresini fazla, sınav yerlerini yetersiz buldukları, stajyerlerin sosyal haklarını yeteri kadar alamadıkları ve kanunların çok sık değişmesinde rahatsız oldukları gibi konular tespit edilmiş ve çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: SMMM, SMMM Stajı, Stajyer, Staj Sorunları.

COVID-19 PANDEMİSİ SÜRECİNDE SERMAYE PİYASALARINDA KAMUYU AYDINLATMA VE YATIRIMCI İLİŞKİLERİ: BİST ŞİRKETLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Dr. Öğr. Üyesi Cüneyd Ebrar LEVENT

İstanbul Aydın Üniversitesi, Anadolu Bil Meslek Yüksekokulu, İstanbul/Türkiye,
cuneydebrarlevent@gmail.com

ÖZET

Sermaye piyasalarının güvenilir, etkin, şeffaf, istikrarlı ve adil bir şekilde işleyişinin sağlanması için en önemli unsurlardan birisi, ilgili tarafların yeterince, doğru ve zamanında bilgilendirilmesidir. Kamuyu aydınlatma kavramı içinde yer alan bu bilgilendirme faaliyeti, piyasaların sağlıklı işleminin yanı sıra yatırımcıların da korunmasına katkı sağlamaktadır. Özellikle pandemi gibi kriz dönemlerinde yatırımcı ilişkileri ve yatırımcıların kararlarını etkileyebilecek bilgi, olay ve gelişmelerin duyularak kamunun aydınlatılması daha kritik bir öneme sahip olmaktadır. Bu bağlamda, bu çalışmanın amacı Covid-19 pandemisi sürecinde hisse senetleri Borsa İstanbul’da (BİST) işlem gören şirketlerin kamuyu aydınlatma ve yatırımcı ilişkileri uygulamalarını analiz etmektir. Araştırmanın evrenini BİST’de işlem gören imalat sanayi şirketleri oluşturmaktadır. Örneklem olarak BİST Kimya, Petrol ve Plastik Endeksinde (XKMYA) yer alan 30 şirket seçilmiştir. Bu endeksteki şirketlerin seçilmesinin iki temel nedeni bulunmaktadır. Bunlardan ilki bu sektördeki şirketlerin kısıtlamalardan etkilenme derecelerinin değişkenliği, ikincisi ise pandemi sürecinde hem döviz hem de emtia piyasalarındaki dalgalanmaların bu sektöre etkisinin yoğun olmasıdır. Araştırmada yöntem olarak içerik analizi yöntemi tercih edilmiştir. Analizlerde kullanılan veriler Kamuyu Aydınlatma Platformu (KAP) ve şirketlerin kurumsal internet siteleri gibi halka açık kaynaklardan elde edilmiştir. Araştırma, Sağlık Bakanlığı tarafından Koronavirüs Bilim Kurulunun oluşturulduğu tarih olan 10 Ocak 2020 ile 31 Ağustos 2020 tarihleri arasındaki dönemi kapsamaktadır. Bu dönemde şirketlerin kamuyu aydınlatma uygulamaları ve yatırımcı ilişkilerinin etkinlikleri; şirketlerin büyüklükleri, sermaye yapıları ve piyasa değerleri bazında da analiz edilmiştir. Araştırma bulguları, şirketlerin Sermaye Piyasası Kurulu tarafından yayımlanan Kurumsal Yönetim İlkelerinin gereklerini yerine getirmelerine karşın, gönüllü kamuyu aydınlatma (voluntary disclosure) çerçevesinde önemli eksiklerinin olduğunu ortaya koymaktadır. Pandemi sürecinde özellikle Mart-Temmuz döneminde hisse senetleri fiyatlarında önemli dalgalanmalar yaşanmıştır. Araştırmada, şirketlerin, düzenleyici kuruluşlar tarafından istenen özel durum açıklamalarında olağanüstü fiyat hareketleri ile bilgileri sundukları ancak pandemiden faaliyetlerinin nasıl etkilendiklerini ve gelecek ile ilgili projeksiyonlarını çoğunlukla açıklamadıkları saptanmıştır. Bulgular, şirketlere orta veya uzun vadeli yatırım yapan yatırımcıların, şirketlerin “faaliyetlerin kısmen veya tamamen durması” gibi açıklanması zorunlu hususlar dışında, yatırım kararlarını etkileyecek konularla ilgili yeteri kadar aydınlatılmadıklarını ortaya koymaktadır. Araştırma sonuçları, Borsa İstanbul yatırımcılarının daha çok kısa vadeli yatırıma odaklandıkları için şirketlerden bilgi talep etmediklerini, bu yüzden şirketlerin de yatırımcı ilişkilerine gereken önemi vermediği ve gönüllü kamuyu aydınlatma uygulamalarını hayata geçirmediği şeklinde yorumlanabilir. Araştırma bu bağlamda yatırımcılara, şirketlere ve düzenleyici kuruluşlara çeşitli öneriler sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sermaye Piyasaları, Kamuyu Aydınlatma, Yatırımcı İlişkileri, Hisse Senedi, Covid-19.

SPRINGATE MODELİNE DAYALI FİNANSAL STRESS VE KURUMSAL YÖNETİM FAKTÖRLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ: BORSA İSTANBUL KOBİ SANAYİ ENDEKSİNDE BİR UYGULAMA

Mehmet Levent ERDAŞ

Akdeniz Üniversitesi, Serik İşletme Fakültesi, Ekonomi ve Finans Bölümü,
leventerdas@gmail.com

ÖZET

Küreselleşme ve teknoloji alanındaki hızlı gelişmelerle birlikte, firmalar daha rekabetçi bir ortamda çalışmaya ve ayakta kalmaya maruz kalmaktadır. Bu gelişmeler bir yandan firmaları farklı piyasa alternatiflerine ve finansal kaynaklara erişebilir bir hale getirirken, bir yandan da yüksek rekabet koşulları altında başarısızlığa düşebilecekleri ortamları da beraberinde getirmektedir. Finansal stres altında bulunan firmalar, finansal ve ekonomik problemleri çözmedikleri ya da gereken önlemleri almadıkları takdirde durum daha da kötüleşerek firmaları başarısızlığa sürüklemekte ve iflas kaçınılmaz olabilmektedir (Akpınar ve Akpınar, 2017: 933; Uzun, 2005: 159). Finansal anlamda sorun yaşayan işletmelerin piyasa değerleri düşmekte ve oluşan toplam maliyet sanıldığından çok daha fazla olmaktadır (Akyüz vd., 2017: 61). Firmaların başarısızlıkları sadece firmaların performanslarını göstermesi açısından değil aynı zamanda ülke ekonomisinin başarı ölçütü olması açısından da önem arz etmektedir (Akkaya vd., 2009: 187). Benzer biçimde firmaların finansal başarısızlıkları, gerek ait oldukları ülkenin ekonomisini gerekse diğer ülkelerin ekonomilerini dolaylı yollardan olumsuz etkilemektedir (Kaygın vd., 2011: 148). Bu nedenle, finansal başarısızlıkların tahmin edilmesine yönelik modellerin geliştirilmesi son derece önemlidir. Dolayısıyla, son zamanlarda firmaların finansal başarısızlıklarının tahmin edilmesi ve modellenmesi piyasa katılımcıları için de ilgi çekici bir araştırma alanı olmuştur (Jabeur, 2017: 197). Bir firmanın finansal başarısını etkileyen birçok faktör bulunmakla birlikte, son dönemlerde kurumsal yönetimin finansal başarıyı etkilediği konusunda çalışmalar ve tartışmalar giderek artmaya başlamıştır. Buradan hareketle, firmalar ve ülke ekonomileri için son derece önemli olan finansal başarısızlığın kurumsal yönetim ile ilişkisinin ortaya konulması kaçınılmaz olmuştur. Bu doğrultuda finansal başarısızlık modellerinden biri olan Springate (1978) S skoru modeli kullanılarak, özellikle Türkiye’de reel sektörün en önemli bileşenlerinden biri olan KOBİ’lerin finansal başarısızlık ile kurumsal yönetim faktörleri arasındaki ilişkinin ortaya konulması bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Bu amaçla Borsa İstanbul KOBİ Sanayi Endeksi’nde yer alan ve sürekli olarak işlem gören 24 firmanın 2013-2017 yıllarına ait mali tablo ve faaliyet tablolarına ait veriler dikkate alınarak ekonometrik analizler yapılmıştır. Çalışmada bağımlı ve bağımsız değişkenlerin mümkün olan tüm alternatifleri modellere dâhil edilerek en açıklayıcı olanlar dikkate alınmıştır. Finansal başarısızlık riskini etkin bir şekilde tahmin ettiği varsayılarak Springate S skoru finansal başarısızlık riskinin göstergesi olmak üzere araştırma modellerinde bağımlı değişken olarak kullanılmıştır. Finansal başarısızlık Springate S skoru modelinden elde edilen sonuçlara göre yorumlanmıştır. Çalışmada kurumsal yönetim göstergeleri ve finansal performans göstergeleri olmak üzere toplam 9 bağımsız değişken analize tabi tutulmuştur. Firma yaşı, yönetim kurulu büyüklüğü, yönetim kurulu kompozisyonu, yönetim kurulu pay sahipliği, kurumsal sahiplik ve halka açıklık oranı kurumsal yönetim göstergeleri olarak ele alınmıştır. Firma büyüklüğü, finansal kaldıraç oranı ve hisse başına kar oranı ise finansal performans göstergeleri olarak modele dahil edilmiştir. Firmaların kurumsal yönetim uygulamaları ile finansal başarısızlıkları arasındaki ilişkiler, panel veri analiz modeli kullanılarak analiz

edilmiştir. Bu doğrultuda panel regresyon modelleri olan havuzlanmış en küçük kareler, olabilirlik oranı, Score testi, F testi ve Hausman testi kullanılmıştır. Yapılan analizler sonucunda modelin rassal etkiler modeline uygun olduğu tespit edilmiştir. Modelimizin varsayımları sağlayıp sağlamadığı analiz etmek amacıyla ParksKment (GEKK) ve Driscoll-Kraay dirençli standart tahmincileriyle tahmin edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre, yönetim kurulu kompozisyonu ve finansal kaldıraç oranı değişkenlerinin finansal başarısızlıkla anlamlı ve negatif yönlü; hisse başına kar ile finansal başarısızlıkla anlamlı ve pozitif yönlü ilişki içerisinde olduğu sonucuna varılmıştır. Bu çalışma başta ülkemizin can damarı olan KOBİ'lerin finansal başarısızlıklarını önceden tahmin edilmesinde kullanılan modeller üzerinde etkili olan kurumsal yönetim ve finansal değişkenlerinin belirlenmesi açısından önem arz etmektedir. Ayrıca bu çalışma firmaların artan rekabet ortamlarında ayakta kalabilmeleri ve geleceğe yönelik kararlar verebilmeleri açısından önem arz etmektedir. Çalışmadan elde edilen sonuçların, hem finans yöneticileri, firma üst düzey yöneticileri hem de yatırımcılar tarafından değerlendirilmesi ve gelecekte alacakları finansal kararlara yol göstermesi beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Finansal Stres, Kurumsal Yönetim, Springate S Skoru, Borsa İstanbul, KOBİ Sanayi Endeksi

THE IMPACT OF COVID-19 ON ACCOUNTING AND AUDITING: A LITERATURE REVIEW

V. Evrim ALTUK

Trakya University, Uzunköprü School of Applied Sciences, Edirne/Turkey, evrima@trakya.edu.tr

ABSTRACT

The coronavirus disease (COVID-19) has led an unprecedented crisis all around the world. It has spread all over the world and has caused a global collapse in both social and economic areas. As COVID-19 caused many deaths, many countries has had to take lockdown measures. Besides its impact on public health, COVID-19 has triggered an economic crisis. Many companies also have been affected by the pandemic because of the change in customers' behaviors. Accounting, as a tool of providing information via financial reports about a company to its stakeholders, has a key role on. To inform users of financial statements the effects of COVID-19 in the times of pandemic is crucial. Auditing which is the process of examining financial reports of a company whether they are in accordance with generally accepted accounting principles or not, has also an important role to state that financial reports of a company reflect the real financial position of a company. COVID-19 inevitably has affected both accounting and auditing. This study aims to help business practitioners and researchers understand the impact of pandemic on accounting and auditing. This paper aims to present the impacts of COVID-19 on accounting auditing by reviewing the literature

Keywords: COVID-19, Accounting, Auditing, Literature Review.

THE NEXUS BETWEEN ECONOMIC FREEDOM AND BANK PERFORMANCE IN GHANA

Ibrahim Nandom YAKUBU

Department of Banking and Finance, Ankara Yildirim Beyazit University, Turkey,

Email: kassiibrahim@gmail.com

ABSTRACT

Banks play a pivotal role in the growth of every economy. Also, the performance of the banking sector is imperative for ensuring a sound financial system. For the last decades, the factors affecting bank performance have gained the attention of academic researchers and policymakers in the banking sector. At both bank and macroeconomic level, a number of factors have been identified as drivers of bank profitability. Nevertheless, an important link that has been given little attention in the banking literature is how economic freedom affects banks' profit level. Few empirical studies have investigated this nexus, hence requiring more research efforts. This paper therefore aims to supplement the insufficient studies on the economic freedom-profitability relationship by assessing the impact of economic freedom on bank performance in the context of a developing economy. Applying the Pooled Ordinary Least Squares (OLS) technique on bank-level data spanning 2008-2017, the study found that economic freedom in terms of financial freedom and investment freedom significantly impact on bank profitability. The results suggest that giving banks the freedom to operate and relaxing constraints for investable capital flows are essential for banks' profitability in Ghana.

Keywords: Economic Freedom, Bank Performance, Pooled OLS, Ghana.

**KREDİ RİSKİNİN MAKROEKONOMİK VE BANKAYA ÖZGÜ
BELİRLEYİCİLERİ: TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜ ÜZERİNE AMPİRİK BİR
ÇALIŞMA (2009-2019)**

Dr. Öğr. Üyesi Adnan GÜZEL

Türk Hava Kurumu Üniversitesi, İşletme Fakültesi, Ankara / Türkiye, aguzel@thk.edu.tr

ÖZET

Bankaların en önemli, en eski ve en riskli faaliyet konusu; tasarruf fazlası olan birimlerden faiz karşılığı toplanan fonların, fon ihtiyacı olan birimlere veya yatırımcılara belirlenen faiz oranı ile kredi olarak kullandırmasıdır. Krediler, genel olarak nakdî ve gayrinakdî krediler ile satın alınan tahvil ve benzeri sermaye piyasası araçlarından oluşmaktadır.

Bankaların aktifleri içerisinde kredilerin payı oldukça fazladır, hatta bankacılıkta risk ve aktif yönetiminin en önemli unsuru kredi portföyünün yönetilmesidir. Kredi veya diğer finansal yatırımlar üzerinden oluşan anapara veya faiz kayıpları banka kârlılığı ve özkaynak kayıplarına neden olabilir.

Bu çalışmanın temel amacı da, bazı önemli makroekonomik değişkenler ile bankaya özgü değişkenlerin ticari bankalarda kredi riskinin gerçekleşmesi yani kredilerin takibe dönüşme oranları üzerindeki etkisini incelemektir.

Türk Bankacılık Sisteminde Haziran 2020 itibariyle toplam 54 adet banka faaliyet göstermektedir. Sektörün toplam aktif büyüklüğü 5.618.836 Milyon TL olup, 48 tanesi ticari bankalardan (34 tanesi mevduat, 14 tanesi kalkınma ve yatırım bankası), 6 tanesi ise katılım bankalarından oluşmaktadır. Sektörün toplam aktiflerinin % 87'si ticari bankalara aittir. Bu çalışma, 2009-2019 dönemi boyunca 34 adet ticari bankanın aktif büyüklüğü aktif büyüklüğü yönünden % 89'unu oluşturan en büyük 12 ticari bankadan oluşan bir örnekleme içermektedir.

Banka kredi riskinin belirleyicilerindeki değişikliklerin etkisi, çok değişkenli bir panel regresyon modelinin kullanımına dayanmaktadır.

Çalışmada takipteki kredilerin toplam kredi ve alacaklara oranı olarak hesaplanacak olan Kredi Riski bağımlı değişken olarak alınmış, kredi büyüklüğü, kredi karşılıkları, kaldıraç oranı, likidite oranı, aktif kârlılığı, özkaynak karlılığı, net faiz marjı, kredi mevduat oranı, banka büyüklüğü ve bankanın piyasa payı gibi bankaya özgü değişkenler ile enflasyon, GSYİH büyüme oranı, işsizlik oranı, ortalama döviz kurları, mevduat ve kredilere uygulanan ortalama faiz oranları ve para arzı makroekonomik değişkenlerin Takipteki Krediler (NPL) olarak tanımlanan bankaların kredi riskine etkisi 2009:Q1-2019:Q4 dönemine ait çeyreklik verileri kullanarak araştırılmıştır.

Çalışmada, panel birim kök testleri, panel eşbütünlük testi, uzun ve kısa dönemli katsayı tahmini gibi ekonometrik teknikler kullanılmıştır.

Türk bankacılık sektöründeki kredi riskinin bankaya özgü belirleyicilerinden kredi büyüklüğü, kredi karşılıkları, kaldıraç oranı, Sermaye Yeterliliği Standart oranı, aktif ve özkaynak kârlılığı, Net faiz marjı, kredi mevduat oranı, likidite oranı, banka büyüklüğü ve piyasa payı gibi içsel değişkenler ile enflasyon, büyüme ve işsizlik oranı, USD alış kuru, ortalama mevduat ve kredi faizleri para arzı gibi dışsal değişkenlerin Takipteki Krediler (NPL) olarak tanımlanan bankaların kredi riskini etkileyip etkilemediği incelenmiştir.

Analiz sonuçları değişkenlerin ticari bankaların kredi riski üzerindeki etkisinin farklı olduğunu, hem bankaya özgü hem de makroekonomik değişkenlerin kredi riski üzerinde önemli etkilerinin olduğunu göstermektedir.

Araştırmada çok sayıda bankaya özgü mikro değişkenlerin yanı sıra çok sayıda makro değişkeninin birlikte analize katılmış olması, bankacılık sektöründe kredi riskinin yönetiminde hangi değişkenlerin ne derece etkili olduğunu göstermesi ve banka kredi riskinin yönetiminde daha açıklayıcı ve katkısının yüksek olması nedeniyle önemli bir çalışma niteliğindedir.

Anahtar Kelimeler, Ticari Bankacılık, Kredi Riski Yönetimi, Takipteki Krediler, Panel Veri Analizi.

TMS 37 STANDARDININ UYGULANMASININ BİST 30 ENDEKSİNDEKİ ŞİRKETLERİN FİNANSAL TABLO VE DİPNOTLARI ÜZERİNDEN İNCELENMESİ

Burcu İŞGÜDEN KILIÇ¹,

Mavera DEMİRKAN²

¹Bandırma Onyediy Eylöl Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Faköltesi, bkilic@bandirma.edu.tr

²Bandırma Onyediy Eylöl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, mvsmvra@gmail.com

ÖZET

İşletme yönetiminin ve işletme ile ilgili tüm paydaşların, işletmeler ile ilgili karar alma süreçlerinde yararlandığı en önemli araç finansal raporlardır. Bu araçların faydası açısından en önemli unsurlardan birisi mali olayların gerçeğe uygun bir şekilde sunulmasıdır. Günümüze yakın zamanlarda yaşanan muhasebe skandalları işletmelerin kârlarını, karşılık ayırma yoluyla değiştirebildiklerini ortaya çıkarmıştır. Bu durumların engellenebilmesi amacıyla 1 Temmuz 1999'dan itibaren uygulanmak üzere "IAS 37 Provisions, Contingent Liabilities and Contingent Assets" yürürlüğe girmiştir. Türkiye'de ise TMS 37 Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Varlıklar olarak adlandırılan standart 31.12.2015'ten sonra başlayan hesap dönemlerinde uygulanmıştır. Böylece, finansal tablolara alma kıstaslarının ve ölçüm esaslarının karşılıklar, koşullu borçlar ve koşullu varlıklara uygulanabilmesi ve bunlar için gerekli olan açıklamaların dipnotlarda yer alması sağlanmıştır.

Bu kapsamda çalışmanın amacı, BIST 30 endeksinde işlem gören şirketlerin dönem sonu finansal tablo ve dipnotlarında, TMS 37 Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Varlıklar Standardına (TMS 37) ilişkin temel açıklamaların ne ölçüde ve hangi konuları kapsayacak şekilde yer aldığını belirlemektir. Öncelikle karşılıklar, koşullu borçlar ve koşullu varlıklar hakkında genel bir bilgi verilmiş ve sonrasında literatür taraması yapılmıştır. Çalışmada, içerik analizi yöntemi kullanılarak, TMS 37 kapsamında finansal tablolara yansımış açıklamalar Kamuyu Aydınlatma Platformundan elde edilen finansal raporlar üzerinden incelenmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda, BIST 30 endeksindeki işletmelerin finansal tablo ve dipnotlarında 2015-2019 yılları içerisinde dava karşılıkları ve diğer karşılıklar kullanımının daha fazla kullanıldığı tespit edilmiştir. Koşullu Borçlar ve Koşullu varlıklar kullanımının yıllara göre çok fazla değişiklik göstermediği dikkat çekmiştir. TMS 37 standardının BİST 30 Endeksinde işlem gören şirketler tarafından yeterli oranda açıklandığı görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: TMS 37, Finansal Tablolar, Karşılıklar, Koşullu Borçlar, Koşullu Varlıklar.

TÜRKİYE FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARI İLE VERGİ USUL KANUNU ARASINDAKİ İLİŞKİNİN UYGULAMA ÖRNEĞİ İNCELENMESİ

Dr. Öğr. Üyesi Tuba DERYA BASKAN¹,

Abdullah Tunç SMMM²

¹Kırıkkale Üniveritesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, tdbaskan@gmail.com

²abdullah.tunc@goproducts.com

ÖZET

İşletmeler ticari defterlerini tutarken ve münferit ve konsolide finansal tablolarını düzenlerken Türkiye Finansal Raporlama Standartlarına ve kavramsal çerçevede yer alan muhasebe ilkelerine uymak ve bunları uygulamak zorundadırlar. Bu kapsamda işletmeler ticari işlemleriyle mal varlığı durumunu, Türkiye Finansal Raporlama Standartlarına (TFRS) ve Türk Ticaret Kanunu'nun 88'inci madde hükümlerine göre açıkça görülebilir bir şekilde ortaya koymak zorundadır. Çalışmanın amacı, ülkemizde yaklaşık 2003 yılından bu yana işletmelerin kayıt sürecine yansıyan muhasebe standartlarının, günümüzde gelinen süreçlerde dikkate alınarak Türkiye Finansal Raporlama Standartları ile Vergi Usul Kanunu (VUK) arasındaki ilişkinin bir uygulama çalışması ile incelenmesi, farklılıklarının tespit edilmesi ve işletmelere getirdiği olumlu ya da olumsuz durumların tespit edilmesidir.

Bu kapsamda ülkemizdeki işletmelerin muhasebe uygulamalarına bakıldığında genellikle Türk Ticaret Kanunu ile Vergi Usul Kanunu'nun yön verdiği görülmektedir. Ancak bazı durumlarda yasal statüye sahip olan bazı kuruluşların kendi yetki alanlarındaki işletmeler için birtakım farklı çalışmalarda buldukları tespit edilmiştir. Bu durum, işletmelerin farklı esaslara dayalı finansal raporlamalar düzenlemesine yol açmakta, dolayısı ile finansal raporlardaki bilgilerin karşılaştırılabilir olma özelliklerinin kaybedilmesine yol açmaktadır. Türkiye Finansal Raporlama Standartlarının gelişimi kamu kurum ve kuruluşlarının yapmış olduğu çalışmalar ile gelişmiştir. Şuan ülkemizde muhasebe standartlarından yetkili kurum olan Kamu Gözetim Kurumu (KGK) ile çalışmalar devam etmektedir. Çalışmada bir şirketin verileri ele alınarak bilanço ve gelir tablosu kalemleri tek tek incelenmiş ve Vergi Usul Kanunu ile Türkiye Finansal Raporlama Standartlarının farklılıkları ve getirileri ortaya konmaya çalışılmıştır. Ulaşılan sonuçlara göre;

- Nakit ve nakit benzerleri konusunda; VUK'daki tanımda nakit benzeri varlıkların nakde dönüşümünde değer kaybına uğramama durumu öncelikte iken, muhasebe standartlarına göre değişim riskinin önemsiz olması ön plana çıkmaktadır.
- Stoklar hesabına göre; VUK ve TFRS arasında stok hesaplarının değerlendirme kıstasları ve değerlendirme yöntemleri yönünden farklılıklar mevcuttur. VUK'a göre %10 üzerinde bir değer kaybı ya da artışı yaşanmadığı dönemlerde değer düşüklüğü karşılığı hesaplanmaz iken TFRS'na göre stokların net gerçekleşebilir değerinin gerçek değerinden düşük gerçekleştiği dönemlerde karşılık ayırmaktadır. Değer düşüklüğü karşılıkları ertelenmiş vergi varlığı oluşturduğu gibi bilanço kalemlerinde de farklar meydana getirmektedir.

- Maddi ve Maddi Olmayan Duran Varlıklar Hesabına göre; VUK ve TMS arasında maddi duran varlıklar hesaplarının değerlendirme yöntemleri, amortisman ayırma yöntemleri ve amortisman süresi gibi farklılıklar söz konusudur.
- Karşılıklar Hesabı; İşletmeler VUK'a göre karşılıkları bir takım katı şartlara göre ayrılmaktadır. Bu şartlar dışında kalan karşılıklar kanunen kabul edilmeyen gider olarak kabul edilmektedir. TFRS'na göre ise karşılıklar daha esnek şartlara bağlanmıştır. İşletmelerde görülen bu yaklaşım farkları VUK'a göre oluşturulan bilançolarda daha kısıtlı olucakken, TFRS'na göre daha fazla kalemlerde görüldüğü tespit edilmiştir.
- TFRS'na göre finansal raporlama standartlarına göre kabul edilen bir gider, vergi mevzuatı açısından kabul edilmeyorsa, ertelenmiş vergi kavramı ortaya çıkmaktadır. Kısaca, işletmeler aynı vergiyi ödemelerine rağmen zamanlama farkından dolayı ortaya çıkan bu farklılık ertelenmiş vergi varlığı ortaya çıkarmaktadır.
- Satışların Maliyeti Hesapları; İşletmelerin düzenlemiş olduğu gelir tabloları ele alındığında, maliyeti oluşturan ilk madde, malzeme, amortisman ve çalışanlara sağlanan faydalar gibi ana gider kalemlerinin TFRS ve VUK açısından farklı olarak ele alınması ve hesaplama yöntemlerinin değişik olmasından kaynaklanmaktadır.
- Faaliyet Giderleri Hesapları; TFRS ve VUK açısından Amortisman, karşılıklar ve diğer faaliyet gideri muavin hesaplarının farklı yöntemlerle ele alınmasından doğan farklar, işletmelerin gelir tablosuna da yansımaktadır.
- Esas Faaliyetlerden Diğer Gelirler- Giderler Hesapları; İşletmelerin oluşturmuş olduğu gelir tablolarında konusu kalmayan karşılıklar ve kambiyo zararı geliri hesaplarında değerlendirme ve uygulama farklarının yansımından kaynaklı TFRS ve VUK arasında fark meydana gelmektedir.

Çalışma da bir işletme üzerinden uygulama çalışması yapılarak bir takım avantaj ve dezavantajlarına değinilmiştir. Çalışmanın ilerleyen kısımlarında finansal durum tablosu ile gelir ve gider tablosundaki önemli hesap kalemler arasındaki farklılıklar ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Türkiye Finansal Raporlama Standartları, Tek Düzen Muhasebe Sistemi, Bilanço, Gelir Tablosu, Muhasebe Hesapları.

TÜRKİYE PİYASALARINDA PAY FİYATLAMA FAKTÖRLERİ

Doç.Dr. Yiğit ATILGAN¹,

Dr. Öğr. Üyesi Doruk GÜNAYDIN²

¹Sabancı Üniversitesi, Yönetim Bilimleri Fakültesi, Tuzla, İstanbul/Türkiye, e-posta: yatilgan@sabanciuniv.edu

²Sabancı Üniversitesi, dorukgunaydin@sabanciuniv.edu

ÖZET

Bu çalışmada, 2000 ve 2018 seneleri arasını kapsayan bir örneklem aralığında, Türkiye piyasalarında altı farklı pay fiyatlama faktörünün çeşitli şekillerde inşa edilmiş pay portföylerinin getirilerini açıklamadaki performansı mercek altına alınmaktadır. Bu amaçla, farklı yöntemlerle oluşturulmuş test portföylerinin getirilerinin, piyasa getirisi, şirket büyüklüğü, DP oranı, faaliyet kârlılığı, yatırım ve momentum değişkenleri üzerine inşa edilmiş altı pay fiyatlama faktörü üzerine regresyon analizleri gerçekleştirilmektedir. Bu yolla, hem inşa ettiğimiz pay portföylerinin söz konusu faktörlerin getiriler üzerindeki etkisi arındırıldıktan sonra anormal getirilere sahip olup olmadığını, hem de farklı portföylerin getirilerinin faktör getirilerine olan hassasiyetinin ne yönde olduğunu gözlemlemeyi amaçlamaktayız. Sonuçlar şu şekilde özetlenebilir. Birincisi, altı fiyatlama faktörünün portföy getirileri üzerindeki etkisi arındırıldıktan sonra bile, bazı portföylerin anormal getirilere sahip olduğu gözlenmektedir. İkincisi, tüm test portföylerinin piyasa faktörüne olan hassasiyeti yüksektir. Üçüncüsü, küçük şirketleri içeren portföylerin SMB faktörüne olan hassasiyetleri büyük şirketleri içeren portföylerinkine göre daha yüksektir. Dördüncüsü, HML, RMW ve CMA faktörlerinin portföy getirilerini açıklamakta işlevsel olup olmadığı test portföylerinin ne şekilde inşa edildiğine bağlıdır. Test portföyleri oluşturulurken DP oranı ve FK oranına göre sıralama yapılmışsa bu oranlara ilişkin anomalileri temel alan HML ve RMW faktörleri, test portföyleri oluşturulurken DP oranı ve yatırıma göre sıralama yapılmışsa bu oranlara ilişkin anomalileri temel alan HML ve CMA faktörleri, test portföyleri oluşturulurken FK oranı ve yatırıma göre sıralama yapılmışsa bu oranlara ilişkin anomalileri temel alan RMW ve CMA faktörleri portföy getirilerinin açıklanmasında rol oynamaktadır. Son olarak, WML faktörü çalışmada kullanılan test portföylerinin getirilerinin açıklanması için işlevsel değildir ancak bu bulgunun da, test portföyleri oluşturulurken geçmiş yıldaki pay getirisinin bir sıralama ölçütü olarak kullanılmamasına bağlı olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Varlık Fiyatlama, Borsa İstanbul, Anomaliler, Pay Senedi Getirileri, Uluslararası Finans.

TÜRKİYE'DE E-TİCARETİN ANALİZİ VE MUHASEBE AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Dr. Öğr. Üyesi Gamze Ayça KAYA

Fırat Üniversitesi, İİBF, İşletme Bölümü, gamzeayca@hotmail.com/gamzeayca@firat.edu.tr

ÖZET

Teknolojik gelişmelerle e-ticaret uygulamaları artmıştır. Tüm dünyada ve Türkiye’de internet kullanım ve erişim oranları artmış ve bu nedenle e-ticaret işlemlerinde de artış olmuştur. Ayrıca son dönemlerde Covid-19 salgını, e-ticaret uygulamalarında artışa neden olmuştur. Bu nedenle gerek işletmeler, gerek müşteriler e-ticaret işlemlerine yönelmiştir. Günümüzde e-ticaret işlemleri, daha fazla önem kazandığı için çalışmada e-ticaret konusu üzerinde durulmuştur. Çalışmanın amacı; Türkiye’de e-ticaretin durumunu analiz etmek, e-ticaretle ilgili gelişmeleri tespit edebilmek ve e-ticaret hakkında muhasebe açısından değerlendirmelerde bulunmaktır. Çalışmada, e-ticaretle ilgili genel bilgiler açıklanmış ve Türkiye’de e-ticaret analiz edilerek muhasebe açısından değerlendirmeler yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: E-Ticaret, Türkiye’de E-Ticaretin Analizi, Muhasebeleştirme, Muhasebeleştirmede Sorunlar, Değerlendirme.

TÜRKİYE'DE FİNANSAL DIŞA AÇIKLIK VE CARİ AÇIK İLİŞKİSİNİN AMPİRİK ANALİZİ

Hamza ÇEŞTEPE¹,

Deniz HAS²

¹ Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Zonguldak/Türkiye, hcestepe@beun.edu.tr

²Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak/Türkiye

ÖZET

Türkiye ekonomisinde 24 Ocak 1980 kararlarıyla birlikte dışa açık büyüme modeli çerçevesinde önce ticari dışa açıklık benimsenmiş; sonraki dönemde yabancı sermaye hareketleri önündeki engeller kaldırılarak finansal olarak da dışa açılma politikaları uygulanmaya başlanmıştır. Ancak, ilk dönemlerde gerekli yasal ve teknik düzenlemeler tam olarak yapılmadan gerçekleşen finansal dışa açılma süreci, bazı yapısal sorunlara yol açmış ve finansal krizlerle sonuçlanmıştır. Bu krizlerin en önemli nedenlerinden ve öncül göstergelerinden biri olarak gösterilen cari açıklar, son 20-30 yılda Türkiye ekonomisinin en kronik sorunlarından biri haline gelmiştir. Bu çalışmada belirtilen bu iki olgu, yani Türkiye'de finansal dışa açıklık ile cari açık arasındaki ilişki ampirik olarak incelenmiştir. Cari açık ve finansal dışa açıklıkla birlikte, reel efektif döviz kuru değişkeninin de yer aldığı ekonometrik modeli test edebilmek için, 1998:1-2019:1 dönemi çeyreklik verileri kullanılmıştır. Granger nedensellik testi uygulanarak elde edilen analiz sonuçlarına göre, söz konusu dönemde cari açık ile reel efektif döviz kuru ve cari açık ile finansal açıklık arasında çift yönlü nedensellik ilişkisi tespit edilmiştir. Bu bağlamda, Türkiye'de cari açığı azaltmada yabancı sermaye girişlerinin önemi göz önüne alındığında, özellikle başta doğrudan yabancı yatırımlar olmak üzere uzun vadeli yabancı sermaye girişini teşvik edici politikalar uygulanmalı, bunun yanında gerçekçi kur politikalarıyla dış ticaret açığının ve dolayısıyla cari açığın azaltılması sağlanmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Finansal Dışa Açıklık, Cari Açık, Reel Efektif Döviz Kuru, Türkiye Ekonomisi, Nedensellik.

TÜRKİYE'DE MUHASEBEDE DİJİTALLEŞME ÜZERİNE LİTERATÜR TARAMASI

D. Ali KIZILYALÇIN

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Kuyucak Meslek Yüksekokulu, Aydın/TÜRKİYE,
dakizilyalcin@adu.edu.tr

ÖZET

Endüstri 4.0 kavramıyla ortaya çıkan dijitalleşmenin pek çok sektörde olduğu gibi muhasebe meslek elemanları ve muhasebe eğitimi üzerinde önemli bir etkisi olmaktadır. Teknolojik ilerlemeler, muhasebe meslek elemanlarının yaptığı rutin işleri ve muhasebe eğitimini etkileyecektir.

Endüstri 4.0 ile muhasebecilerin rolü; geleneksel anlamdaki kayıt tutmadan, işletmeler için bir danışmana dönüşmüştür. Bilgi teknolojilerinin gelişmesiyle muhasebeciler bu işlevleri için daha geniş zaman bulabilecek ve daha verimli olabilecektir. Bu nedenle muhasebe meslek elemanlarının dijital gelişmelerin farkında olması ve gerekli becerileri kazanması beklenmektedir.

Muhasebede dijitalleşmenin yaygınlaşması, muhasebe programlarından mezun olan öğrencilerin de kazanması gereken becerilerde ilave bazı değişiklikler yaratacaktır. Bu nedenle muhasebe eğitimi programlarının müfredatının da bu gelişmeleri kapsayacak şekilde güncellenmesi kaçınılmaz olacaktır. Kuşkusuz muhasebede dijital teknolojilerin kullanılması bazı dezavantajları da beraberinde getirecektir. Bunlardan en önemlilerinden biri muhasebe meslek elemanlarının istihdamında ortaya çıkabilecek olan zorluklar olacaktır. Bunun aşılabilmesi için de mezunların gerekli donanıma sahip olması gerekmektedir.

Gerçekleştirilen çalışma ile Türkiye’de, muhasebenin dijitalleşmesi konusunda yapılan çalışmaların belirlenmesi ve bu konuda gelinen noktanın tespit edilmesi amaçlanmaktadır.

Çalışmada 2011 yılından günümüze muhasebede teknoloji kullanımı üzerine yapılmış olan çalışmaların literatür taraması yapılmıştır. 2011 yılının başlangıç olarak belirlenmesinin nedeni Endüstri 4.0 uygulamalarının 2011 yılında tanıtılmış olmasıdır. Türkiye’de muhasebe konusunda yapılan çalışmaları kabul eden ve TR Dizinde sınıflanan dergilerde bu konuda yapılan yayınlar çalışmanın konusunu oluşturmaktadır. Bu amaçla DergiPark ve dergilerin internet sitelerinden konu ile ilgili yayınlar tespit edilmiş, veriler Microsoft Excel’e aktarılarak analiz edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Muhasebe Mesleği, Muhasebe Eğitimi, Endüstri 4.0, Dijitalleşme, Bilgi Teknolojileri.

ULUSLARARASI ALTIN, BUĞDAY VE BAKIR FİYATLARININ BORSA ENDEKSİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN EKONOMETRİK ANALİZİ: 2000-2019 DÖNEMİ BORSA İSTANBUL ÖRNEĞİ

Kenan İLARSLAN

Dr.Öğr.Gör., Afyon Kocatepe Üniversitesi, Bolvadin Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu,
ilarslan@aku.edu.tr

ÖZET

Uluslararası emtia fiyatlarındaki gelişmeler ülkelerin ekonomik ve finansal göstergelerini etkileyebilecek ve ciddi sonuçlar doğurabilecek potansiyele sahiptir. Bu açıdan borsa endeksi ile emtia fiyatları arasındaki ilişkinin incelenmesi hem karar vericiler hem de finansal hizmet sağlayan kuruluşlar için yatırım fırsatlarının değerlendirilmesi ve riskin yönetilmesi açısından oldukça önemlidir. Siyasal ve ekonomik zeminde yeni dünya düzeni tartışmalarının yaşandığı günümüzde altına endeksli kripto paraların uluslararası ödeme aracı olarak kullanılacağı yönünde ciddi kabul ve tartışmalar vardır. Gelecekte düşük karbonlu bir hayata geçiş, güneş panelleri, rüzgâr türbinleri ve elektrikli araçlarda dâhil olmak üzere yenilenebilir enerji altyapısında bakırın yaygın olarak kullanılmasına bağlı olacaktır. Günümüzde, buğday dünyada en yaygın olarak yetiştirilen mahsuldür ve dünyadaki ticareti diğer tüm mahsullerden fazladır. Dünya nüfusunun artması, küresel ısınma ve mevsim değişikliği gibi problemler nedeniyle buğday üretimi ve fiyatı tüm dünyada önemli bir tartışma konusu olmaktadır. Yukarıda belirtilen gerekçeler çalışmada kullanılan değişkenlerin seçim nedenleridir. Bu doğrultuda çalışmanın amacı ise uluslararası piyasalardaki emtia fiyatlarının borsa endeksi üzerindeki etkisinin incelenmesidir. Çalışmada kullanılan verilerden BIST100 fiyat endeksi bağımlı değişken olarak kullanılmış ve T.C. Merkez Bankası kurumsal internet adresinden alınmıştır. Emtia olarak buğday, bakır ve altının Dünya Bankası resmi internet sitesinden alınan uluslararası fiyatları açıklayıcı değişken olarak analizlerde kullanılmıştır. Çalışmada kullanılan veriler aylık olup 2000-01/2019-11 dönemini kapsamaktadır. Veriler çalışmada logaritmik değerleri üzerinden analize katılmış ve Census X-13 ve Hareketli ortalama yöntemleri kullanılarak mevsimsellik etkisinden arındırılmıştır. Analiz aşamasında öncelikle verilerin ADF birim kök testi ile durağan olup olmadıkları sınanmış ve değişkenlerin tümünün birinci mertebeden $I(1)$, durağan oldukları saptanmıştır. Bu sonuç, değişkenlerin hiç birinin iki veya daha üst bir seviyede durağan olmamalarını gerektiren ARDL Sınır testi için ön koşulu sağlamaktadır. Sınır testi sonucuna göre F istatistik değeri (3.3208) kritik değerlerle karşılaştırıldığında %10 anlamlılık düzeylerinde üst sınır değerinden daha büyük bir değere sahip olduğu görülmüştür. Bundan dolayı “Değişkenler arasında eşbütünleşme ilişkisi yoktur” şeklinde ifade edilen H_0 hipotezi reddedilerek, değişkenler arasında bir eşbütünleşme ilişkisinin olduğu kabul edilmiştir. Bu bağlamda BIST 100 fiyat endeksi ile uluslararası altın, bakır ve buğday fiyatları arasında uzun dönemli bir ilişkinin olduğu söylenebilir. Uzun dönem tahmin sonuçlarına göre uluslararası altın ve bakır fiyatları ile borsa endeksi arasında pozitif ve anlamlı, uluslararası buğday fiyatları ile borsa endeksi arasında ise negatif ve anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Buna göre altın ve bakır fiyatlarındaki %1’lik artış borsa endeksinde sırasıyla % 0.93 ve % 0.75 oranında artış meydana getirmektedir. Buğday fiyatlarındaki % 1’lik artış ise borsa endeksi üzerinde % 1.07 oranında bir azalışa neden olmaktadır. Hata düzeltme katsayısı $ECM_{(-1)}$ ise beklentilere uygun şekilde istatistiksel olarak anlamlı (0.0000) ve negatif işaretli (-0.0961) olarak bulunmuştur. Buna göre kısa dönemde oluşacak bir sapmanın yaklaşık %10’u uzun dönemde düzeltilebilmektedir.

Anahtar Kelimeler: ARDL Sınır Testi, Borsa Endeksi, Uluslararası Emtia Fiyatları.

VERİ ZARFLAMA VE SÜPER ETKİNLİK YAKLAŞIMI İLE ETKİNLİK ARAŞTIRMASI: BORSA İSTANBUL'DA BİR UYGULAMA

Dr. Öğrt. Üyesi Tuba ÖZKAN

Atatürk Üniversitesi, Oltu Beşeri ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Erzurum / Türkiye,
tuba.ozkan@atauni.edu.tr

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, Borsa İstanbul 'da işlem gören girişim sermayesi yatırım ortaklıkları sektörü işletmelerinin 2019 yılı etkinliklerini Veri Zarflama Analizi yöntemi ile karşılaştırmak ve analiz etmektir. Çalışmada dört girdi (Cari Oran, Nakit Oran, Alacak Devir Hızı ve Satışların Maliyeti Büyüme Oranı) ve beş çıktıdan (Piyasa Değeri/Defter Değeri, Aktif Karlılık, Özsermaye Karlılığı, Hisse Başına Kar ve Net Satışların Büyüme Oranı) oluşan bir veri seti analiz edilmiştir.

İşletmelerin etkinliğinin ölçümünde girdi odaklı CCR modeli kullanılmış ve ayrıca etkin bulunan işletmeler arasında etkinlik sıralamasını görebilmek amacıyla Süper Etkinlik uygulaması yapılmıştır. Çalışma sonucunda, etkin olan ve etkin olmayan işletmeler tespit edilmiş ve etkin olmayan işletmeler için de etkinliklerini artırılabilirlikleri için hedef değerler hesaplanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Veri Zarflama Analizi, Süper Etkinlik, Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıkları Sektörü, Borsa İstanbul, Etkinlik.

HOLDİNG VE YATIRIM ŞİRKETLERİNİ ETKİLEYEN MAKRO VE MİKRO DEĞİŞKENLERİN VERİ MADENCİLİĞİ YÖNTEMİYLE ANALİZ EDİLMESİ*

Dr. İsmail GÜRİSOY¹

Doç. Dr. Mehmet Fatih BAYRAMOĞLU²

¹AssisTT A.S., Türk Telekom Grubu, gursoyismail@gmail.com, +905363316666

²Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, İİBF, İşletme Bölümü, fatih.bayramoglu@beun.edu.tr

ÖZET

Teknolojideki ilerlemeyle birlikte büyük miktarda veri saklama, veriyi geri çekme ve işleme olanakları artmıştır. Veri Madenciliği yöntemleriyle büyük veriden geleceği tahmin etmek için anlamlı ve faydalı örüntüler tespit edilebilmektedir. Ülke, sektör ve firma analizlerini içeren Temel Analiz yöntemini kullanan yatırımcılar, çok sayıda makro ve mikro değişkeni analiz edip ortalamanın üzerinde getiri elde etmeyi amaçlamaktadır. Bu açıdan yatırımcılar için ilgili değişkenler arasındaki örüntülerin tespit edilmesi önem arz etmektedir. Bu çalışmada, Veri Madenciliği yöntemi kullanılarak ortalamanın üzerinde getiri elde etmeyi amaçlayan yatırımcılara sektör bazlı makro ve mikro değişkenler sunulmaya çalışılmıştır.

Bu çalışmada BIST 100 Endeksinde işlem gören Holding ve Yatırım Şirketleri grubunda faaliyet gösteren 13 adet firmanın 2006-2017 dönemine ait çeyrek bazlı verileri kullanılmıştır. Veri setinde 11 adet makro değişken ve 15 adet mali rasyoyu içeren 7 adet mikro değişken grubu bulunmaktadır. İlgili veriler Veri Madenciliği yöntemlerinden Karar Ağacı Tekniği ile analiz edilmiştir. Uygulama WEKA 3.8. programıyla yapılmıştır.

Holding ve Yatırım Şirketleri grubundaki firmaların pay senedi fiyatlarıyla uygulamada kullanılan tüm değişkenler arasında çeşitli seviyelerde ilişki tespit edilmiştir. Mikro değişken grubunda, karlılık oranlarıyla güçlü bir ilişki olduğu ortaya konulmuştur. Karlılık oranlarının ilgili pay senetlerinin %70'ine etki ettiği görülmektedir. Makro değişken grubunda ise öne çıkan değişken Dolar Kuru değişkenidir. Bu değişkenin ilgili pay senetlerinin %54'ü üzerinde etkisi olduğu görülmektedir. Özellikle ilgili sektörlerdeki pay senetlerine yatırım yapmayı düşünen yatırımcıların, söz konusu değişkenleri incelemesi faydalı olacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Veri Madenciliği, Temel Analiz, Karar Ağaçları, Sermaye Piyasası.

COVID-19 PANDEMİ SÜRECİNİN İŞLETMENİN SÜREKLİLİĞİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Hasan KAHVECİ

SMMM, Sorumlu Denetçi, kahveci67@gmail.com

ÖZET

Çin'de ortaya çıkan ve ekonomik hareketleri etkileyen Covid-19 salgını, iktisadi faaliyetlerde küresel anlamda ciddi bir yük oluşturmuştur. Özellikle işletmeler de bu salgından büyük oranda etkilenmiştir. İşletme için genelde kabul görmüş en temel ilkelerinden biri olan süreklilik kavramı, salgın nedeni ile birçok açıdan risk altında kalmıştır. Bu risklerin en tehlike arz eden tarafı ise önceden deneyimlenmemiş olmasıdır. Süreklilik kavramının temel amacı; işletmeler için sürdürülebilir ve katma değerli planların oluşturulması, finansal tabloların ve eklerinin hazırlanması ve raporlanmasıdır. Ancak salgın sebebi ile olağan iş süreçlerini devam ettiremeyen işletmeler faaliyetlerine son verme durumu ile karşı karşıya kalmışlardır. Küresel anlamda bir problemle mücadele verilen bu dönemde denetim ve bağımsız denetim kavramları daha önemli konuma gelmiştir ve bu zor dönemlerde daha büyük sorumluluklar üstlenmiştir. Çalışmada pandemi sürecinde, işletme sürekliliği kavramı ve bağımsız denetim ilişkisi incelenmiştir ve işletmenin sürekliliğini sağlayacak çok yönlü denetim önerilerinde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: İşletme Sürekliliği, Bağımsız Denetim.

“Gelecek burada şekillenir”

ICAFR'20

ISBN 978-605-9678-25-4

www.icafr2020.org

23-25 Ekim 2020

Zonguldak, Türkiye